

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Informační studia a knihovnictví
Informační věda

Kateřina F á b e r o v á S l u š n á

Internet ve vztahu informační vědy a práva

The Internet in Relation to Information Science and Law

Disertační práce

vedoucí práce – Mgr. Vít Šisler, Ph.D.

2015

Poděkování

Děkuji svému školiteli Mgr. Vítu Šislerovi, Ph.D. za jeho vstřícný přístup, podnětné rady a připomínky.

Děkuji také dalším kolegům z Ústavu informačních studií a knihovnictví za jejich pomoc a ochotu podělit se o cenné zkušenosti.

A v neposlední řadě patří velké poděkování mému manželovi a synovi za jejich trpělivost a podporu v době, kdy jsem psala tuto práci.

Prohlašuji, že jsem disertační práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne _____

_____
Mgr. Kateřina Fáberová Slušná

Abstrakt

Práce se zabývá analýzou vlivu vybraných prvků veřejných licencí na zvýšení kvality informací publikovaných v informačním prostředí internetu. Jejím cílem je zjistit, zda existuje reálný vliv na kvalitu informací v prostředí internetu prostřednictvím zkvalitnění zdrojů těchto informací, a dále reflexe výsledků provedené analýzy v rámci povinného informačního vzdělávání v České republice.

V první části je práce věnována autorskoprávním aspektům souvisejícím se sledovanou problematikou a z právního hlediska vymezuje jednotlivé součásti zkoumaného informačního prostředí – internet, účastníky informačního procesu, informace a možnosti dispozice s nimi. V další části je představena otázka licencí se zaměřením na problematiku veřejných licencí obecně i konkrétních vybraných licenčních typů, které tvoří potenciální platformu pro aprobované informační chování. Poslední část práce shrnuje výsledky kvalitativního výzkumu vlivu licenční politiky na informační prostředí internetu prostřednictvím aplikace veřejných licencí. Výsledky tohoto výzkumu jsou následně komparovány se systémem povinného informačního vzdělávání v České republice, a je tak sledován jejich dopad na informační gramotnost.

Při zpracování byly použity zejména obecně teoretické a hermeneutické metody. Kvalitativní výzkum byl realizován komparací licenčních podmínek vybraných typů veřejných licencí s platnou právní úpravou, poté byla provedena detailní analýza relace některých jejich prvků k vybraným kritériím zdroje informací. V části týkající se informačního vzdělávání pak základní výzkum spočíval v analýze, syntéze a interpretaci závazných dokumentů upravujících oblast dosahování informační gramotnosti v České republice.

Klíčová slova:

autorské právo, licence, veřejné licence, Creative Commons, zdroj informací, kvalita zdroje informací, informační vzdělávání

Abstract

The thesis focuses on the analysis of the effect of selected elements of public licenses on increasing the quality of information published in the informational environment of the internet. The objective of the thesis is to ascertain whether there is a real effect on the quality of information in the internet environment through improvements in the quality of the sources of such information, as well as the reflection of the results of the conducted analysis within the obligatory informational education in the Czech Republic.

In the first section, the work deals with the copyright aspects relating to the analyzed issue and defines, from a legal standpoint, the individual components of the information environment being analyzed – the internet, the participants of the informational process, the information and the options of dealing with them. In the subsequent section, the matter of licenses is presented, with a focus on the issue of public licenses in general, as well as specific selected license types constituting a potential platform for qualified informational behavior. The last section of the thesis summarizes the results of qualitative research of the effect of licensing policy on the informational environment of the internet through the application of public licenses. The results of such research are subsequently compared to the system of obligatory informational education in the Czech Republic, and their impact on informational literacy is thus studied.

In preparing the thesis, primarily generally theoretical and hermeneutic methods were used. The qualitative research was conducted through the comparison of licensing terms of selected types of public licenses with the valid legal regulations; subsequently, a detailed analysis of the relation of some of their elements to selected information source criteria was conducted. In the section pertaining to informational education, the basic research consisted in the analysis, synthesis and interpretation of binding documents regulating the area of achieving informational literacy in the Czech Republic.

Key words:

copyright, licenses, public licenses, Creative Commons, information source, information source quality, informational education

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	8
Úvod.....	10
1. Vymezení autorskoprávních limitů v prostředí internetu.....	23
1.1 Právní rámec autorskoprávní ochrany.....	23
1.2 Rozhodné právo	25
1.3 Zásada teritoriality	27
1.4 Pravomoc a příslušnost soudů.....	28
1.5 Ochrana autorských práv z hlediska různých právních řádů.....	31
1.6 Princip teritoriality v praxi internetu.....	32
1.7 Autorskoprávní ochrana informací na internetu.....	35
1.8 Účastníci informačního procesu na internetu optikou autorskoprávní ochrany.....	38
1.9 Následky porušení autorskoprávní ochrany	40
1.9.1 Trestní odpovědnost.....	40
1.9.2 Správní odpovědnost.....	45
1.9.3 Soukromoprávní nároky	48
1.10 Odpovědnost jednotlivých účastníků informačního procesu	52
1.10.1 Odpovědnost poskytovatele informace	53
1.10.2 Odpovědnost poskytovatele odkazu na informaci	54
1.10.3 Odpovědnost poskytovatele prostoru pro umístění informací	57
1.10.4 Odpovědnost poskytovatele připojení k informačnímu prostředí	65
1.10.5 Odpovědnost příjemce informace	67
2. Informace jako autorské dílo a její ochrana	69
2.1 Specifikace informace jako autorského díla.....	69
2.2 Obsah autorských práv	72
2.3 Výjimky a omezení autorskoprávní ochrany	77
2.3.1 Volné dílo.....	78
2.3.2 Tříkrokový test.....	79
2.3.3 Volné užití díla.....	79
2.3.4 Zákonné licence	80
3. Aktuální otázky právní úpravy licenční smlouvy	84
3.1 Právní úprava licenční smlouvy	84
3.2 Zvláštní případy autorských děl – zaměstnanecké, kolektivní, na objednávku	88
3.3 Rezervy právní úpravy v oblasti autorských práv	89
4. Veřejné licence.....	95

4.1 Obecná úprava veřejných licencí	95
4.2 GPL	99
4.3 LGPL	101
4.4 MPL	102
4.5 Apache	103
4.6 BSD	104
4.7 MIT	106
4.8 EUPL	107
4.9 Creative Commons	109
4.9.1 Licence „Uveďte autora“	113
4.9.2 Licence „Uveďte autora – zachovejte licenci“	113
4.9.3 Licence „Uveďte autora – nezasahujte do díla“	114
4.9.4 Licence „Uveďte autora – neužívejte komerčně“	114
4.9.5 Licence „Uveďte autora – neužívejte komerčně – zachovejte licenci“	115
4.9.6 Licence „Uveďte autora – neužívejte komerčně – nezasahujte do díla“	116
5. Reflexe pozitivního vlivu veřejných licencí na kvalitu informací v prostředí internetu	117
5.1 Zdroj informací jako ukazatel jejich kvality	117
5.2 Hodnotící kritéria zdroje informací	118
5.3 Vybrané podmínky veřejných licencí definující zdroj informací	120
5.4 Vztah hodnotících kritérií zdroje informací a vybraných licenčních podmínek	124
5.5 Autorskoprávní aspekty v rámci povinného informačního vzdělávání	134
5.5.1 Koncepce informačního vzdělávání podle Bílé knihy	138
5.5.2 Regulace informačního vzdělávání podle Rámcového vzdělávacího programu	139
Závěr	147
Seznam použité literatury	150
Právní předpisy	154
Další zdroje	156
Seznam příloh	160

Seznam použitých zkratek

ADSL – Asymmetric Digital Subscriber Line; označuje typ technologie pro vysokorychlostní přenos dat s asymetrickým připojením, kdy je rychlost dat přenášených k uživateli vyšší než rychlost dat odcházejících od uživatele směrem do Internetu

BSA – označení pro organizaci Business Software Alliance

BSD – Berkeley Software Distribution; původně označení pro unixový operační systém Kalifornské univerzity v Berkeley. V této práci označuje veřejnou licenci vytvořenou na této univerzitě na podporu tohoto systému.

CC – Creative Commons

EUPL – European Union Public Licence

GFDL – GNU Free Documentation License; copyleftová veřejná licence vytvořená na podporu projektu GNU za účelem šíření dokumentace k operačnímu systému

GNU – projekt zaměřený na vytvoření operačního systému unixového typu, ovšem bez použití zdrojového kódu UNIX jako svobodného softwaru šířeného pod veřejnou licenci. Označení je také rekurzivní zkratkou z anglického „*GNU's Not Unix*“. Pro projekt GNU byly vytvořeny copyleftové veřejné licence GPL a LGPL.

GPL – GNU General Public License; copyleftová licence vytvořená pro projekt GNU

IDABC – z Interoperable Delivery of European eGovernment Services to Public Administrations, Businesses and Citizens; označuje program Evropského společenství na podporu celoevropských služeb eGovernmentu orgánům veřejné správy, podnikům i občanům

IDA – Interchange of Data between Administrations; program Evropského společenství pro výměnu dat mezi správními orgány, který byl následně rozvinut v rámci projektu IDABC

ISDN – Integrated Services Digital Network; označuje Digitální síť integrovaných služeb

LGPL – GNU Lesser General Public License; copyleftová licence pro projekt GNU. Méně restriktivní než GPL.

MIT – Massachusetts Institute of Technology; Massachusettský technologický institut.

V této práci označuje veřejnou licenci vytvořenou tímto institutem.

MPL – Mozilla Public License

NS – Nejvyšší soud České republiky

SDEU – Soudní dvůr Evropské unie

SW – software

URI – Uniform Resource Identifier; obecnější než URL, může popisovat zdroj jak co do identity, tak z hlediska umístění

URL – Uniform Resource Locator; označuje řetězec znaků sloužící ke specifikaci umístění zdroje informací. Na internetu určuje doménovou adresu serveru, umístění zdroje na serveru a protokol, jímž je možné ke zdroji přistupovat.

VS – Vrchní soud

Wi-Fi – označení standardu bezdrátové komunikace v počítačových sítích

WWW – World Wide Web, příp. též web; označuje systém prohlížení, ukládání a odkazování dokumentů v internetu

Úvod

Ústřední náplní mé práce je analýza dopadu autorskoprávních souvztažností na informační prostředí internetu, specificky na kvalitu v něm obsažených informací. Název práce „Internet ve vztahu informační vědy a práva“ samozřejmě nabízí i dalekosáhlé možnosti analýz dalších typů právních souvislostí. S ohledem na jejich šíři a nepřehledné množství jsem si ke zkoumání zvolila specificky autorskoprávní aspekty, které jsou ve vztahu k internetu jakožto publikačnímu médiu velmi často konfrontovány.

Kromě tematického vymezení je při této analýze nezbytné práci jednoznačně vymezit též z časového hlediska, neboť vývoj v relevantních oborech, zejména v oblasti platné právní úpravy, je velmi dynamický. Práce je aktualizována k 30. 1. 2015. Změny nastanuvší po tomto datu nejsou v práci zohledněny.

Každé informační prostředí a jeho struktura se skládají z několika základních prvků.¹ Pro výzkum zvoleného informačního prostředí, který realizují, je klíčovým prvkem lidský faktor, protože především ten způsobuje specifčnost tohoto prostředí. Právě díky němu má internet své odlišnosti plynoucí z toho, že je dostupný a poskytuje relativní anonymitu.

Vzhledem k četnosti služeb poskytovaných v rámci internetu nelze v této práci podchytit veškeré aspekty internetu a těchto služeb, které jsou dotčeny právní úpravou. Zaměřila jsem se proto na oblasti informačního prostředí v rámci poskytování služby WWW. Tím, že tato služba internetu kombinuje text, grafiku a multimédia, která jsou

---

¹ „Informační prostředí je integrální součástí společenského prostředí a jeho struktura, determinovaná základními společenskými úrovněmi, se skládá z lidského faktoru, kterým je původce, zprostředkovatel a uživatel komunikačního procesu, dále jsou to samotné informační a komunikační procesy, v rámci kterých se uskutečňují určité informační cíle, zabezpečují se určité informační toky a vytváří se různé informační produkty, a toto vše zabezpečuje určitá materiálně-technická základna, kterou tvoří informační instituce, knihovny, ale i informační technologie a výpočetní technika.“ (Sedláčková 2011.)

propojená hypertextovými odkazy, to vše nejčastěji v podobě autorských děl² nebo databází³, je služba WWW ideálním objektem ke shora popsané analýze.

Z technologického hlediska je internet velmi efektivní platformou pro šíření informací. Jsou-li tyto informace autorskými díly nebo databázemi, je z právního hlediska takové šíření informací nejčastěji sdělováním díla veřejnosti podle druhého odstavce § 18 autorského zákona:

„(1) Sdělováním díla veřejnosti se rozumí zpřístupňování díla v nehmotné podobě, živě nebo ze záznamu, po drátě nebo bezdrátově.

(2) Sdělováním díla veřejnosti podle odstavce 1 je také zpřístupňování díla veřejnosti způsobem, že kdokoli může mít k němu přístup na místě a v čase podle své vlastní volby zejména počítačovou nebo obdobnou sítí.

(3) Sdělováním díla veřejnosti není pouhé provozování zařízení umožňujícího nebo zajišťujícího takové sdělování.

(4) Sdělováním díla veřejnosti podle odstavců 1 a 2 nedochází k vyčerpání práva autora na sdělování díla veřejnosti.“

Technologická dostupnost nakládání s takovými informacemi v prostředí internetu s sebou pochopitelně nese rizika jejich nevhodného či dokonce protiprávního užívání.

Z hlediska společenského se jedná o konfliktní prostředí, kde se střetávají protichůdné zájmy jednotlivých skupin realizujících se ve vztahu k internetu. Zatímco zájmy řadových uživatelů internetu (nejčastěji příjemců informací) jsou velmi často vedeny snahou o nulové restriktce,⁴ zájmy provozovatelů a tvůrců obsahu jsou mnohdy

---

² § 2 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

³ § 88 autorského zákona.

⁴ *„We have no elected government, nor are we likely to have one, so I address you with no greater authority than that with which liberty itself always speaks. I declare the global social space we are building to be naturally independent of the tyrannies you seek to impose on us. You have no moral right to rule us nor do you possess any methods of enforcement we have true reason to fear.*

Governments derive their just powers from the consent of the governed. You have neither solicited nor received ours. We did not invite you. You do not know us, nor do you know our world. Cyberspace does not lie within your borders. Do not think that you can build it, as though it were a public construction project. You cannot. It is an act of nature and it grows itself through our collective actions.“

opačné. Tyto skupiny, resp. jejich zástupci, požadují regulaci užívání autorských děl v prostředí internetu. Orgány veřejné moci se snaží v intencích zachování účelu internetu nastavit pravidla tak, aby nedocházelo na úkor svobody slova k zásahům do jiných práv a právem chráněných zájmů. Právní normy týkající se internetu ale velmi často původně vznikly za účelem úpravy jiných právních vztahů a při jejich aplikaci v prostředí internetu nemohou beze zbytku reflektovat stavy a vztahy, k nimž v prostředí internetu dochází, a nemohou tedy logicky postihnout ani veškeré v něm vzniklé situace.

Pro účely této práce považuji za nezbytné uvést, že informační prostředí internetu je z hlediska práva souborem právních vztahů mezi uživateli internetu navzájem a dále mezi uživateli internetu a jeho provozovateli. Regulace tohoto informačního prostředí je roztržena do množství právních předpisů a je zde provázána regulace norem práva veřejného i práva soukromého, norem mezinárodních i norem právních řádů jednotlivých států.

Přímým důsledkem tohoto stavu je snaha o unifikaci nebo alespoň maximální možné přiblížení jednotlivých právních úprav ve vztahu k internetu. To je ostatně jednou z hlavních příčin vzrůstající obliby veřejných licencí, jak budou popsány dále.

V přímé vazbě ke zvolenému informačnímu prostředí jsem ve své práci identifikovala čtyři elementární oblasti týkající se informací, jež jsou přímo či nepřímo ovlivněny právními normami:

- informační chování účastníků informačního procesu jakožto jednání s právními konsekvencemi
- informace z hlediska informační vědy vs. informace z hlediska autorského práva
- možnost zkvalitnění informačního prostředí internetu prostřednictvím veřejných licencí
- právní povědomí jako součást informační gramotnosti

Výše uvedená témata tvoří základní linii této práce a jsou dále podrobně rozpracována v jednotlivých kapitolách.

Pro hlubší rozbor je nejprve nutné vymezit internet v intencích práva a definovat účastníky informačního procesu v rámci tohoto informačního prostředí. Následně považuji za nezbytné specifikovat informace, které jsou z hlediska této analýzy jeho stěžejním stavebním prvkem. S ohledem na prováděný výzkum je nutné definovat okruh informací v prostředí internetu, které jsou předmětem zkoumání v rámci této analýzy. Proto je v této části práce mým záměrem určit charakter informace z právního hlediska a presumovat rizikové okruhy informací, u nichž by mohlo docházet k porušení povinností stanovených platnou autorskoprávní úpravou, a dále přiblížit nároky z takového porušení plynoucí. Jako integrální součást prováděného vymezení je nutné pro účely dalšího výzkumu přiblížit teoretickoprávní základ, z něhož přímo vyplývá charakter dotčených informací. Této problematice se proto věnuji v úvodních dvou kapitolách své práce.

Ve třetí kapitole disertační práce sleduji informační chování uživatele optikou autorskoprávních souvztažností, detailněji se pak soustředím na limity jednání právem aprobovaného. Zaměřuji se zde opět na chování uživatelů z hlediska dodržování autorských práv a zvláštního práva pořizovatele databáze.

Ve dvou závěrečných kapitolách se věnuji oblasti veřejných licencí. V této části nejdříve specifikuji veřejné licence a blíže rozpracovávám některé konkrétní typy. Hlouběji se věnuji licencím Creative Commons jakožto licencím primárně určeným pro poskytování oprávnění k užití obsahu.⁵

V poslední části se věnuji kvalitativnímu výzkumu vlivu licenční politiky na informační prostředí internetu prostřednictvím aplikace veřejných licencí. Závěry tohoto výzkumu pak komparuji se systémem povinného informačního vzdělávání v České republice, a sleduji tak možné dopady na informační gramotnost.

Závěry mé práce tvoří zjištění, zda legální jednání uživatelů internetu má důsledky pouze v rovině právní, nebo zda existuje i reálný vliv na zvýšení kvality vybraných

---

⁵ „Content licenses ensure that copyrightable subject matter other than software, such as music, art, film, literary works, and the like, be available to all for any purpose whatsoever. These licenses are discussed more fully on the Creative Commons website at www.creativecommons.org.“ (Rosen 2004, s. 71.)

informací v prostředí internetu, zejména prostřednictvím zkvalitnění zdrojů těchto informací, a dále jakým způsobem jsou reflektovány výsledky předkládané analýzy v rámci povinného informačního vzdělávání v České republice.

Pokud jde o použité metodologické postupy, při zpracování předkládané analýzy jsem aplikovala především obecně teoretické a hermeneutické metody, neboť těžiště výzkumu představeného v této práci tkví v komparaci licenčních podmínek vybraných typů veřejných licencí s platnou právní úpravou a následné analýze relace některých jejich prvků k vybraným kritériím zdroje informací. Závěry práce byly založeny dedukcí a indukci při aplikaci uskutečněných zjištění v rámci realizovaného teoretického výzkumu v oblasti vlivu autorskoprávních aspektů na kvalitu informací a jeho odrazu v legislativní úpravě informačního vzdělávání.

Úvodní používanou metodou byla komparace stávajícího reálného stavu disponování s informacemi v prostředí internetu s jeho teoretickým předobrazem. V rámci pracovních postupů jsem používala zejména analýzu a syntézu originálních zdrojů z oblasti legislativy, souvisejících rozhodnutí a stanovisek. V rámci popisovaných vztahů jsem též interpretovala relevantní judikaturu, jak o ní bude pojednáno dále v této části. Následně jsem podrobila analýze a interpretaci vybrané licenční podmínky zvolených veřejných licencí, jejichž konkrétní znění tvoří přílohy této práce.

V části týkající se informačního vzdělávání pak základní výzkum spočíval především v analýze, syntéze a interpretaci závazných dokumentů upravujících oblast dosahování informační gramotnosti v České republice.

Při kvalitativním výzkumu k obecně teoretickým otázkám, které souvisejí se sledovanou problematikou, bylo nejprve nutné provést tematickou rešerši vydaných judikátů ve vztahu k teoretickým aspektům zkoumané problematiky. Z těchto výsledků bylo dále potřeba vybrat ta rozhodnutí, která jsou s ohledem na jejich vydavatele a oblast působnosti aplikovatelná pro sledované vztahy ve zvoleném informačním prostředí. Přehled výsledků této analýzy je představen v následující tabulce:

Vydal	Číslo	Rok	Název	Relevance
SDEU	Spojené věci C-509/09 a C-161/10	2011	eDate Advertising GmbH v. X a Olivier Martinez a Robert Martinez v. MGN Limited	Nařízení (ES) č. 44/2001 – Příslušnost a výkon soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech – Příslušnost ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání Směrnice 2000/31/ES – Zveřejnění informací na internetu – Porušení osobnostních práv – Místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události – Právo použitelné na služby informační společnosti. Rozsudek definuje rozsah pravomoci a příslušnosti soudů v EU v případě uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy z porušení osobnostních práv, což lze přímo aplikovat také na nároky z porušení práv autorských. Rozbor proveden v kapitole 1.4.
SDEU	C-466/12	2014	Nils Svensson a další v. Retriever Sverige AB	Směrnice 2001/29/ES – Informační společnost – Harmonizace určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících – Sdělování veřejnosti – Internetové (hypertextové) odkazy umožňující přístup k chráněným dílům. Rozsudek mimo jiné stanoví, že hypertextové odkazy nepředstavují sdělování díla veřejnosti, má proto přímý vliv na posouzení odpovědnosti poskytovatele odkazu na informaci. Rozbor proveden v kapitole 1.10.2.
SDEU	Spojené věci	2010	Google France	Ochranné známky – Internet –

	C-236/08 až C-238/08		<p>SARL a Google Inc. v. Louis Vuitton Malletier SA, Google France SARL v. Viaticum SA a Luteciel SARL</p> <p>a Google France SARL v. Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL a další.</p>	<p>Vyhledávač – Reklama prostřednictvím klíčových slov – Zobrazování odkazů na internetové stránky soutěžitelů, majitelů ochranných známek nebo na internetové stránky, na kterých jsou nabízeny napodobeniny výrobků, prostřednictvím klíčových slov odpovídajících uvedeným ochranným známkám – Směrnice 89/104/EHS – Nařízení (ES) č. 40/94 – Odpovědnost provozovatele vyhledávače – Směrnice 2000/31/ES.</p> <p>Rozsudek se týká odpovědnosti provozovatele systému placené optimalizace pro internetové vyhledávače využívající vyhledávání dle klíčových slov, a jeho závěry tak mohou být s ohledem na konkrétní skutkový stav případného porušení autorskoprávní ochrany aplikovatelné také na odpovědnost poskytovatele prostoru pro umístění informací. Rozbor proveden v kapitole 1.10.3.</p>
SDEU	C-324/09	2011	<p>L'Oréal SA a další v. eBay International AG a další</p>	<p>Ochranné známky – Internet – Nabídka k prodeji značkových výrobků na on-line tržišti určeném spotřebitelům v Unii, které jsou držitelem práv určeny k prodeji ve třetích zemích – Odstranění obalů z uvedených výrobků – Směrnice 89/104/EHS – Nařízení (ES) č. 40/94 – Odpovědnost provozovatele on-line tržiště – Směrnice 2000/31/ES – Soudní závazky vůči uvedenému provozovateli – Směrnice</p>

				<p>2004/48/ES.</p> <p>Rozsudek se týká odpovědnosti provozovatele on-line tržiště a jeho dílčí závěry tak mohou být aplikované na odpovědnost poskytovatele prostoru pro umístění informací. Rozbor proveden v kapitole 1.10.3.</p>
SDEU	C-70/10	2011	Scarlet Extended SA v. Société belges des auteurs, compositeurs et �diteurs SCRL (SABAM).	<p>Informační společnost – Autorské právo – Internet – Programy „peer-to-peer“ – Poskytovatel� internetového připojení – Zavedení systému filtrování elektronických sd�len� za �celem zamezení výměny souborů porušujících autorsk� práva – Neexistence obecn� povinnosti dohledu nad p�en�a�en�mi informacemi.</p> <p>Rozsudek mimo jiné konstatuje, kdy a za jakých podmínek je při b�e�n�m provozu vyloučena odpovědnost poskytovatele připojení k informačnímu prostředí. Rozbor proveden v kapitole 1.10.4.</p>
VS v Praze	3 Cmo 197/2010	2011	PROLUX Consulting Int. s.r.o. v. Internet Info, s.r.o.	<p>Rozsudkem bylo rozhodnuto o odvolání společnosti PROLUX Consulting Int. s.r.o., kter� ne�sp��n� žalovala internetov� vydavatelství Internet Info, s.r.o. o po�kozen� dobrého jména. Rozsudek se vztahuje k omezen� odpovědnosti poskytovatele prostoru pro umístění informací. Rozbor proveden v kapitole 1.10.3.</p>
NS	23 Cdo 2623/2011	2013	PROLUX Consulting Int. s.r.o. v. Internet	<p>Rozsudkem bylo zamítnuto dovolání proti v��e uvedenému Rozsudku VS v Praze, na jehož z�klad� společnost PROLUX</p>

			Info, s.r.o.	Consulting Int. s.r.o. neúspěšně žalovala internetové vydavatelství Internet Info, s.r.o. o poškození dobrého jména. Rozsudek tak stanovuje výklad k omezení odpovědnosti poskytovatele prostoru pro umístění informací. Rozbor proveden v kapitole 1.10.3.
NS	30 Cdo 2228/2012	2012	Better Ways s.r.o. v. TELEMATIX SOFTWARE a.s. a DYNAVIX a.s.	Usnesením bylo odmítnuto dovolání Better Ways s.r.o., která žalovala společnosti TELEMATIX SOFTWARE a.s. a DYNAVIX a.s. o autorskoprávní ochranu, kdy se žalobkyně neúspěšně domáhala, aby se žalovaní mj. zdrželi šíření a obchodního odbytu, výroby, vývozu originálu nebo rozmnoženiny a zásahů do zdrojového kódu programu Dynavix a bylo jí uhrazeno přiměřené zadostiučinění. Relevantní ve vztahu k předkládané práci je zejména doplňující argumentace, v níž je konstatováno, že translativní převod osobnostních i majetkových autorských práv je v českém právním řádu vyloučen. Rozbor proveden v kapitole 3.3.

Zkoumanou problematiku lze z hlediska dosažených poznatků v oboru rozdělit do dvou hlavních souvisejících oblastí. První z nich je oblast právní, týkající se internetu a veřejných licencí a jejich ukotvení v právním řádu České republiky, druhou oblast tvoří zkoumané aspekty z oboru informační vědy, zejména hodnocení kvality zdrojů informací a dále poznatky týkající se informačního vzdělávání v České republice a jeho autorskoprávní aspekty.

Prvnímu ze zpracovaných témat se v současné době věnuje řada právníků a dalších odborníků orientovaných na oblast IT práv. Mezi nejznámější odborníky na právo informačních technologií a současně propagátora veřejných licencí patří představitel Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, doc. JUDr. Radim Polčák, Ph.D. Z jeho prací přibližujících problematiku právních vztahů internetu bych jmenovala alespoň *Internet a proměny práva* (Polčák 2012) nebo *Právo na internetu* (Polčák 2007). K otázkám veřejných licencí vydal společně s kolegy z Ústavu práva a technologií komplexní přehledovou příručku M. Myšky, L. Kyncla, R. Polčáka a J. Šavelky *Veřejné licence v České republice* (Myška et al. 2012), která byla následně doplněna o veřejné licence v oblasti softwaru *Veřejné licence v České republice verze 2.0* (Myška et al. 2014).

Další člen tohoto kolektivu autorů, JUDr. Matěj Myška, pak letos v únoru předložil na katedře občanského práva na Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně disertační práci s názvem *Výzvy autorskému právu v informační společnosti*, kde se mimo jiné zevrubně věnuje problematice veřejných licencí.

Dalším odborníkem zabývajícím se problematikou veřejných licencí, zejména ve vztahu k softwaru, je advokát Josef Aujezdský. Ten části své rigorózní práce z roku 2008 s názvem *Autorskoprávní problematika volně šiřitelných počítačových programů* úspěšně publikoval i na portále root.cz (on-line dostupné na <http://www.root.cz/specialy/licence/>).

Na problematiku nejen autorských práv ve vztahu k informační společnosti je zaměřena nejnovější publikace *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti* (Telec 2015) experta na oblast práv duševního vlastnictví Prof. JUDr. Iva Telce, CSc., který působí jako vedoucí katedry soukromého práva a civilního procesu na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. V jeho knize, kterou vydalo nakladatelství Leges v únoru tohoto roku, je možné se seznámit s řadou v této práci otevřených témat.

Z hlediska přínosu Creative Commons licencí se tématu věnuje absolvent Ústavu informačních studií a knihovnictví FF UK, pracovník Národní knihovny ČR Mgr. Lukáš Gruber, který se mimo jiné významně podílel i na jejich adaptaci na český právní řád a podílel se na jejich překladu do českého jazyka. Z jeho prací na dané téma bych uvedla alespoň článek „Licence Creative Commons v českém prostředí“ (Gruber 2009).

Z hlediska informační vědy se tématu vyhledávání informací a hodnocení jejich kvality, včetně otázek hodnocení elektronických zdrojů informací věnuje dlouhodobě např. doc. Ing. Vilém Sklenák, CSc., působící na Katedře informačního a znalostního inženýrství na Fakultě informatiky a statistiky Vysoké školy ekonomické v Praze, který na toto téma vydal často citovanou monografii *Data, informace, znalosti a Internet* (Sklenák 2001). K otázkám souvisejícím se sledovanou problematikou vystupuje pravidelně na konferenci Inforum, např. s příspěvkem „Vyhledávání nebo nalezení informací“ nebo naposledy „Vyhledávání na webu stagnuje?“.

Ze zástupců Masarykovy univerzity v Brně pak je možné uvést např. kurikulum přednášek kolektivu autorů *Informační etika a hodnocení informací* (Hořínková-Kouřilová – Pazderský – Škyřík 2007).

Téma informačního vzdělávání komplexně zpracovává například PhDr. Hana Landová, Ph.D., která se této problematice věnuje dlouhodobě. Ve vztahu ke konsekvencím informačního vzdělávání napsala práci s názvem *Vzdělávací aspekty informační vědy a informační profese* (Landová 2010).

Na Katedře pedagogiky FF UK byla informačnímu vzdělávání v rámci základního školství věnována diplomová práce Petra Daňka z roku 2010 *Využívání informačních technologií jako kompetence žáka* (Daněk 2010).

Sledovanou problematiku také velmi srozumitelně zpracoval PaedDr. PhDr. Jiří Dostál, Ph.D., odborný asistent Katedry technické a informační výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, v textu *Informační a počítačová gramotnost – klíčové pojmy informační výchovy* (Dostál 2007).

Vzhledem k tomu, že je tato práce zaměřena převážně teoreticky a závěry z ní vychází z kvalitativního výzkumu provedeného formou interpretace odborných textů, dovolím si upřesnit význam klíčových pojmů zde používaných.

Informace

Pro účely této práce jsou za relevantní informace – tedy ty, u nichž je posuzován vliv licencí na jejich kvalitu v prostředí internetu při poskytování WWW služby – považovány takové informace, které splňují podmínky stanovené platnou právní

úpravou, jež reguluje oblast autorských práv pro vymezení autorských děl, příp. softwaru nebo databází.

Zdroj informací

Analyzovanými zdroji informací jsou v rámci prováděného výzkumu webové stránky, které jsou přístupné na internetu po zadání jejich doménového jména, resp. příslušné URL adresy, do webového prohlížeče. Obsah takto posuzovaného zdroje je tvořen mimo jiné informacemi na takové webové stránce publikovanými. Jsou-li takové informace autorskými díly ve shora popsaném významu, vliv na jejich kvalitu byl předmětem výzkumu.

Veřejné licence

Za veřejné licence označuji licenční podmínky, za nichž dochází k poskytování oprávnění k užití autorských děl – vč. softwaru nebo databází – za okolností, kdy poskytovateli není znám konkrétní nabyvatel takové licence, nebo mu dokonce není znám ani konkrétní způsob užití díla. Definičními znaky veřejných licencí je, že jsou sjednávány bezúplatně, distančně, s předem neomezeným okruhem uživatelů, na dobu trvání majetkových autorských práv k dílu, zpravidla odkazem na jejich znění a tak, aby bylo dílo dále možno šířit s uvedením autora.

Creative Commons licence

Jedná se o šest typů licenčních ujednání, která svým charakterem splňují vymezení veřejných licencí. Licence byly vytvořeny stejnojmennou neziskovou organizací, kterou založil v roce 2001 Lawrence Lessig, k užívání pro jiná díla než software a jeho dokumentaci.⁶ V této práci proto poskytují významnou platformu pro prováděný výzkum, neboť se svým zaměřením vztahují na velkou část informací publikovaných v prostředí internetu v podobě autorských děl.

---

⁶ Viz <http://creativecommons.org/about>.

Informační vzdělávání

Informačním vzděláváním v této práci označuji soustavné, vědomé dosahování informační gramotnosti při plnění povinné školní docházky, které je realizováno v rámci základního vzdělávání podle konkrétního školského vzdělávacího programu vydaného v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem, a to bez ohledu na oblast či obor, v níž je takové vzdělávání realizováno. Klíčovou otázkou druhé části výzkumu bylo zjištění, zda je aktuální platforma pro informační vzdělávání, která byla na státní úrovni vytvořena, vyhovující s ohledem na nutnost začlenění autorskoprávních aspektů do takového vzdělávání.

1. Vymezení autorskoprávních limitů v prostředí internetu

1.1 Právní rámec autorskoprávní ochrany

Z hlediska informační vědy je internet informačním prostředím, v němž se setkávají poskytovatelé informací a jejich příjemci. Informace v prostředí internetu jsou zaznamenány v elektronické formě, bez ohledu na jejich charakter. Na výstupy služeb poskytovaných v rámci internetu tak lze nahlížet jako na objektivně vnímatelná vyjádření informací přenášených soustavou nosičů informací, jež je tvořena komplexem fyzických a logických médií.

Z hlediska právní vědy je internet souborem vzájemných relací, jejichž teoretický model nalzáme v právní úpravě. Je poněkud nešťastné, že značná část právních předpisů aplikovaná na tyto vztahy vznikla primárně za jiným účelem, než aby korigovala jednání entit v prostředí stále populárnější virtuální reality.

Přirozenoprávní i ústavněprávní rámec autorskoprávní ochrany informací je založen zejména čl. 34 Listiny základních práv a svobod.⁷ Ten je dále promítnut do platné právní úpravy zákonné. Při posuzování autorskoprávních nároků jednotlivých subjektů na území České republiky, které vyplývají z jednání v prostředí internetu, budou nejčastěji aplikována ustanovení zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon),⁸ a dále ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku,⁹ týkající se relativních majetkových práv.

---

⁷ Součástí ústavního pořádku ČR vyhlášena ústavním zákonem č. 2/1993 Sb.;

Čl. 34 LZPS stanoví:

„(1) Práva k výsledkům tvůrčí duševní činnosti jsou chráněna zákonem.

(2) Právo přístupu ke kulturnímu bohatství je zaručeno za podmínek stanovených zákonem.“

⁸ Působnost autorského zákona je stanovena v jeho závěrečných ustanoveních v § 107.

⁹ Užití předpisů občanského práva je upraveno v § 9 odst. 2 občanského zákoníku.

Ačkoli se nový občanský zákoník internetem jako specifickým prostředím nezabývá,¹⁰ je přesto průlomový v tom, že implicitně zohledňuje jeho existenci a vlastnosti standardně užívané v rámci společenských a ekonomických vztahů. Při kontraktaci tak občanský zákoník předjímá možnost uzavírání smluv prostřednictvím internetu, odkazování na obchodní podmínky na internetu publikované, licenční smlouvy uzavírané v prostředí internetu atp.

Tento přístup zákonodárců považují za zcela obvyklý, neboť by bylo krajně nesystémové snažit se internet jako médium právně ukotvit. Právní předpisy by měly zachovávat určitou míru abstrakce, aby jejich znění bylo pokud možno univerzálně využitelné bez nutnosti vynucených změn závislých na technologickém vývoji.

Stricto sensu lze na internet také nahlížet jako na soubor věcí movitých, hmotných a nehmotných, budeme-li posuzovat internet pouze jako přenosovou soustavu, která je tvořena primárně hardwarovými a softwarovými komponenty a jejíž existence je technologicky závislá na jejich propojení a dodávce energií.

Právní regulace internetu je však výrazně komplexnější. Pokud jde o samotnou volbu konkrétního aplikovatelného právního předpisu, bývá to v praxi až následný krok, směřující k uplatnění příslušných nároků. Vždy je totiž nejprve nutné určit rozhodné právo, jež bude na daný případ aplikováno.

Jsou to přitom specifické sociální vlastnosti internetu – globálnost, možná anonymita, nepřímý kontakt a neexistence konkrétních nadřazených autorit, které vedou při aplikaci pravidel definovaných právními předpisy často ke složitým procesním situacím. Snadnému uplatňování nároků tak rozhodně nepřispívá skutečnost, že limity

---

¹⁰ Úpravu týkající se explicitně internetu obsahuje občanský zákoník pouze v § 1840 písm. j): „*Ustanovení tohoto pododdílu se nepoužijí na smlouvu uzavřenou s poskytovatelem veřejně dostupné služby elektronických komunikací prostřednictvím telefonního automatu za účelem jeho používání nebo uzavřenou za účelem jediného spojení spotřebitele telefonem, faxem nebo internetem.*“

V tomto ustanovení se jedná o harmonizovanou úpravu v souladu se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, sloužící k ochraně spotřebitele. V ostatních případech je internet nejčastěji považován za prostředek komunikace na dálku a i v tomto ohledu je na něj z hlediska práva nahlíženo.

nakládání s informacemi v prostředí internetu jsou dány pravidly mezinárodního práva, stejně jako právními regulacemi jednotlivých států, právem veřejným i právem soukromým.

S odkazem na již zmiňovanou globálnost internetu je tak velmi důležitá právě úprava stanovená mezinárodním právem soukromým. Svantesson v práci *An introduction to jurisdictional issues in cyberspace* (Svantesson 2004) identifikuje čtyři potenciálně rizikové oblasti při aplikaci norem mezinárodního soukromého práva. Jsou jimi rozhodné právo, volba konkrétního právního předpisu, možnost soudů odmítnout pravomoc rozhodnout v jednotlivých kauzách a uznání a vymahatelnost vydaných rozhodnutí. Jeho teze jsou platné i v českém právním prostředí, kde je úprava těchto oblastí řešena zákonem č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, který bude aplikován vždy v intencích ustanovení vyhlášených mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, a přímo použitelných ustanovení práva Evropské unie.¹¹

1.2 Rozhodné právo

Při uplatnění nároků plynoucích z autorskoprávní ochrany je předně potřeba určit, který právní řád, tedy právo kterého státu, příp. který přímo použitelný mezinárodní předpis (úmluva, nařízení, směrnice etc.), bude na tu kterou situaci aplikován. Až poté, co je otázka rozhodného práva vyřešena, nastává druhý krok v podobě aplikace konkrétních právních předpisů.

Není neobvyklé, že na jednu situaci lze aplikovat právní předpisy několika států. Při řešení některých situací se závažnými dopady do práv a právem chráněných zájmů je to dokonce žádoucí. Zejména dohody v oblasti veřejného práva (např. mezinárodní spolupráce v trestně právní oblasti) umožňují zjišťovat a případně i řešit protiprávní stavy a postihovat odpovědné osoby, což je samo o sobě v prostředí internetu výrazně

---

¹¹ Např. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy, nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

komplikováno. Bohužel, procesní zajištění této spolupráce nebývá efektivně nastaveno (zdlouhavé procesní lhůty, informační povinnost, odlišné vnitřní procesy atp.), a tak v konečném důsledku může být značně kontraproduktivní a přínosné především pro pachatele.

Vzhledem k tomu, že základní otázkou při snaze o realizaci právní regulace je právě určení konkrétního právního řádu, je nejprve nezbytné aplikovat pravidla k určení rozhodného práva. Abychom tak mohli učinit, je ještě před tím nutné správně definovat nárok, jenž má být v rámci následně zjištěného rozhodného práva uplatňován. Problematika ochrany autorských práv je velmi široká a umí být zavádějící. Je proto vždy potřeba stanovit, zda se bude jednat o uplatňování nároků vyplývajících ze smlouvy (např. splnění povinnosti naložit s dílem způsobem stanoveným licenční smlouvou), nebo vyplývajících z platné právní úpravy (např. užití autorského díla bez svolení autora).

Regulace rozhodného práva v České republice je ve věcech týkajících se smluvních vztahů, jejichž předmětem je úprava práv a povinností smluvních stran ve vztahu k dílům a databázím podléhajícím autorskoprávní ochraně (typicky licenční smlouvy uzavírané v prostředí internetu konkludentně), upravena zejména zákonem o mezinárodním právu soukromém a procesním. V této oblasti zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním zcela respektuje demokratické principy smluvní volnosti a zakotvuje možnost volby práva. Toho při své obchodní politice využívají zahraniční společnosti a určují v rámci uzavíraných adhezních smluv jako rozhodný právní řád státu ten, který je pro ně výhodný. Velmi často se tak setkáváme s tím, že uživatelé internetu – bez ohledu na to, zda se jedná o příjemce či poskytovatele informací – kteří využívají WWW služby přístupné v České republice a v českém jazyce a kteří jsou občany České republiky, se zavazují řídit právním řádem cizího státu a současně jsou povinni podřídit se jurisdikci soudů takového státu,¹² jak bude rozvedeno dále, a to

---

¹² Tak např. služby společnosti Google Inc. jsou poskytovány podle práva státu Kalifornie a podléhají jurisdikci tamních soudů v okrese Santa Clara, stejně tak jsou podle práva státu Kalifornie poskytovány služby skupiny Facebook (Facebook, Inc. a pro občany mimo USA a Kanadu Facebook Ireland Limited) s tím, že ty podléhají jurisdikci okresního soudu Spojených států pro okres Northern District of California nebo státního soudu kraje San Mateo. Právní řád státu Kalifornie je rozhodný rovněž pro služby poskytované společností Twitter, Inc., ale ta si pro případné spory stanovila jurisdikci soudů v okrese San Francisco. Služby společnosti Yahoo EMEA Limited jsou poskytovány podle irského práva v jurisdikci

mnohdy aniž by si této skutečnosti byli vědomi, protože takové ustanovení je obsaženo zpravidla v licenčních nebo jiných podmínkách, na jejichž plné znění bývá odkazováno prostřednictvím nevтіravě umístěného hypertextového odkazu.

Když smlouva, resp. její přílohy, nestanoví rozhodné právo konkrétního státu, určuje zákon o mezinárodním právu soukromém pravidla, který právní řád jakého státu bude aplikován tak, že v § 87 odst. 1 uvádí:

„Smlouvy se řídí právem státu, s nímž smlouva nejužěji souvisí, pokud smluvní strany nevolily rozhodné právo. Volba práva musí být vyjádřena výslovně nebo musí vyplývat bez pochybností z ustanovení smlouvy nebo z okolností případu.“

Tímto ustanovením se tedy budou v českém právním prostředí řídit právní vztahy vyplývající ze všech typů smluv uzavíraných v informačním prostředí internetu.

1.3 Zásada teritoriality

Pokud jde o zákonnou ochranu práv, tedy nikoli o uplatnění nároků vyplývajících ze smlouvy, platí zde zásada teritoriality. Užití principu *lex loci protectionis* vyplývá z Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 8. 9. 1886,¹³ která stanovila pravidlo, že při ochraně autorských práv bude aplikováno právo toho státu, na jehož území došlo k jednání, proti němuž je taková ochrana uplatňována.

---

tamních soudů. Podle českého práva jsou poskytovány služby společnosti YouTube LLC, a to i s jurisdikcí českých soudů, ovšem s výhradou, že u opravných prostředků může společnost YouTube LLC využít jakékoli zahraniční jurisdikce.

¹³ Např. čl. 5 odst. 2 Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl:

„Požívání a výkon těchto práv není podroben žádné formalitě; toto požívání a tento výkon nezávisí na ochraně platné ve státě původu díla. Proto se s výhradou ustanovení této úmluvy řídí rozsah ochrany, jakož i právní prostředky vyhrazené autorovi k hájení jeho práv výlučně zákony státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu.“

Nebo její čl. 6 odst. 3:

„Právní prostředky ochrany práv přiznaných v tomto článku se řídí právním řádem státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu.“ V České republice vyhlášeno jako Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 133/1980 Sb., o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl.

V České republice je tato zásada promítnuta i do § 80 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním:

„Práva duševního vlastnictví se řídí právním řádem státu, který tato práva přiznává a poskytuje jim ochranu.“

Teprve poté, co je uspokojivě vyřešena otázka rozhodného práva, lze přistoupit k volbě konkrétního právního předpisu daného státu, který bude na předmětnou věc aplikován. Jak je uvedeno výše, v České republice se při uplatňování nároků týkajících se autorských děl použijí nejčastěji autorský zákon a občanský zákoník.

1.4 Pravomoc a příslušnost soudů

Zcela odlišnou problematikou je stanovení pravomoci a příslušnosti konkrétních soudů, tedy toho, který soud jakého státu je oprávněn o věci rozhodovat, a to bez ohledu na rozhodné právo, podle kterého by takový soud rozhodoval věcně. I otázku jurisdikce řeší zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním.

Pravomoc českých soudů je v obecné rovině dána vždy, pokud je podle procesních předpisů pro řízení místně příslušný soud na území České republiky, nestanoví-li právní předpisy opak. Toto pravidlo je stanoveno v § 6, který zní:

„§ 6

Pravomoc českých soudů

(1) Pravomoc českých soudů je dána, jestliže je podle procesních předpisů pro řízení místně příslušný soud na území České republiky, pokud z ustanovení tohoto zákona nebo jiného právního předpisu nevyplývá něco jiného.

(2) Je-li ve věci dána pravomoc českých soudů, vztahuje se jejich pravomoc i na vzájemný návrh z téhož právního poměru nebo z týchž skutkových okolností.“

Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním pak v § 85 a § 86 obsahuje zvláštní právní úpravu týkající se záležitostí ve věci závazkových a jiných majetkových práv, kam řadíme i smluvní agendu. Nad rámec obecné regulace v duchu kontraktační

svobody umožňuje smluvním stranám založit smluvně pravomoc českých nebo naopak zahraničních soudů i ve věcech, k jejichž rozhodování by dle obecného pravidla nebyly oprávněny.

„§ 85

Pravomoc

Pravomoc českých soudů ve věcech závazkových a jiných majetkových práv může být založena také ujednáním stran v písemné formě. Věcnou příslušnost českých soudů nelze však takovým ujednáním měnit.

§ 86

Sjednání příslušnosti zahraničního soudu

(1) Ujednáním stran v písemné formě může být ve věcech závazkových práv a v jiných majetkových právech sjednána i příslušnost zahraničního soudu. Ve věcech pojištění a spotřebitelských smluv je takové ujednání přípustné jen po vzniku sporu, nebo jestliže umožňuje pouze pojistníkovi, pojištěnému, jiné oprávněné osobě, poškozenému nebo spotřebiteli zahájit řízení u soudu jiného státu.

(2) Jestliže byla sjednána příslušnost zahraničního soudu podle odstavce 1, je tím vyloučena pravomoc českých soudů; český soud však věc projedná, jestliže

- a) účastníci shodně prohlásí, že na ujednání netrvalí,*
- b) rozhodnutí vydané v cizině by nemohlo být uznáno v České republice,*
- c) zahraniční soud odmítl se věcí zabývat, nebo*
- d) ujednání o příslušnosti zahraničního soudu je v rozporu s veřejným pořádkem.“*

Ve vztahu k problematice příslušnosti soudů v prostředí internetu lze aplikovat závěry Rozsudku Soudního dvora Evropské unie (SDEU) ve spojených věcech C-509/09 a C-161/10 ze dne 25. 11. 2011, kterým bylo rozhodnuto o předběžné otázce ve věci občanskoprávní odpovědnosti žalovaných týkající se informací a fotografií zveřejněných na internetu.

První z projednávaných případů C-509/09 se týkal občanskoprávní žaloby, kterou podal žalující s bydlištěm v Německu, jenž byl společně se svým bratrem odsouzen

německým soudem k trestu odnětí svobody na doživotí za vraždu známého herce, které se měl dopustit roku 1990. V lednu roku 2008 byl podmíněčně propuštěn. Žalovaná společnost eDate Advertising se sídlem v Rakousku provozovala internetový portál www.rainbow.at a v rubrice „Info-News“ na stránkách vyhrazených pro starší informace měla žalovaná ještě v červnu 2007 umístěnou zobrazitelnou informaci ze srpna 1999, která obsahovala mimo jiné popis činu, tehdy aktuální stav řízení a jméno žalujícího a jeho bratra. V podané žalobě se žalující domáhal, aby o něm v souvislosti se spáchaným činem společnost eDate Advertising přestala informovat s uvedením jeho plného jména. Společnost eDate Advertising mimo jiné zpochybnila mezinárodní příslušnost německých soudů.

Ve druhém z těchto případů, vedeným pod C-161/10, si francouzský herec Olivier Martinez a jeho otec Robert Martinez před Tribunal de Grande Instance de Paris stěžovali na porušení svého soukromí a práva herce na podobu, k němuž mělo dojít v únoru 2008 na internetové stránce www.sundaymirror.co.uk zveřejněním anglického textu, který byl podle francouzského překladu nadepsán „Kylie Minogue je opět s Olivierem Martinezem“ a obsahoval popis podrobností týkajících se jejich shledání. Na základě francouzského občanského zákoníku byla proti společnosti MGN, založené podle anglického práva, provozující odkazovanou internetovou stránku, podána žaloba. Tato společnost vznesla k Tribunal de Grande Instance de Paris námitku nepřislušnosti z důvodu neexistence dostatečné souvislosti mezi sporným zveřejněním na internetu a údajnou újmou způsobenou na francouzském území.

V rozhodnutí SDEU dospěl k závěru, že v případě údajného porušení osobnostních práv obsahem informací, které byly zveřejněny na internetových stránkách, má poškozený možnost podat žalobu na náhradu celé nemajetkové újmy k soudům členského státu, v němž je vydavatel tohoto obsahu usazen. Poškozený ovšem může místo žaloby na náhradu celé nemajetkové újmy podat žalobu k soudům každého členského státu, na jehož území je nebo byl obsah informace zveřejněn na internetu přístupný. Tyto soudy jsou příslušné pouze k rozhodování o újmě způsobené na území členského státu sídla soudu, jemuž je žaloba podána. Provozovatel internetových stránek, na kterého se vztahuje směrnice o elektronickém obchodu, však nemůže být podřízen přísnějším požadavkům, než jsou ty, které stanoví právo členského státu, v němž je usazen. Poskytovatelé zprostředkovatelských služeb tedy nemusejí v hostitelském členském

státě dodržovat přísnější požadavky, než jsou ty, které jsou na ně použitelné v členském státě usazení.

Z výše uvedeného rozhodnutí lze ve vztahu k problematice porušování autorských práv a jeho důsledků, jak o nich bude pojednáno v dalších částech této kapitoly, vyvodit, že možnosti domáhat se odstranění následků porušení práv v prostředí internetu a případné způsobené újmy jsou a budou i do budoucna velmi široké. Lze tedy předpokládat, že se poškození budou moci svých nároků úspěšně domáhat i v místě svého bydliště, přestože žalované osoby budou fyzicky usídlené v jiných státech. To by mohlo v konečném důsledku vést k výrazně snazšímu dosažení nápravy, protože se náklady poškozených na případné spory nebudou navyšovat o výdaje spojené s řízením v jiném státě.

Poslední Svantessonem jmenovaná riziková oblast se týká vymahatelnosti vydaných rozhodnutí. Tato oblast je řešena v § 14 a násl. zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním:

„§ 14

Rozhodnutí soudů cizího státu a rozhodnutí úřadů cizího státu o právech a povinnostech, o kterých by podle jejich soukromoprávní povahy rozhodovaly v České republice soudy, stejně jako cizí soudní smíry a cizí notářské a jiné veřejné listiny v těchto věcech (dále jen „cizí rozhodnutí“) mají v České republice účinnost, jestliže nabyly podle potvrzení příslušného cizího orgánu právní moci a byla-li uznána českými orgány veřejné moci.“

1.5 Ochrana autorských práv z hlediska různých právních řádů

Nad rámec Svantessonem definovaných rizikových oblastí je ve vztahu k mezinárodnímu prvku informací publikovaných v prostředí internetu potřeba zmínit ještě další oblast soukromého práva, s níž mohou mít uživatelé internetu potenciálně problémy. Je to problematika přístupu různých právních řádů k otázce autorství a ochraně práv autora (resp. vykonavatele majetkových autorských práv či zvláštního

práva pořizovatele databáze) při publikaci informací majících charakter autorských děl a databází, jak bude vysvětleno v dalších kapitolách této práce.

Jak bylo uvedeno výše, uplatnění nároků vyplývajících z ochrany práv se řídí právním řádem státu, kde ke (zne)užití díla resp. databáze došlo. V otázce autorství však platí princip jiný,¹⁴ tedy že při určení autora díla je nutné postupovat podle práva státu původu díla.

V praxi toto může činit problémy, protože většina států, jejichž autorské právo vychází z pojetí kontinentálního autorského práva, nepřipouští označení právnických osob jako autora díla, na rozdíl od pojetí autorských práv v systému angloamerickém. Toto nebude naopak činit problém u určení pořizovatele databáze, když pořizovatelem databáze mohou být osoby fyzické i právnické.¹⁵

Další rozdíl v pojetí autorského práva, který v praxi velmi často činí problém a o němž bude obšírněji pojednáno v dalších kapitolách, je otázka vzdání se autorských práv. V kontinentálním pojetí, na rozdíl od angloamerického, se principiálně nelze platně vzdát autorských osobnostních práv ani tato práva převést na jiné osoby. Nadto se např. podle českého autorského zákona nelze vzdát ani majetkových autorských práv, která jsou též nepřevoditelná.¹⁶ Toto opět neplatí pro právo pořizovatele databáze, které je převoditelné ze zákona.¹⁷

1.6 Princip teritoriality v praxi internetu

Jak bylo v této kapitole detailně vysvětleno, určení rozhodného práva se řídí ve většině případů principem teritoriality, tedy místem užití díla, přesněji právním řádem státu, v němž je ochrana požadována. V prostředí internetu však takové určení může z pochopitelných důvodů znamenat komplikace. Pro snazší určení rozhodného práva je

---

¹⁴ Výjimku tvoří dle čl. 14 bis Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl audiovizuální díla, u nichž se autorství posuzuje podle práva státu, na jehož území je ochrana požadována, tedy kde k užití díla došlo.

¹⁵ § 89 autorského zákona.

¹⁶ § 26 odst. 1 autorského zákona.

¹⁷ § 90 odst. 6 autorského zákona.

potřeba informační prostředí internetu definovat jako řadu propojených serverů, na jejichž discích jsou uloženy informace, které tvoří obsah jednotlivých WWW stránek, jakož i další soubory obsahující mimo jiné informace, které svým charakterem podléhají ochraně poskytované autorským právem. Technologickou podstatu problému určení rozhodného práva velmi přiléhavě popisuje Jiří Čermák v knize *Internet a autorské právo*:

„Ve skutečnosti je po Internetu rozesteto tisíce serverů, na jejichž discích je uložen obsah jednotlivých webových stránek, souborů obrázků, hudby atd. Data představující tyto dokumenty jsou na tomto serveru fyzicky umístěna, a protože je server připojen k Internetu, jsou vlastně přístupny každému, kdo o ně správnou formou tento server požádá. Konečný uživatel, který sedí třeba doma u svého počítače a který „surfuje“ po Internetu, požádá počítač, na němž je daná webovská stránka umístěna, aby mu ji poslal do počítače. Server tak učiní, požadovaná data zašle ve formě určitého protokolu (nejčastěji HTTP), a pak se zase odpojí a na koncového uživatele zapomene. Data poslaná uživateli se pak zobrazí na jeho monitoru a na přechodnou dobu se uloží u něj do paměti a často též i na disk.“ (Čermák 2003, s. 234)

Pokud tedy někdo šíří informace v prostředí internetu, po technické stránce je „pouze“ nahraje na disk serveru, z něhož si následně mohou další osoby tyto informace stáhnout a uložit na jiný disk. Jak už bylo uvedeno v úvodu práce, mají-li tyto informace charakter autorského díla nebo databáze, jedná se z hlediska autorského práva o zpřístupnění díla jakožto jednu z forem sdělování veřejnosti.¹⁸ Aplikujeme-li princip teritoriality na popsany model, musíme primárně dospět k tomu, že místem užití díla je místo, kde se nachází server, na nějž byly informace nahrány; při rozhodování tedy bude aplikováno právo státu, kde je umístěn server. Nicméně přestože je tato teorie přijímána většinou, existují i zde výjimky a některé státy dospěly k závěru, že lze k ochraně aplikovat právo jakéhokoli státu, kde je možné se s informacemi seznámit, tedy místa, z nichž se lze k serveru s publikovanými informacemi připojit.¹⁹ Z hlediska právní jistoty je pozitivní, že se jedná o právní názory minoritní.

---

¹⁸ § 18 odst. 2 autorského zákona.

¹⁹ Např. kritizované rozhodnutí australského Nejvyššího soudu z roku 2002 v případě Dow Jones & Company Inc vs. Gutnick. Viz http://www.austlii.edu.au/au/cases/cth/high_ct/2002/56.html.

Poněkud odlišné je z právního hlediska stahování informací majících charakter autorských děl nebo databází z internetu. V tomto případě se právně jedná o rozmnožování,²⁰ tj. vytvoření kopie informací a její uložení na disk příjemce informací. Rozhodným právem, dle kterého bude akt posuzován, tedy bude právo státu, kde se nachází koncový uživatel, resp. kopie těchto informací na počítači tohoto příjemce.

Řada států vč. České republiky nemá žádný zájem na principiálním postihování takového jednání, proto nakládání s informacemi tímto způsobem předjímá a v právním řádu zakotvuje řadu výjimek, kdy lze takové informace bezúplatně a bez svolení autora či pořizovatele databáze stahovat.²¹ Užití informací, kterými nedochází k zásahům do autorských práv, se budu věnovat v další části této práce.

Při úvodu do teorie principu teritoriality, která je aplikována v informačním prostředí internetu, považuji za nezbytné zmínit i její největší slabinu. Při jeho důsledném uplatňování se objevuje problém tzv. *copyright havens*. Jedná se o právně nežádoucí jev, kdy při vědomí toho, že bude uplatněno rozhodné právo státu, v němž je dílo užito a ochrana požadována, resp. právo státu, kde je server, na jehož disku jsou informace uloženy, lokalizován, vybere si provozovatel takového serveru k jeho umístění zcela záměrně stát, který nemá autorskoprávní ochranu vůbec nebo ji má jen minimální.²²

Pro úplnost je nutné uvést, že existují i další principy určení rozhodného práva, než je princip teritoriality: např. funkcionalistický přístup²³ k určení rozhodného práva. V takovém případě, nedošlo-li by k užití práva státu dle principu teritoriality např. z důvodu neexistence právní ochrany, soud by aplikoval právo státu, jenž má zájem na dosažení cílů sledovaných tímto právem.²⁴ Toto řešení s sebou samozřejmě nese řadu

---

²⁰ § 13 autorského zákona.

²¹ Např. zhotovení rozmnoženiny určitých typů autorských děl pro osobní potřebu dle § 30 odst. 2 autorského zákona nebo omezení zvláštního práva pořizovatele databáze dle § 91 autorského zákona.

²² Např. Čermák 2000.

²³ Např. Čermák 2003, s. 242.

²⁴ Např. došlo-li by v České republice k porušení práv chráněných českým právním řádem, bylo by možné aplikovat tento právní řád, přestože server s obsahem, který zakládá porušení těchto práv, by byl umístěn v jiném státě, jehož právní řád takovou ochranu neumožňuje.

nežádoucích jevů. Jednak by došlo k nepřiměřenému posílení pravomoci soudů určit, zda budou aplikovat právo státu dle principu teritoriality, nebo zda aplikují právo jiné. To by samo o sobě vedlo k právní nejistotě provozovatelů serverů a WWW služeb. Dále by zde nastala situace, kdy si žalující vybere, v jakém státě nárok uplatní, podle toho, kde budou jeho šance na úspěch a případnou finanční kompenzaci za porušení jeho práv nejvyšší.²⁵

Minimalizace vzniku těchto nežádoucích situací při poskytování autorskoprávní ochrany tkví v unifikaci, resp. maximálním možném přiblížení právních úprav jednotlivých států.

1.7 Autorskoprávní ochrana informací na internetu

Informace v prostředí internetu mají různou podobu a charakter a v návaznosti na svou právní povahu také podléhají různým druhům a způsobům právní ochrany. Právní ochrana je jim poskytována stanovením pravidel při nakládání s nimi a sankcemi za porušení těchto pravidel.

Pravidla nakládání s informacemi v prostředí internetu jsou specifikována v různých normách a dodržování konkrétních pravidel a vyvození důsledků za jejich porušení je realizováno primárně ve dvou rovinách: jednak veřejnoprávně prostřednictvím k tomu stanovených autorit (orgány činné v trestním nebo přestupkovém řízení, Úřad na ochranu osobních údajů, Český telekomunikační úřad atd.), jednak v rovině soukromoprávní (žalobou v soudním nebo rozhodčím řízení atd.). Samozřejmě existují případy, kdy bude ochrana poskytována prostřednictvím práva veřejného i soukromého.

Vzhledem k tomu, že informace jsou na internetu nejčastěji publikovány v podobě autorských děl a databází, je nastavení pravidel na jejich ochranu klíčové, a jako takové též velmi diskutované. Levné, rychlé, snadné, anonymitu umožňující sdělování veřejnosti takových informací, které mají podobu některého z autorských děl nebo

---

²⁵ Tzv. *forum* nebo *court shopping*.

databáze, pak přímo vybízí k tomu, aby uživatelé těchto výhod internetu při nakládání s nimi využili.

Příčin pro porušování pravidel stanovených k autorskoprávní ochraně práv je mnoho. Za nejčastější považují nízké právní povědomí a ekonomickou úspornost. Otázce právního povědomí jako součásti informační gramotnosti se hlouběji věnuji v poslední části své disertační práce.

Pokud jde o ekonomické aspekty porušování pravidel při nakládání s autorskými díly či databázemi, je nepochybné, že internet umožňuje s minimálními náklady disponovat s informacemi v digitální podobě. V případě, že tyto informace mají ekonomický potenciál,²⁶ je pochopitelné, že oprávněné osoby mají zájem na ochraně majetku, resp. kapitálu, který pro ně tyto informace představují. Pravidla na ochranu autorských práv a zvláštního práva pořizovatele databáze jsou nastavena tak, aby chránila u informací, které jsou autorskými díly nebo databázemi, i tyto majetkové zájmy. Aby bylo možné posoudit relevanci a dostatečnost těchto pravidel, je nutné přiblížit si kontext jejich aktuálního nastavení.

Předně je nutné konstatovat, že pravidla promítnutá do platné právní úpravy, která se týká ochrany autorských práv, mají svůj původ v principech vzniklých v době, kdy autorská díla nebyla publikována v digitální podobě a jejich rozmnožování a šíření bylo ve většině případů závislé právě na jejich hmotném nosiči (papír, audiokazety, CD

---

²⁶ „Information and know-how are perfect examples of what economists call public goods. A public good is a commodity or a service whose “consumption” by one agent does not preclude its use by other agents; the term agent here refers to consumers and firms. See (...) for a discussion of public goods in this context.

As a result of the public-good nature of information, consumers can gain access to information without having to pay for obtaining it as long as some consumers initially obtain it and then distribute it free of charge to others. Consequently, information providers have been forced to design information-transmitting media that can, at least partially, exclude non-paying consumers from easily accessing the information purchased by one agent. Examples of such hardware devices include decoders for cable TV, plugs which users must attach to the parallel port of the computer, and software-protection algorithms for preventing software duplications, water-marks on paper, and printing with blue ink or blue paper to prevent photocopying of originals. It is interesting to note that these devices generally produce side effects that reduce the quality of originals and copies and therefore their value for consumers.“

Shy 2000, s. 97.

apod.).²⁷ To samozřejmě znamenalo, že bylo časově i ekonomicky náročnější je rozmnožovat a šířit a při dalším, často neoprávněném rozmnožování (nikoli z matrice) docházelo s přibývajícím počtem kopií ke zhoršení kvality originálu i těchto kopií. Proto byl ekonomický potenciál nelegálního rozmnožování a šíření autorských děl ve srovnání se současností výrazně nižší.

Naproti tomu informace v podobě digitálních autorských děl a databází jsou na hmotném nosiči zcela nezávislé a jejich sdělování veřejnosti v prostředí internetu je levné, rychlé a neovlivňuje jejich kvalitu. Pokud takové informace mají zmiňovaný ekonomický potenciál, znamená nelegální dispozice s nimi zpravidla velké ztráty pro vykonavatele majetkových práv k nim (autoři, pořizovatelé databáze, nakladatelé, producenti, zaměstnavatelé, kolektivní správci).

Samozřejmě že k rozmnožování digitálních autorských děl a databází může docházet i jinými způsoby než jen prostřednictvím internetu, ale právě flexibilita, anonymita a téměř nulové náklady spojené s tímto způsobem udělaly z internetu prostředí, kde k nelegálnímu nakládání s nimi dochází nejčastěji, ať už se jedná o protiprávní stahování, sdílení autorských děl nebo zužitkování databází.

Na ochranu majetkových zájmů proti protiprávnímu užívání autorských děl a databází vzniká také řada soukromoprávních organizací. Jednou z nejznámějších iniciativ na ochranu proti protiprávnímu užívání softwaru (tzv. softwarovému pirátství) je Business Software Alliance (BSA), která sdružuje významné výrobce softwaru a působí ve více než osmdesáti státech, kde vyvíjí aktivity na ochranu zájmů těchto výrobců v oblasti komerčního softwarového průmyslu. Z jejich průzkumů²⁸ mimo jiné vyplývá, že v roce 2013 bylo nainstalováno na osobní počítače 43 % softwaru bez řádné licence. Od roku 2011 došlo v celosvětovém měřítku k nárůstu nelegálního užívání software o 2 %. Tržní hodnota nelegálně užívaného software v roce 2013 činila celkem 62,7 miliard dolarů.

---

²⁷ Z právního hlediska je vytváření rozmnoženin a jejich další distribuce rozšiřováním podle § 14 autorského zákona.

²⁸ Uvedené závěry vyplývají ze studie BSA The Compliance Gap: BSA Global software survey, BSA/The Software Alliance, 2014.

Česká republika si ve statistických měřeních polepšila, jak uvedl Jan Hlaváč v tiskové zprávě k průzkumu BSA v České republice,²⁹ tiskový mluvčí české pobočky protipirátské organizace BSA | The Software Alliance: „V roce 2014 se v Česku užívalo 34 procent softwaru bez řádné licence, celosvětová míra pirátství byla 43 procent. Jako hlavní rizikový faktor plynoucí z užívání nelegálního softwaru respondenti uvádějí hrozbu infikování škodlivým kódem. Konkrétně se obávají napadení ze strany hackerů (64 %) nebo ztráty dat (59 %).“

1.8 Účastníci informačního procesu na internetu optikou autorskoprávní ochrany

Při rozboru porušování pravidel při nakládání s autorskými díly a databázemi v rámci využívání služby WWW je nutné nejprve definovat typy subjektů, které se nakládání s informacemi v prostředí internetu účastní, ať přímo či nepřímo. Na základě jejich účasti v tomto procesu a platné právní úpravy lze určit, jakou mají roli, resp. do jaké míry je lze činit odpovědnými za případná porušení této úpravy.

Při nakládání s informacemi v rámci služby WWW je možné identifikovat tyto subjekty:

- Poskytovatel informace
- Poskytovatel odkazu na informaci
- Poskytovatel prostoru pro umístění informací
- Poskytovatel připojení k informačnímu prostředí
- Příjemce informace

Je nepochybné, že v rámci procesu nakládání s informacemi v prostředí internetu nebudou nutně ve všech případech zúčastněny všechny role. Je obvyklé, že poskytovatel připojení k informačnímu prostředí je také poskytovatelem prostoru pro umístění

---

²⁹ Tisková zpráva BSA ze dne 24. 2. 2015: Firmy mohou snížit riziko kybernetických útoků odstraněním nelicencovaného softwaru z firemních počítačů. Dostupné z: <http://ww2.bsa.org/country/News%20and%20Events/News%20Archives/global/02232015-MalwareStudy.aspx>.

informací a v případě svých vlastních webových stránek bude také poskytovatelem informace.

Poskytovatelem informace je v kontextu WWW služby poskytovatel obsahu příslušné webové stránky. Zpravidla je to subjekt, který je držitelem doménového jména a na jehož doménové adrese se webová stránka zobrazuje.³⁰ Z hlediska uvedeného rozlišení není relevantní, zda si tento subjekt obsah webové stránky sám vytvořil, nebo zda pro poskytovatele informace obsah vytvořila jiná osoba. Podstatné je, že poskytovatel informace má svoji webovou stránku s jím odsouhlasenými informacemi, kterou na disk k tomu vyhrazený umístil poskytovatel prostoru pro umístění informací.

Poskytovatel odkazu na informaci je *de facto* kategorií poskytovatele informace. V prostředí internetu je to subjekt, který na svých webových stránkách poskytuje hyperlinky na jiné informace přístupné prostřednictvím internetu. Pro posouzení odpovědnosti jsou relevantní pouze odkazy na cizí obsah. Do této skupiny řadíme také internetové vyhledávače nebo internetové katalogy.

Poskytovatel prostoru pro umístění informací je subjekt, který poskytovateli informace umožňuje tzv. hosting – umístění webové stránky na svůj server.

Poskytovatel připojení k informačnímu prostředí je poskytovatelem telekomunikační služby,³¹ tj. subjektem, který ostatním subjektům umožňuje připojit se do internetu, a poskytne jim tak přes svůj server přístup k dalším serverům. Nejčastěji využívá technologie dial-up, Digital Subscriber Line (většinou ADSL), bezdrátový přístup

---

³⁰ Informace o držitelích doménových jmen registrovaných na doméně .CZ lze dohledat na webových stránkách CZ.NIC, z.s.p.o., které je správcem domény CZ a jehož hlavní náplní je provozování registru doménových jmen .CZ a 0.2.4.e164.arpa (ENUM), zabezpečování provozu domény nejvyšší úrovně .CZ a osvěta v oblasti doménových jmen.

³¹ K jeho označení je používána zkratka ISP (Internet service provider) nebo IAP (Internet access provider).

pomocí Wi-Fi, prostřednictvím poskytovatele kabelové televize, optického kabelu (FTTH) a ISDN nebo satelitního připojení.

Příjemce informace je v kontextu internetu koncový uživatel zařízení připojeného do internetu, který v tomto specifickém informačním prostředí informace vyhledává a dále s nimi nakládá.

1.9 Následky porušení autorskoprávní ochrany

Následky za porušení pravidel nakládání s autorskými díly a databázemi lze rozdělit dle jejich charakteru a závažnosti takto:

- trestní odpovědnost
- správní odpovědnost
- soukromoprávní nároky

Trestní i správní odpovědnost jsou založeny veřejným právem a k jejich uplatnění jsou pověřeny orgány veřejné moci. Soukromoprávní nároky plynou z norem práva soukromého a k jejich uplatnění je kompetentní přímo ten subjekt, jehož práva byla porušena. Vznik trestní nebo správní odpovědnosti nevylučuje, aby současně došlo ke vzniku soukromoprávních nároků. V případě, že je subjektu uložena sankce stanovená veřejným právem, nevylučuje to vůči němu uplatnění nároků stanovených právem soukromým.

1.9.1 Trestní odpovědnost

Trestní odpovědnost a případné trestněprávní důsledky s ní spojené mohou být uplatněny pouze v případě, že kterýkoli z výše uvedených subjektů naplní svým jednáním znaky skutkové podstaty některého z trestných činů definovaných zákonem č. 40/2009 Sb., trestním zákoníkem, nebo pokusu o něj, příp. též ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

Ve vztahu k oblasti počítačové kriminality a zásahů do autorských práv a zvláštního práva pořizovatelů databází zákonodárci reagovali na nutnost uvést naši právní úpravu do souladu s mezinárodními předpisy a skutkové podstaty jsou reakcí zejména na Úmluvu o počítačové kriminalitě ze dne 23. 11. 2001, rámcové rozhodnutí Rady ES o útocích proti informačním systémům 2005/222/SVV ze dne 24. 2. 2005 a snesení Rady ES ze dne 28. 1. 2002 o společném přístupu a konkrétních krocích v oblasti síťové a informační bezpečnosti. Trestní zákoník obsahuje ve vztahu ke zkoumané problematice tyto skutkové podstaty:

- Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi
- Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací
- Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat
- Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti

Trestný čin porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi je upraven v § 270 trestního zákoníku. Jeho podstatou je nikoli nepatrný zásah do uvedených práv a může za něj být uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti nebo trest odnětí svobody, v krajním případě až osm let.

Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací je upraven v § 230 trestního zákoníku. Je spatřován v jednání, kterým je překonání bezpečnostního opatření za účelem neoprávněného přístupu k počítačovému systému nebo k jeho části, a dále v jednání, kdy osoba získá legálně přístup k počítačovému systému nebo k nosiči informací, ale s daty v nich uloženými neoprávněně disponuje, případně na ně data neoprávněně vloží nebo do nich jinak zasáhne. Sankce, která za tento trestný čin může být uložena, je shodná jako v předchozím případě.

Trestný čin opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat je v trestním zákoníku upraven v § 231. Postihováno je

v něm jednání spočívající především ve výrobě, držení a distribuci zařízení, postupu, nástrojů či jiných prostředků včetně softwaru, vytvořených nebo přizpůsobených k neoprávněnému přístupu do sítě elektronických komunikací nebo k počítačovému systému, anebo počítačového hesla, přístupového kódu, dat, postupů nebo jiných prostředků určených k přístupu k počítačovému systému, jsou-li určeny ke spáchání trestného činu porušení tajemství dopravovaných zpráv³² nebo trestného činu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací.³³ Za tento trestný čin zákon stanoví tresty propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti nebo trest odnětí svobody, v krajním případě až na dobu pěti let.

Posledním jmenovaným trestným činem je poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti dle § 232 trestního zákoníku. Podstatou tohoto trestného činu je jednání, kdy porušením povinnosti je hrubou nedbalostí způsobena na cizím majetku škoda v zákonem stanoveném rozsahu tím, že kompetentní osoba zničí, poškodí, pozmění nebo učiní neupotřebitelnými data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací, nebo učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat. Za tento trestný čin zákon stanoví tresty propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti nebo trest odnětí svobody, v krajním případě až na dobu dvou let.

Každého z uvedených trestných činů se mohou dopustit subjekty bez ohledu na to, zda jsou fyzickou nebo právnickou osobou.³⁴ Trestní odpovědnost právnických osob upravuje § 8 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim takto:

„(1) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,

---

³² Podle § 182 odst. 1 písm. b), c) trestního zákoníku.

³³ Podle § 230 odst. 1 trestního zákoníku.

³⁴ § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),

c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo

d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c),

jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.

(2) Právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu uvedeného v § 7, jestliže byl spáchán

a) jednáním orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c), nebo

b) zaměstnancem uvedeným v odstavci 1 písm. d) na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.

(3) Trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v odstavcích 1 a 2.

(4) Ustanovení odstavců 1 a 2 se užijí i tehdy, jestliže

a) k jednání uvedenému v odstavcích 1 a 2 došlo před vznikem právnické osoby,

b) právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o neplatnosti právnické osoby,

c) právní úkon, který měl založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, je neplatný nebo neúčinný, nebo

d) jednající fyzická osoba není za takový trestný čin trestně odpovědná.“

V případě právnických osob však bude rozdíl v uložených sankcích, protože za trestné činy spáchané právnickou osobou lze uložit pouze tyto tresty:³⁵

- zrušení právnické osoby
- propadnutí majetku
- peněžitý trest
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
- zákaz činnosti
- zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži
- zákaz přijímání dotací a subvencí
- uveřejnění rozsudku

Zatímco k trestní odpovědnosti za první tři jmenované trestné činy je třeba úmyslného zavinění,³⁶ k trestní odpovědnosti za trestný čin podle § 232 postačuje zavinění z hrubé nedbalosti.³⁷ Z toho vyplývá mimo jiné, že sám zákonodárce klade zvýšené nároky při nakládání s informacemi na osoby, které jsou pověřené s nimi disponovat, ať již z titulu své funkce, pracovní pozice nebo na základě smlouvy, když u těchto osob předjímá

---

³⁵ § 15 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

³⁶ § 15 trestního zákoníku:

„Úmysl

(1) Trestný čin je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, nebo

b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

(2) Srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem.“

³⁷ § 16 odst. 2 trestního zákoníku:

„Trestný čin je spáchán z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem.“

určitou kvalifikaci pro takové nakládání s informacemi. Taková možná kriminalizace nedbalostního jednání (např. jednání osob spravujících počítačové sítě), v jehož důsledku dojde ke vzniku značné škody³⁸ (v současnosti se jedná o škodu dosahující nejméně pěti set tisíc korun), byla částí odborné veřejnosti vnímána v době vzniku trestního zákoníku velmi problematicky,³⁹ především jako zásah do soukromoprávní sféry odpovědnosti. Tyto obavy se zatím ukazují být nedůvodné, protože od počátku účinnosti nového trestního zákoníku až do konce roku 2013 nebyl za tento trestný čin nikdo trestně stíhán.⁴⁰

1.9.2 Správní odpovědnost

Správní odpovědnost za porušení autorských práv a zvláštního práva pořizovatelů databází lze rozdělit na odpovědnost za přestupky a odpovědnost za jiné správní delikty.

Přestupku se může dopustit pouze subjekt, který je fyzickou osobou. Na rozdíl od trestní odpovědnosti u odpovědnosti za přestupek platí, že postačuje jeho zavinění z nedbalosti.⁴¹ Odpovědnost za přestupek zaniká, uplynul-li od jeho spáchání jeden rok, nebo pokud se na něj vztahuje amnestie.⁴²

---

³⁸ § 138 trestního zákoníku.

³⁹ „Právě nová právní úprava postihu nedbalostního jednání při práci s počítači, počítačovými systémy a nosiči informací vyvolala velkou diskusi ohledně možného postihu např. správců počítačové sítě, kteří v důsledku své nedbalosti způsobí značnou škodu. V tomto případě lze doufat, že nově vytvořený pojem hrubé nedbalosti bude vykládán a aplikován v souladu se záměrem zákonodárce a bude postihovat jen ty pachatele, kteří se nedbalostního jednání dopustí v důsledku nedodržení dostatečné míry náležité opatrnosti při zřejmé bezohlednosti k ochraně zájmů chráněných trestním zákonem, a nebude docházet k postihu ‚běžných lidských selhání‘, ke kterým dojde i při zachování náležité opatrnosti.“ (Hrušáková 2009, s. 76.)

⁴⁰ Statistická ročenka kriminality za roky 2010, 2011, 2012, 2013, Ministerstvo spravedlnosti ČR.

⁴¹ § 4 odst. 1 zákona o přestupcích:

„Přestupek je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel

a) věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí nebo

Přestupky na úseku ochrany autorských práv a zvláštního práva pořizovatelů databází nejsou uvedeny ve zvláštní části zákona o přestupcích, ale specifikuje je přímo autorský zákon v § 105a:

„(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že

a) neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi,

b) neoprávněně zasahuje do práva autorského způsobem uvedeným v § 43 odst. 1⁴³ nebo 2⁴⁴ anebo v § 44 odst. 1,⁴⁵ nebo

c) jako obchodník, který se účastní prodeje originálu díla uměleckého, nesplní oznamovací povinnost podle § 24 odst. 6.⁴⁶

---

b) nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.“

⁴² § 20 odst. 1 zákona o přestupcích.

⁴³ § 43 odst. 1 autorského zákona:

„Do práva autorského neoprávněně zasahuje ten, kdo obchází účinné technické prostředky ochrany práv podle tohoto zákona.“

⁴⁴ § 43 odst. 2 autorského zákona:

„Do práva autorského neoprávněně zasahuje také ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které

a) jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh,

b) mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo

c) jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.“

⁴⁵ § 44 odst. 1 autorského zákona:

„Do práva autorského zasahuje též ten, kdo bez svolení autora způsobuje, umožňuje, usnadňuje nebo zastírá porušování práva autorského tím, že

a) odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, nebo

b) rozšiřuje, dováží nebo přijímá za účelem rozšiřování, vysílá nebo sděluje veřejnosti, a to i způsobem podle § 18 odst. 2, dílo, ze kterého byla informace o správě práv nedovoleně odstraněna nebo změněna.“

(2) Za přešupek podle odstavee 1 písm. a) lze uložít pokutu do 150 000 Kč, za přešupek podle odstavee 1 písm. b) pokutu do 100 000 Kč a za přešupek podle odstavee 1 písm. c) pokutu do 50 000 Kč.“

Jiného správního deliktu se může dopustit subjekt, který je fyzickou osobou, pokud se takového jednání dopustil při svém podnikání, a subjekt, který je právnickou osobou. Odpovědnost za správní delikt zaniká, pokud řízení o něm nebylo zahájeno do jednoho roku ode dne, kdy se o něm správní orgán dozvěděl, nejpozději však do tří let ode dne, kdy byl spáchán.⁴⁷ Skutková podstata jiného správního deliktu i sankce za něj jsou definovány v § 105b autorského zákona shodně jako u přešupku:

„(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že

a) neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi,

b) neoprávněně zasahuje do práva autorského způsobem uvedeným v § 43 odst. 1 nebo 2 anebo v § 44 odst. 1, nebo

c) jako obchodník, který se účastní prodeje originálu díla uměleckého, nesplní oznamovací povinnost podle § 24 odst. 6.

(2) Za správní delikt podle odstavee 1 písm. a) se uloží pokuta do 150 000 Kč, za správní delikt podle odstavee 1 písm. b) pokuta do 100 000 Kč a za správní delikt podle odstavee 1 písm. c) pokuta do 50 000 Kč.“

---

⁴⁶ § 24 odst. 6 autorského zákona:

„Autor a kolektivní správce mají právo na jakoukoli informaci od obchodníka, která je nezbytná pro zajištění platby odměny podle odstavee 1, a to po dobu tří let od uskutečnění prodeje. Obchodník, který se podle odstavee 1 účastní prodeje originálu díla uměleckého, je povinen oznámit takový prodej příslušnému kolektivnímu správci nejpozději do konce měsíce ledna kalendářního roku následujícího po roce, v němž se prodej uskutečnil. Oznámení podle předcházející věty musí obsahovat specifikaci prodaných originálů uměleckých děl a informaci o skutečné prodejní ceně. Odměna je splatná na základě vyúčtování kolektivního správce ve lhůtě, která nesmí být kratší než 30 dnů, nedohodnou-li se kolektivní správce a obchodník jinak.“

⁴⁷ § 105c odst. 3 autorského zákona.

1.9.3 Soukromoprávní nároky

Soukromoprávní nároky subjektů ve vztahu k ochraně autorských práv lze rozdělit na práva spojená s autorskoprávní ochranou, povinnost nahradit škodu, nároky z bezdůvodného obohacení a nároky z nekalosoutěžního jednání.

Demonstrativní výčet nároků plynoucích z práv spojených s autorskoprávní ochranou informací, které jsou autorskými díly, je uveden v § 40 odst. 1 autorského zákona. V souladu s ním se autor při neoprávněném zásahu může domáhat zejména:

- určení autorství
- zákazu ohrožení svého práva nebo zásahu do něj; to zahrnuje např. zákaz neoprávněné výroby a distribuce originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, jeho neoprávněného sdělování veřejnosti apod.
- sdělení údajů ve vztahu k neoprávněnému zásahu např. informací o neoprávněném užití díla, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě. Toto své právo může autor uplatnit jak vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla, tak i vůči třetím osobám uvedeným v § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona (do této skupiny mohou za určitých okolností patřit poskytovatelé připojení k informačnímu prostředí nebo poskytovatelé prostoru pro umístění informací).
- odstranění následků zásahu do práva např. stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení určených k obcházení účinných technických prostředků, které slouží k ochraně autorských práv, jejich zničením nebo zničením či odstraněním materiálů a nástrojů použitých primárně k jejich výrobě. Zvolené opatření musí být vždy přiměřené a při jeho realizaci musí být zohledněny zájmy třetích osob.
- poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména omluvou, příp. zadostiučiněním v penězích. Finanční kompenzace však

přichází v úvahu pouze v případě, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím. Její výši určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo.

- zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora.

Výše uvedené platí přiměřeně i pro pořizovatele databáze v případě zásahu do jeho zvláštního práva.⁴⁸

Z odkazovaného ustanovení vyplývá, že nároky z něj plynoucí budou aplikovány nejčastěji poskytovatelem informace, a to především vůči příjemcům informace nebo jejím jiným poskytovatelům. Poskytovatel informace se může ochrany svých práv domáhat jak po zásahu do svých práv, tak i v případě, kdy k porušení nedošlo, ale takový zásah do jeho práv hrozí.

Pro uplatnění nároků plynoucích z ochrany práv postačuje pouhý vznik zákonem předjímané události (neoprávněný zásah nebo hrozba neoprávněného zásahu do autorských práv, resp. zvláštního práva pořizovatele databáze). Není podstatné, zda k porušení práv došlo zaviněním odpovědného subjektu, ať úmyslně či z nedbalosti.

V případě, že poskytovatel informace úspěšně uplatní svůj návrh u soudu, může mu soud v rozsudku také přiznat právo takový úspěšný rozsudek uveřejnit, a to na náklady neúspěšného účastníka.

Jak z výše uvedeného přehledu vyplývá, zákon poskytovateli informace nabízí poměrně širokou škálu prostředků k ochraně jeho práv, počínaje určením jeho autorství, přes zákaz ohrožení práva, stanovení konkrétních informačních povinností, až po odstranění následků zásahu do jeho práva a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění. Podstata těchto prostředků až na jedinou výjimku, kterou je peněžní zadostiučinění za nemajetkovou újmu, však nespočívá v možnosti poškozeného poskytovatele domáhat se finančního plnění po odpovědném subjektu. Proto nad rámec výše popsaných prostředků ochrany může poskytovatel informace také uplatnit nároky plynoucí z povinnosti nahradit škodu

---

⁴⁸ § 94 odst. 1 autorského zákona.

sestavající ze škody skutečné a ušlého zisku a nároky plynoucí z bezdůvodného obohacení.⁴⁹ Právě při jejich uplatnění bývají požadována finanční plnění.

Vzhledem k tomu, že je nutné takové finanční požadavky vyčíslit, zákonodárce ve snaze usnadnit poskytovatelům informace možnost domáhat se jich stanovil, že místo skutečně ušlého zisku může poskytovatel informace požadovat jeho náhradu ve výši odměny, která by za řádné získání licence v době porušení jeho práv byla obvyklá. Výše bezdůvodného obohacení pak činí dvojnásobek takto stanovené odměny.⁵⁰

Povinnost nahradit škodu je upravena v občanském zákoníku.⁵¹ Občanský zákoník škodu definuje jako újmu na jmění⁵² a specifikuje případy, kdy a v jakém rozsahu je škůdce povinen nahradit poškozenému škodu, jež mu vznikne, a kdy se škůdce může takové povinnosti zprostit. Dále občanský zákoník upravuje povinnost nahradit škodu v případě, že je k ní povinno více osob⁵³ nebo je k ní povinna osoba, která nad škůdce zanedbala dohled. Občanský zákoník neupravuje specificky případy pro vznik škody porušením autorskoprávních předpisů. V takovém případě proto bude aplikována tato obecná úprava, vždy podle skutkových okolností konkrétního případu vzniku škody.

---

⁴⁹ § 40 odst. 4 autorského zákona:

„Právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštních právních předpisů zůstává nedotčeno; místo skutečně ušlého zisku se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.“

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Ustanovení týkající se újmy obecně jsou upravena v § 2984 a násl. občanského zákoníku, povinnost nahradit škodu a její případy jsou dále upraveny v § 2909 a násl. občanského zákoníku.

⁵² § 2894 odst. 1 občanského zákoníku.

⁵³ § 2915 občanského zákoníku.

Případy bezdůvodného obohacení a nároky z něj plynoucí jsou taktéž upraveny v občanském zákoníku.⁵⁴ Základní premisa, z níž nároky vychází, je uvedena v § 2991 občanského zákoníku:

„(1) Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil.

(2) Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.“

Případy bezdůvodného obohacení jsou charakterizovány s ohledem na vzniklý následek. Nároky tak bude moci uplatnit kterýkoli subjekt, na jehož úkor se jiný subjekt obohatí. Jak už bylo uvedeno výše, autorský zákon přímo stanoví, že výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.⁵⁵

Případy nekalé soutěže také upravuje občanský zákoník.⁵⁶ V základním ustanovení zákon definuje nekalou soutěž takto:

„(1) Kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobilým přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže. Nekalá soutěž se zakazuje.

(2) Nekalou soutěží podle odstavce 1 je zejména

a) klamavá reklama,

b) klamavé označování zboží a služeb,

c) vyvolání nebezpečí záměny,

d) parazitování na pověsti závodu, výrobku či služeb jiného soutěžitele,

e) podplácení,

---

⁵⁴ § 2991 a násl. občanského zákoníku.

⁵⁵ § 40 odst. 4, druhá věta autorského zákona.

⁵⁶ § 2976 a násl. občanského zákoníku.

- f) zlehčování,
- g) srovnávací reklama, pokud není dovolena jako přípustná,
- h) porušení obchodního tajemství,
- i) dotěrné obtěžování a
- j) ohrožení zdraví a životního prostředí.“

Vzhledem k tomu, že skutkové podstaty případů nekalé soutěže jsou stanoveny ve vztahu k vzniklému nežádoucímu stavu soutěžního prostředí, mohou se nekalé soutěže dopustit při své činnosti všechny definované typy subjektů.⁵⁷ Stejně tak ochrany se mohou domáhat všechny subjekty, jejichž práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena. Tyto subjekty se mohou proti rušiteli domáhat, aby se tohoto jednání zdržel a závadný stav odstranil. Dále mohou požadovat přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.⁵⁸

Trestní i správní odpovědnost subjektů za porušení jejich práv je založena přímo zákonem a orgány činné v trestním, přestupkovém, případně správním řízení ji uplatňují *ex officio*. Naproti tomu soukromoprávní nároky jsou ovládány zásadou dispoziční, tedy celé řízení je v rukou účastníků. Pro uplatnění soukromoprávních nároků, které plynou z porušení autorských práv a zvláštního práva pořizovatele databáze, musí tedy subjekt, jehož práva byla porušena, učinit kroky vedoucí k jeho ochraně. Tímto poškozeným subjektem bude nejčastěji sám autor, příp. pořizovatel databáze, ale může jím být i osoba odlišná, např. v případě, že jiný subjekt vykonává majetková autorská práva k dílu⁵⁹.

1.10 Odpovědnost jednotlivých účastníků informačního procesu

---

⁵⁷ Případ nekalosoutěžního jednání dle § 2976 odst. 2 písm. c) občanského zákoníku (vyvolání nebezpečí záměny) je třeba rozlišovat od případu zásahu do ochrany autorských práv dle § 45 autorského zákona.

⁵⁸ § 2988 občanského zákoníku.

⁵⁹ Např. zaměstnanecké dílo dle § 58 autorského zákona, kolektivní dílo dle § 59 autorského zákona.

Jaké z výše uvedených nároků může uplatnit, resp. co může v rámci ochrany svých práv požadovat, záleží na rozsahu odpovědnosti porušujícího subjektu. U definovaných účastníků informačního procesu je možné jejich odpovědnost za porušení práv vymežit následovně:

1.10.1 Odpovědnost poskytovatele informace

Poskytovatel informace (při poskytování WWW služeb content provider) za případné porušení uvedených práv odpovídá přímo. Osoba, do jejíž práv bylo zasaženo, se proto může bez dalšího domáhat veškerých shora uvedených nároků. V prostředí internetu dochází nejčastěji k porušení práva na sdělování díla veřejnosti neoprávněným zpřístupněním. V takovém případě může poškozená osoba požadovat především odstranění neoprávněně zpřístupněného díla z webové stránky, příp. úplnému zamezení přístupu na takovou webovou stránku. Samozřejmě přichází v úvahu uplatnění i dalších prostředků ochrany, např. poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu v případě předstíraného autorství.

V případě majetkové újmy může poškozený subjekt požadovat po poskytovateli informace škodu, a získal-li poskytovatel informace z neoprávněně zpřístupněného díla prospěch, může žádat též vydání bezdůvodného obohacení.

V případě, že poskytovatel informace poruší svým neoprávněným zpřístupněním díla pravidla hospodářské soutěže, může vůči němu poškozený subjekt uplatnit nároky stanovené občanským zákoníkem pro případ nekalosoutěžního jednání.

Nad rámec tématu vymezeného pro účely této disertační práce je nutné upozornit, že poskytovatel informací se může při sdělování díla veřejnosti na webových stránkách dopustit i jiných porušení než jen autorskoprávních. Např. u publikace fotografií, soukromé korespondence či videozáznamů není nikterak výjimečné, že poskytovatel informace sice získá potřebná oprávnění k právu dílo užít daným způsobem, a neporuší tak jeho zpřístupněním na internetu žádná autorská práva, ale dopustí se porušení

osobnostních práv fyzických osob, o jejichž podobiznu, vyobrazení nebo korespondenci se jedná.⁶⁰ Obdobně je zákonem chráněn název a dobrá pověst osob právnických.⁶¹

1.10.2 Odpovědnost poskytovatele odkazu na informaci

Poskytovatel odkazu na informaci za porušení práv odpovídá jen za určitých okolností. Do nedávné doby umístění odkazu na legální autorské dílo na jiných webových stránkách nepředstavovalo z hlediska autorského zákona rozmnožování takového díla ani jeho sdělování veřejnosti, jeho prostým umístěním na webové stránky tedy nedocházelo k porušení autorských práv. Do toho vstoupil v únoru loňského roku jako *deus ex machina* Evropský soudní dvůr svým rozhodnutím k předběžným otázkám ve věci C-466/12 Svensson et al. v. Retriever Sverige.⁶²

Žalobci, kteří jsou všichni novináři, napsali novinové články zveřejněné v novinách Göteborgs-Posten a na internetové stránce těchto novin. Žalovaná společnost Retriever Sverige provozovala internetovou stránku, na které byly jejím zákazníkům poskytovány seznamy internetových hypertextových odkazů na články zveřejněné na jiných internetových stránkách, mimo jiné i na uvedené novinové články. Žalobci se tak v původním řízení domáhali na společnosti Retriever Sverige náhrady škody z důvodu, že tato společnost použila některé jejich články, aniž by k tomu svolili, když je zpřístupnila svým zákazníkům.

SDEU v citovaném rozhodnutí konstatoval, že čl. 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti musí být vykládán v tom smyslu, že skutečnost, že jsou na jedné internetové stránce uvedeny hypertextové odkazy na díla, která jsou volně dostupná na jiné internetové stránce, nepředstavuje sdělování veřejnosti podle tohoto ustanovení, a dále rozhodl o tom, že čl. 3 odst. 1 směrnice 2001/29 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby členský stát

---

⁶⁰ § 84 a násl. občanského zákoníku.

⁶¹ § 135 občanského zákoníku.

⁶² Rozsudek SDEU z roku 2014 ve věci C-466/12 dostupný z <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-466/12>.

mohl poskytnout větší ochranu nositelům autorského práva tím, že stanoví, že pojem „sdělování veřejnosti“ zahrnuje více úkonů, než uvádí toto ustanovení.

Samotné rozhodnutí není nijak převratné, ale přelomová je úvaha, na základě níž k jeho první části SDEU dospěl. Vyšel totiž z premisy, že pojem „sdělování veřejnosti“ zahrnuje dva kumulativní prvky, a sice „sdělování“ díla a sdělování tohoto díla „veřejnosti“. Tuto argumentaci dále rozvinul tak, že jsou-li na jedné internetové stránce uvedeny hypertextové odkazy na chráněná díla zveřejněná bez jakéhokoli omezení přístupu na jiné stránce, poskytují uživatelům první stránky přímý přístup k uvedeným dílům, což je zpřístupněním, a tedy sdělováním ve smyslu platné právní úpravy. Následně ale SDEU vysvětluje, že v řešeném případě přes existenci prvního nutného prvku sdělování chybí ten druhý, tedy sdělování „veřejnosti“, protože z ustálené judikatury vyplývá, že aby se na takové sdělování vztahoval pojem „sdělování veřejnosti“ ve smyslu dotčené legislativy, je rovněž nezbytné, aby bylo určeno takové sdělování veřejnosti nové, a nikoli té, kterou brali v potaz nositelé autorského práva při udělení svolení k prvotnímu sdělení veřejnosti.

Nad to SDEU dále upřesnil, že *„takové zjištění nemůže být zpochybněno ani v případě, že kliknou-li uživatelé internetu na dotčený odkaz, dílo se zobrazí takovým způsobem, že sice vyvolá dojem, že je zobrazováno na stránce, na které se tento odkaz nachází, avšak ve skutečnosti pochází z jiné internetové stránky“*. SDEU tedy uzavřel, že ani embedované odkazy nepředstavují sdělování díla veřejnosti, samozřejmě za předpokladu, že jimi nedochází k obcházení omezujících opatření (např. přístupnost jen pro předplatitele apod.), a neexistuje tak „nová veřejnost“.

Touto argumentací značně posunul dosavadní právní posuzování tzv. „inline linking“ nebo dokonce „framingu“⁶³ a otevřel zde prostor pro další možnou interpretaci

---

⁶³ Při inline linkingu dochází přímo k zobrazení autorského díla třetí osoby na webových stránkách poskytovatele odkazu na informaci, přičemž v příjemci informace je vyvolán dojem, že se jedná o autorské dílo sdílené prostřednictvím zobrazené webové stránky, příjemce není způsobilý bez dalších operací zjistit, že se jedná o pouhý odkaz na informaci.

Tzv. framing funguje obdobně jako inline linking, jen využívá rozdělení internetových stránek na jednotlivé rámce. Poskytovatel odkazu na informaci umístí odkaz tak, že otevře cizí stránku v jednom

dotčených právních ustanovení. Nejvíce kritizovanou pasáží citovaného rozhodnutí je právě definice hyperlinku jako sdělování díla, když z technického hlediska se jedná pouze o odkaz na jinou webovou stránku, která obsahuje odkazované dílo, a bez jejíhož načtení není takové dílo vůbec dostupné.⁶⁴

V souvislosti s odkazy bylo diskutováno také jejich užití způsobem tzv. „deep linků“, kdy odkaz nesměřuje na hlavní (úvodní) stránku odkazovaného webu, ale odkazuje přímo na některou z podstránek, čímž obchází majetkové zájmy poskytovatele obsahu odkazovaných stránek (např. reklamu). Dosavadní zkušenosti⁶⁵ však vedou k závěru, že tento způsob nepředstavuje zásah do autorských práv ani neoprávněné vytěžování databází, když odkazy jsou jedním ze základů komunikace na internetu a ten, kdo na internet umístí text či jiné autorské dílo, je srozuměn s tím, že k němu budou mít uživatelé internetu přístup. Umístěním deep linku vyhledávací služby takový přístup pouze ulehčují a není na závadu, že je tímto způsobem obcházena (například) reklama uvedená na úvodní stránce. O zásah do práv by se však jednalo tehdy, pokud by ten, kdo používá deep linků, jejich prostřednictvím obcházel technické prostředky určené k zabránění takovému jednání, např. kterými by vydavatelství bránilo zobrazení ve vyhledávacích apod.

Další situace, která zakládá odpovědnost poskytovatele odkazu na informaci, může nastat v případě, když by takto umístěný odkaz odkazoval na protiprávní obsah, jenž by byl sám o sobě způsobilý k postihnutí jeho poskytovatele (odkaz na webové stránky

---

z rámců, přičemž záhlaví i postranní rámce zůstanou takovým odkazem nedotčeny. Cizí obsah tak působí, jako by byl stále součástí internetových stránek poskytovatele na informaci.

⁶⁴ Srov. např. Klesla 2014.

⁶⁵ Rozhodnutí Spolkového soudu v případě „Paperboy“, kde předmětem řízení mezi vydavatelstvím a provozovatelem vyhledávací služby Paperboy bylo užití této bezplatné vyhledávací služby, která na základě zadání klíčových slov prohledávala zpravodajské servery a další prameny informací, jako jsou stránky státních orgánů nebo politických stran, a zobrazila pouze články vztahující se k těmto klíčovým slovům. Příjemcům informace se tak zobrazily deep linky, které je přesměrovaly na relevantní podstránky. Viz <http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&Datum=2003&Sort=3&Seite=5&client=3&anz=1706&pos=171&nr=27035>.

s protiprávním obsahem, distribuci nelegálního softwaru atp.). V takovém případě může být poskytovatel odkazu na informaci za porušení práv spoluodpovědný, ač se sám na protiprávním obsahu nepodílí a ani z něj nemá žádný prospěch. Vždy však záleží na konkrétních okolnostech, zejména je nutné přihlídnout k tomu, zda poskytovatel odkazu podpořil porušujícího poskytovatele protiprávního obsahu, a event. tím dopomohl ke zvětšení způsobené újmy.⁶⁶

Poškozený subjekt se bude nejčastěji domáhat zdržení se závadného jednání, náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení, případně poskytnutí přiměřeného zadostiučinění. Stejně jako v předchozím případě lze tyto nároky uplatnit bez ohledu na případnou trestněprávní nebo správní odpovědnost poskytovatele odkazu na informaci. Taktéž i zde platí, že poskytnutím odkazu může být dotčena i jiná než autorskoprávní ochrana (např. osobnostní práva, práva k ochranným známkám apod.).

1.10.3 Odpovědnost poskytovatele prostoru pro umístění informací

Odpovědnost poskytovatele prostoru pro umístění informací za obsah, resp. protiprávnost přenášených informací je principiálně omezena Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu), která byla do českého právního řádu implementována zákonem č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti).

---

⁶⁶ Tomuto výkladu odpovídá i judikatura německých soudů, kde v případě „Schöner Wetten“ zveřejnil vydavatel internetové verze německého časopisu článek o provozovateli rakouské on-line sázkové kanceláře, ve kterém umístil také odkaz přímo na internetové stránky této kanceláře, která však ve Spolkové republice Německo nemá k takovému provozování potřebná oprávnění. Německý držitel licence k provozování sportovních sázek vydavatele zažaloval a požadoval, aby se zdržel jakýchkoli uvádění odkazů na cizí internetové provozovatele sázkových kanceláří. Německý Spolkový soud však žalobu zamítnul s tím, že obsah článku k účasti na internetových sázkách nevybízí. K povinnosti zkoumání obsahu odkazovaných stránek soud uvedl, že s ohledem na ústavně chráněnou svobodu projevu a právo na informace není možné tuto povinnost vykládat nepřiměřeně extenzivně. Vzhledem k tomu, že odkaz byl pouze doplňující informací a zmiňovaná sázková kancelář provozuje své služby v souladu s právem jiného členského státu, bylo by odstranění zásahem do svobody projevu a práva šířit informace.

I v rámci principu omezení takové odpovědnosti však mohou nastat okolnosti, za nichž se lze vůči poskytovateli prostoru pro umístění informací úspěšně domáhat nároků vč. nároků z titulu porušení práv chráněných autorským zákonem. Zákon o některých službách informační společnosti stanoví limity omezení odpovědnosti poskytovatele prostoru pro umístění informací zejména v § 3, § 5 a § 6:

„§ 3

Odpovědnost poskytovatele služby za obsah přenášených informací

(1) Poskytovatel služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem prostřednictvím sítí elektronických komunikací nebo ve zprostředkování přístupu k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací, odpovídá za obsah přenášených informací, jen pokud

a) přenos sám iniciuje,

b) zvolí uživatele přenášené informace, nebo

c) zvolí nebo změní obsah přenášené informace.

(2) Přenos informací a zprostředkování přístupu podle odstavce 1 zahrnuje také automatické krátkodobě dočasné ukládání přenášených informací.

§ 5

Odpovědnost poskytovatele služby za ukládání obsahu informací poskytovaných uživatelem

(1) Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací uložených na žádost uživatele, jen

a) mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo

b) dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.

(2) Poskytovatel služby uvedený v odstavci 1 odpovídá vždy za obsah uložených informací v případě, že vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na činnost uživatele.

§ 6

Poskytovatelé služeb uvedení v § 3 až 5 nejsou povinni

a) dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací,

b) aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace.“

Z výše uvedeného tak vyplývá, že vůči poskytovateli prostoru pro umístění informací, který se na porušení práv nijak aktivně nepodílí, mohou být uplatněny nároky popsané v této kapitole pouze ve dvou případech. Prvním případem bude situace, kdy poskytovateli prostoru pro umístění informace byla známa protiprávnost informace nebo protiprávnost jednání poskytovatele informace, nebo mu s ohledem na jeho činnost a okolnosti taková protiprávnost být známa měla.

Druhý případ nastává, pokud se poskytovatel o takové protiprávnosti prokazatelně dozví a neprodleně neučiní opatření k odstranění případně znepřístupnění takových informací.

K problematice omezení odpovědnosti providera a jeho limitů již existuje judikatura Soudního dvora Evropské unie (SDEU). Rozhodnutí se velmi často týkají porušení práv k ochranným známkám. Některé závěry jsou však použitelné v širším kontextu a budou nepochybně aplikovány i na případy odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti za porušení práv chráněných předpisy v oblasti autorského práva.

V této souvislosti bych přiblížila rozsudek SDEU z roku 2010 ve spojených věcech C-236/08 až C-238/08 – k odpovědnosti provozovatele systému placené optimalizace pro internetové vyhledávače (vyhledávání dle klíčových slov).⁶⁷

Předmětem řízení bylo rozhodnutí o předběžné otázce vznesené při řešení původních sporů, které se týkaly toho, že jsou na internetu zobrazovány reklamní odkazy prostřednictvím klíčových slov odpovídajících ochranným známkám. Skutkové

---

⁶⁷ Rozsudek SDEU z roku 2010 ve spojených věcech C-236/08 až C-238/08 – k odpovědnosti provozovatele systému placené optimalizace pro internetové vyhledávače (vyhledávání dle klíčových slov). Dostupný z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&num=C-236/08>.

okolnosti byly takové, že společnost Google provozuje internetový vyhledávač. Při vyhledávání prostřednictvím klíčových slov tento vyhledávač zobrazí internetové stránky, které nejlépe odpovídají těmto klíčovým slovům v sestupném pořadí podle relevance. Google dále nabízel placenou službu spočívající v optimalizaci pro vyhledávače nazvanou „Adwords“, která umožňuje jakémukoli hospodářskému subjektu nechat si zajistit, aby se prostřednictvím klíčových slov v případě shody mezi těmito slovy a slovy obsaženými v zadání, které uživatel internetu vložil do vyhledávače, objevila jeho reklamní inzerce. Inzerent za každý proklik na reklamní odkaz v rámci optimalizace pro vyhledávače platí odměnu.

V prvním z řešených případů C-236/08 se společnost Vuitton (která uvádí na trh zejména luxusní tašky a jiné kožené zboží a je majitelkou ochranné známky Společenství „Vuitton“ či národních francouzských ochranných známek „Louis Vuitton“ a „LV“) domáhala toho, aby bylo určeno, že společnost Google poškodila její ochranné známky, protože při užívání vyhledávače Google se při zadání výrazů, které tvoří její ochranné známky, uživateli internetu v kolonce „sponzorované odkazy“ objevily odkazy na internetové stránky nabízející napodobeniny výrobků společnosti Vuitton s tím, že společnost Google nabízela svým inzerentům možnost výběru nejen klíčových slov odpovídajících ochranným známkám společnosti Vuitton, ale také těchto klíčových slov ve spojení s výrazy, které evokují napodobení.

Ve druhém řešeném případě C – Věc C-237/08 se společnost Viaticum (majitelka francouzských ochranných známek „Bourse des Vols“, „Bourse des Voyages“ a „BDV“, zapsaných pro služby organizování cest) a společnost Luteciel (vykonávající činnost poskytovatele inforatických služeb pro cestovní kanceláře, jež spravovala internetové stránky společnosti Viaticum), domáhaly náhrady škody proti společnosti Google, protože zjistily, že pokud uživatel internetu zadá ve vyhledávači Google výrazy tvořící výše uvedené ochranné známky, v kolonce „sponzorované odkazy“ se objeví odkazy na internetové stránky konkurentů společnosti Viaticum.

Konečně ve třetí kauze C-238/08 P.-A. Thonet, který je majitelem francouzské ochranné známky „Eurochallenges“, zapsané zejména pro služby manželských a předmanželských poraden, a společnost CNRRH, vykonávající činnost manželských a předmanželských poraden jakožto držitelka licence k výše uvedené ochranné známce, žalovali společnost Google, protože zjistili, že se při užívání jejího vyhledávače po

zadání výrazu, který odpovídá této ochranné známce, uživateli internetu v kolonce „sponzorované odkazy“ objeví odkazy na internetové stránky konkurentů.

SDEU spojil věci ke společnému rozhodnutí, v němž mimo jiné uzavřel, že majitel ochranné známky je oprávněn zakázat inzerentovi, aby prostřednictvím klíčového slova, totožného s uvedenou ochrannou známkou, které tento inzerent bez souhlasu uvedeného majitele vybral v rámci optimalizace pro vyhledávače na internetu, prováděl reklamu pro výrobky nebo služby totožné s výrobky či službami, pro které je uvedená ochranná známka zapsána, jestliže uvedená reklama průměrnému uživateli internetu neumožňuje nebo mu umožňuje jen obtížně zjistit, zda výrobky nebo služby, kterých se inzerce týká, pocházejí od majitele ochranné známky nebo od podniku, který je s ním hospodářsky propojen, či naopak od třetí osoby. Dále konstatoval, že poskytovatel optimalizace pro vyhledávání na internetu, který ukládá označení totožné s ochrannou známkou jako klíčové slovo a který zajišťuje zobrazování inzercí prostřednictvím tohoto klíčového slova, toto označení neužívá, a také, že poskytovatel optimalizace pro vyhledávání na internetu, který nehrál aktivní roli takové povahy, že by bylo možné konstatovat, že uložená data zná nebo kontroluje, nemůže být odpovědný za data, která uložil na žádost inzerenta, s výjimkou případu, kdy poté, co se dozvěděl o protiprávním charakteru těchto dat nebo činností tohoto inzerenta, uvedená data neprodleně neodstranil nebo k nim neznemožnil přístup.

Z výše uvedeného rozsudku tak ve vztahu k odpovědnosti poskytovatele prostoru pro umístění informací přímo vyplývá, jakým způsobem má postupovat, aby eliminoval rizika vyplývající také z porušení autorských práv.

Dále bych ve vztahu k uvedené otázce zmínila také Rozsudek SDEU z roku 2011 ve věci C-324/09 – k odpovědnosti provozovatele on-line tržiště,⁶⁸ který skutkovými okolnostmi souvisí s předchozím případem.

Předmětem této záležitosti bylo rozhodnutí o předběžné otázce vznesené při řešení sporu vedeného společností L'Oréal SA a jejími dceřinými společnostmi Lancôme

---

⁶⁸ Rozsudek SDEU z roku 2011 ve věci C-324/09 – k odpovědnosti provozovatele on-line tržiště. Dostupný z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&num=C-324/09>.

parfums et beauté & Cie SNC, Laboratoire Garnier & Cie a L'Oréal (UK) Ltd proti třem dceřiným společnostem společnosti eBay Inc., a sice eBay International AG, eBay Europe SARL a eBay (UK) Ltd, a dalším žalovaným fyzickým osobám ve věci prodeje výrobků společnosti L'Oréal bez jejího souhlasu prostřednictvím on-line tržiště provozovaného společností eBay. Tyto prodeje údajně porušily práva vyplývající z ochranných známek a vedle toho byly zjištěny prodeje padělků výrobků značky L'Oréal. Společnost L'Oréal dovozovala odpovědnost společnosti eBay za užívání ochranných známek z důvodu, že byly zobrazovány na jejích internetových stránkách a že tamtéž byly zobrazovány také sponzorované odkazy aktivované použitím klíčových slov, která odpovídají uvedeným ochranným známkám, na internetových stránkách provozovatelů internetových vyhledávačů, např. v případě Google při použití služby optimalizace pro vyhledávače na internetu „AdWords“.

SDEU v této věci mimo jiné uzavřel, že pokud jsou výrobky nacházející se ve třetí zemi, které jsou označeny ochrannou známkou zapsanou v členském státě Unie nebo ochrannou známkou Společenství a které nebyly předtím uvedeny na trh v Evropském hospodářském prostoru, nebo v případě ochranné známky Společenství nebyly předtím uvedeny na trh v Unii, prodávány hospodářským subjektem prostřednictvím on-line tržiště a bez souhlasu majitele této ochranné známky spotřebiteli nacházejícímu se na území, na které se vztahuje uvedená ochranná známka, nebo jsou předmětem nabídky k prodeji nebo reklamy na takovém tržišti určeném spotřebitelům nacházejícím se na tomto území, může uvedený majitel bránit tomuto prodeji, této nabídce k prodeji nebo této reklamě. Vnitrostátním soudům přísluší v závislosti na konkrétním případě posoudit, zda existují relevantní indicie pro učinění závěru, že nabídka k prodeji nebo reklama zobrazovaná na on-line tržišti dostupném na uvedeném území je určena spotřebitelům nacházejícím se na uvedeném území.

Dále ve vztahu ke sledované problematice konstatoval, že majitel ochranné známky je oprávněn zakázat provozovateli on-line tržiště, aby tento prováděl prostřednictvím klíčového slova totožného s uvedenou ochrannou známkou, které si tento provozovatel vybral v rámci služby optimalizace pro vyhledávače na internetu, reklamu pro výrobky označené touto ochrannou známkou, prodávané na uvedeném tržišti, pokud tato reklama běžně informovanému a přiměřeně pozornému uživateli internetu neumožňuje nebo jen

stěží umožňuje zjistit, zda uvedené výrobky pocházejí od majitele ochranné známky nebo od podniku, který je s ním hospodářsky propojen, či naopak od třetí osoby.

Podobně jako v předchozím případě též SDEU dovodil, že provozovatel on-line tržiště neuskutečňuje „užívání“ označení ochranných známek, které se objevují v nabídkách k prodeji zobrazovaných na jeho internetových stránkách, a že pokud provozovatel nehrál aktivní roli takové povahy, že by bylo možné konstatovat, že uložená data zná nebo kontroluje např. tím, že poskytuje pomoc spočívající v optimalizaci prezentace dotčených nabídek k prodeji nebo jejich propagaci, není odpovědný za případnou škodu tím způsobenou. Této výjimky z odpovědnosti se však nemůže dovolávat, jestliže byl seznámen se skutečnostmi, na základě nichž by musel konstatovat protiprávnost dotčených nabídek k prodeji, a nezjednal neprodleně nápravu.

Ve vztahu k dodržování práv duševního vlastnictví pak SDEU konstatoval, že členské státy by měly zajistit, že vnitrostátní soudy příslušné v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví mohou nařídit provozovateli on-line tržiště přijetí opatření, která přispívají nejen k ukončení porušování těchto práv uživateli tohoto tržiště, ale také k předcházení dalším porušováním tohoto druhu. Tyto soudní zákazy musejí být účinné, přiměřené, odrazující a nesmí vytvářet překážky právem dovolenému obchodu.

Tímto svým rozhodnutím SDEU jen znovu zpřesnil interpretaci dotčených ustanovení právních předpisů EU, týkající se aplikace příslušných výjimek na poskytovatele prostoru pro umístění informací z odpovědnosti za obsažené informace.

Ve vztahu k prováděnému výzkumu tak obě rozhodnutí SDEU jen potvrzují postulát, že vůči poskytovateli prostoru pro umístění informací, který se na porušení práv nijak aktivně nepodílí, mohou být uplatněny nároky popsané v této kapitole pouze ve specifikovaných případech.

V České republice se omezením odpovědnosti poskytovatele prostoru pro umístění informací soudy zabývaly v kauze PROLUX Consulting Int. s.r.o. v. Internet Info, s.r.o.⁶⁹ V předmětném sporu se sice také nejednalo přímo o porušení práv chráněných

---

⁶⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 197/2010 z roku. Dostupný z: <http://i.info.cz/files/lupa/551/prolux-vs-mesec-rozsudek-vrchniho-soudu.pdf>. A Rozsudek Nejvyššího

autorským zákonem, ale jeho výsledky jsou ve vztahu ke sledované problematice odpovědnosti poskytovatele prostoru pro umístění informací aplikovatelné. Vzhledem k tomu, že se jedná o skutkově totožnou záležitost, provedu zde jen jeden rozbor ve vztahu k oběma souvisejícím rozhodnutím, a to Rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 197/2010 z roku 2011 a Rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ve věci sp. zn. 23 Cdo 2623/2011, kterým bylo v roce 2013 zamítnuto dovolání proti citovanému rozsudku Vrchního soudu v Praze.

V předmětné kauze společnost PROLUX žalovala internetové vydavatelství Internet Info o poškození dobrého jména s tím, že se domáhala, aby z titulu nároku na odstranění závadného stavu bylo odstraněno diskuzní vlákno z internetové diskuze na serveru www.mesec.cz, kterým mělo být zasaženo do její pověsti, a dále požadovala poskytnutí přiměřeného zadostiučinění v částce padesát tisíc korun.

V řízeních u Městského soudu v Praze a Vrchního soudu v Praze jakožto soudu odvolacího společnost PROLUX se svými nároky neuspěla. Nakonec byla žalované společnosti Internet Info pouze uložena povinnost odstranit z nadpisu jednoho příspěvku slova „jak svině“. Tyto závěry následně potvrdil i Nejvyšší soud ČR v rozsudku, kterým zamítl dovolání proti citovanému rozhodnutí Vrchního soudu v Praze.

Ve vztahu ke sledované problematice považuji za podstatné, že Nejvyšší soud ČR se ztotožnil s názorem Vrchního soudu v Praze uvedeným v odůvodnění tohoto rozhodnutí, pokud jde o otázky související s činností žalované jakožto poskytovatelem služby informační společnosti. Ze závěrů tohoto odůvodnění tak vyplývá, že poskytovatel služby informační společnosti není povinen dohlížet na obsah jím přenášených nebo ukládaných informací ani aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti prokazující protiprávní obsah takových informací. Tato stanoviska soudů vyšší instance tím jednoznačně přejímají a podtrhují konstantní rozhodování ve věcech týkajících se omezení odpovědnosti poskytovatele prostoru pro umístění informací známé z rozsudků SDEU.

---

soudu ČR ve věci sp. zn. 23 Cdo 2623/2011, kterým bylo v roce 2013 zamítnuto dovolání proti citovanému rozsudku. Dostupný z: <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=2386783>.

1.10.4 Odpovědnost poskytovatele připojení k informačnímu prostředí

Odpovědnost poskytovatele připojení k informačnímu prostředí je ve své podstatě omezena podobně jako odpovědnost poskytovatele prostoru pro umístění informací. Je to dáno tím, že odpovědnost access providerů je také upravena Směrnicí o elektronickém obchodu a do platné právní úpravy promítnuta zejména ustanoveními § 3, § 4 a § 6 zákona o některých službách informační společnosti.

„§ 4

Odpovědnost poskytovatele služby za obsah automaticky dočasně meziukládaných informací

Poskytovatel služby, jež spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem, odpovídá za obsah informací automaticky dočasně meziukládaných, jen pokud

- a) změni obsah informace,*
- b) nevyhoví podmínkám přístupu k informaci,*
- c) nedodrží pravidla o aktualizaci informace, která jsou obecně uznávána a používána v příslušném odvětví,*
- d) překročí povolené používání technologie obecně uznávané a používané v příslušném odvětví s cílem získat údaje o užívání informace, nebo*
- e) ihned nepřijme opatření vedoucí k odstranění jím uložené informace nebo ke znemožnění přístupu k ní, jakmile zjistí, že informace byla na výchozím místě přenosu ze sítě odstraněna nebo k ní byl znemožněn přístup nebo soud nařídil stažení či znemožnění přístupu k této informaci.“*

Lze tedy shrnout, že nároků z titulu porušení práv chráněných autorským zákonem je možné se vůči access providerům domáhat toliko v případě, že se sami aktivně podílejí na protiprávním obsahu nebo jeho přenosu. Při běžném provozu, spočívajícím v technickém a do značné míry automatizovaném zprostředkování přístupu k počítačové síti za účelem přenosu informací, kdy jim o protiprávnosti přenášeného obsahu není nic známo, je tedy jejich odpovědnost vyloučena. Tato interpretace je podpořena též evropskou judikaturou.

V této souvislosti si dovolím zmínit Rozsudek SDEU z roku 2011 ve věci C 70/10 k odpovědnosti poskytovatele připojení.⁷⁰ V tomto rozhodnutí byla řešena předběžná otázka vznesená v rámci sporu, ve kterém proti sobě stály společnost Scarlet Extended SA a Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) a jehož předmětem bylo, že jmenovaná společnost odmítla zavést systém filtrování elektronických sdělení, která jsou zasílána prostřednictvím programů pro výměnu archivů tzv. *peer-to-peer* programů, za účelem zamezení výměny souborů porušujících autorská práva.

V průběhu roku 2004 dospěla SABAM, což je správcovská společnost, která zastupuje autory, skladatele a vydavatele hudebních děl, k závěru, že uživatelé internetu, kteří využívají služeb společnosti Scarlet jakožto ISP, po internetu přenášejí pomocí sítí *peer-to-peer* bez povolení a bez úhrady poplatků díla obsažená v jejím katalogu. Domáhala se proto po společnosti Scarlet, aby přijala příslušná opatření vedoucí k ukončení porušování autorského práva ze strany jejích zákazníků, proti čemuž se společnost Scarlet vymezila.

SDEU v této věci rozhodl o předběžné otázce související se zkoumanou problematikou tak, že dotčené právní předpisy EU mají být vykládány ve smyslu, že brání tomu, aby byla poskytovateli internetového připojení uložena ve sporu požadovaná povinnost zavést systém filtrování všech elektronických sdělení přenášených prostřednictvím jeho služeb, zejména s využitím programů *peer-to-peer*, který by byl použitelný vůči všem zákazníkům, měl preventivní charakter a byl zaveden výlučně na náklady takového ISP, bez časového omezení s tím, že by byl způsobilý identifikovat pohyb elektronických souborů obsahujících hudební, kinematografické nebo audiovizuální dílo, k němuž navrhovatel vlastní práva duševního vlastnictví, v síti tohoto poskytovatele za účelem zablokování přenosu souborů, jejichž výměna porušuje autorská práva.

Domnívám se, že tímto rozhodnutím SDEU nastavil velmi racionálně limity omezení odpovědnosti ISP při poskytování jejich služeb, což je jistě vítaným přínosem pro všechny takové poskytovatele. Je totiž nezanedbatelným faktem, že opačné závěry by

---

⁷⁰ Rozsudek SDEU z roku 2011 ve věci C 70/10 k odpovědnosti poskytovatele připojení. Dostupný z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&num=C-70/10#>.

měly, zejména pokud jde o ekonomické aspekty související s citovaným rozhodnutím, pro mnohé menší poskytovatele připojení k informačnímu prostředí likvidační charakter, pokud by museli skutečně vynakládat prostředky na zavedení technologických opatření, která by plošně zamezila přenosu problematických souborů.

Pro úplnost je nutné připomenout, že se popsané omezení odpovědnosti za přenášený obsah nijak nevztahuje na odpovědnost a povinnosti access providerů stanovené jinými právními předpisy, zejména zákonem č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), v platném znění. Právě tento právní předpis jim mimo jiné ukládá povinnost uchovávat provozní a lokalizační údaje a zabezpečit ochranu osobních, provozních a lokalizačních údajů a důvěrnosti komunikací.

1.10.5 Odpovědnost příjemce informace

Příjemce informace se může dopustit porušení autorských práv a zvláštního práva pořizovatele databáze, a to i přesto, že se na pořizování rozmnoženin takového díla vztahuje řada výjimek, o nichž bude pojednáno v další kapitole. Typickým případem porušení autorskoprávně chráněných práv je vytvoření rozmnoženiny (tzv. stahování) softwaru bez řádně získané licence. Vůči příjemcům informace může poškozený subjekt uplatnit všechny uváděné soukromoprávní nároky, stejně jako v případě porušení poskytovatelem informace.

V případě problematiky *peer-to-peer* sítí je situace posuzována obdobně. Zpřístupní-li totiž koncový uživatel, který je příjemcem informace, neoprávněně taková díla, jimiž disponuje, stává se jejich poskytovatelem a pak vůči němu budou uplatněny nároky jako v případě poskytovatelů informací.

Samotné uplatňování nároků vůči koncovým uživatelům je v praxi značně ztíženo jejich anonymitou. Identita těchto subjektů je jen obtížně zjištělná, a to pouze prostřednictvím poskytovatelů připojení k informačnímu prostředí, příp.

prostřednictvím poskytovatelů prostoru pro umístění informací, a to i přes oprávnění autora, příp. pořizovatele databáze, domáhat se takových údajů.⁷¹

---

⁷¹ § 40 odst. 1 písm. c) autorského zákona.

2. Informace jako autorské dílo a její ochrana

2.1 Specifikace informace jako autorského díla

Pojem informace je definován četnými způsoby, vždy s ohledem na obor, který tento pojem užívá. V kontextu právní praxe shledávám příležitou definici informace R. Kuhlena, který ji popisuje jako „*podmnožinu poznatků, která je někým použita v konkrétní situaci pro řešení problémů*“.⁷² Pokud však používám termín informace bez dalšího rozlišení v textu této práce, vycházím z obecné definice J. Cejčka, kdy je informace vymezena jako „*údaj o prostředí, jeho stavu a procesech v něm probíhajících. Informace snižuje nebo odstraňuje neurčitost (entropii) systému (např. příjemce/uživatele informace). Množství informace lze charakterizovat tím, jak se jejím přijetím změnila míra neurčitosti přijímajícího systému*“.⁷³

Jak jsem již předeslala v úvodu této práce, předmětem mého výzkumu byly informace přímo ovlivněné platnou právní úpravou. Vzhledem k tomu, že v prostředí internetu je množství různých druhů informací přímo regulovaných platným právem,⁷⁴ vybrala jsem si ke zkoumání informace chráněné českým právem autorským. Aby informace tomuto typu ochrany podléhaly, musí splňovat svým charakterem podmínky, které jsou stanoveny platnou právní úpravou regulující oblast autorských práv. Zejména musí naplnit limity autorských děl, stanovené v § 2 autorského zákona, nebo musí splňovat vymezení databáze ve smyslu ustanovení § 88 autorského zákona.

V definici autorského díla uvedené v § 2 odst. 1 autorského zákona je pozitivně vymezeno, že „*předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli*

---

⁷² Kuhlen 1990, s. 13–18.

⁷³ Cejpek 1998.

⁷⁴ Např. dispozici s osobními údaji určuje zejména zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, nakládání s utajovanými informacemi určuje zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, nároky na ochranu projevů osobní povahy vyplývají z občanského zákoníku.

objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam“.

Dále zákon uvádí demonstrativní výčet toho, co je za dílo považováno:

„Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.“

Pro informační prostředí internetu je z citovaných ustanovení podstatný fakt, že zákon *a priori* připouští elektronickou podobu takto definovaných informací.

V druhém odstavci citovaného ustanovení pak zákon specifikuje, které jiné výtvořiny jsou považovány za autorská díla. Význam tohoto ustanovení tkví v tom, že explicitně stanoví, že v něm uvedená díla jsou autorskoprávně chráněna, aniž by musela splňovat jakákoli další kritéria:

„Za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvořem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem a jejíž součásti jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují. Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní, jsou chráněny jako dílo fotografické.“

K počítačovým programům dále zákonodárce upřesnil, že tyto jsou chráněny jako dílo literární.⁷⁵ Takto poskytovaná ochrana se vztahuje také na přípravné materiály k počítačovým programům. Nevztahuje se však na myšlenky a principy, na nichž je program založen.

---

⁷⁵ § 65 autorského zákona.

Databáze je blíže vymezena v § 88 autorského zákona:

„Databází je pro účely tohoto zákona soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření.“

Na rozdíl od uvedeného počítačového programu, databáze a děl fotografických pro sborníky⁷⁶ platí, že aby jim byla poskytována autorskoprávní ochrana jako dílům souborným, musí splňovat způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu podmínky⁷⁷ citované v § 2 odst. 1 autorského zákona.⁷⁸

Z hlediska jednotlivých etap vytváření a zpracování autorského díla se právo autorské vztahuje na dílo dokončené, stejně tak jako na jeho vývojové fáze a části (včetně názvu a jmen postav), pokud splňují zákonem stanovené podmínky,⁷⁹ jakož i na dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného (včetně překladu do jiného jazyka).⁸⁰ Pokud jde o databáze, u nich je princip ochrany práva z podstaty databází poněkud odlišný, jak bude popsáno dále.

Aby zákonodárce předešel příliš širokému okruhu autorských děl, jimž by byla poskytována autorskoprávní ochrana, vymezil negativně portfolio informací, které svým charakterem nesplňují vymezení pro autorská díla. V ustanovení § 2 odst. 6 autorského zákona je opět demonstrativní výčet výtvorů, které nejsou autorskými díly:

„Dílem podle autorského zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.“

Z dříve uvedeného vyplývá, že ne každá informace, která je publikována v prostředí internetu, bude podléhat ochraně dle režimu stanoveného autorským právem, a může tak

---

⁷⁶ Časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků.

⁷⁷ Musí být jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a musí být vyjádřeny v objektivně vnímatelné podobě.

⁷⁸ § 2 odst. 5 autorského zákona.

⁷⁹ § 2 odst. 3 autorského zákona.

⁸⁰ § 2 odst. 4 autorského zákona.

být mj. předmětem prováděného výzkumu. Jak jsem však již předeslala, neznamena to, že s takovou informací lze bez dalšího nakládat libovolně. Může totiž podléhat režimu ochrany poskytované v jiné právní oblasti přímo,⁸¹ nebo může být sama o sobě zcela legální, nicméně z hlediska kontextu, v němž je uveřejněna, může porušovat práva třetích osob.⁸² Pro úplnost dodávám, že stejně tak i dispozicí s informacemi, které jsou chráněny v režimu autorského práva a nakládání s nimi je v tomto směru zcela *lege artis*, může dojít k porušení jiných právních předpisů.⁸³

2.2 Obsah autorských práv

Autorské právo vznikne jen k těm informacím, které jsou autorským dílem. K jeho vzniku dojde v okamžiku, kdy je takové dílo vyjádřeno v objektivně vnímatelné podobě.⁸⁴ Autorské právo zahrnuje dvě složky práva: výlučná práva osobnostní a výlučná práva majetková, jak o nich bude pojednáno dále.

Je podstatnou skutečností, že právní režim autorského díla je do značné míry nezávislý na právním režimu věci, jejímž prostřednictvím je takové autorské dílo vyjádřeno. Zákon v tomto směru explicitně uvádí, že autorské právo k autorskému dílu nezaniká ani v případě, že je zničena věc, jejímž prostřednictvím je autorské dílo vyjádřeno, ani nabytím vlastnického či jiného věcného práva k takové věci nedochází automaticky k nabytí licence k užití díla, které je věcí vyjádřeno. Platí to i naopak, když se poskytnutím licence k užití díla vyjádřeného věcí nemění vlastnické právo k této věci.

V praxi jsou tyto příklady spíše pochopitelné. Je-li např. zničen externí disk s fotografiemi, neznamena to, že by fotograf přestal být jejich autorem. Stejně tak koupí

---

⁸¹ Např. publikace osobně zhotovených fotografií zachycujících cizí osoby může znamenat porušení osobnostních práv těchto osob a bez jejich souhlasu by proto taková fotografie neměla být přinejmenším zveřejněna.

⁸² Např. nevhodné umístění inzerce může splňovat znaky nekalosoutěžního jednání.

⁸³ Např. použitím loga, které bylo vytvořeno na objednávku a bylo řádně uhrazeno, může dojít k porušení práv k ochranné známce jiného subjektu.

⁸⁴ § 9 odst. 1 autorského zákona.

CD nebude nový vlastník automaticky oprávněn vytvářet a prodávat jeho fyzické kopie nebo se vydávat za autora obsahu. Pokud spisovatel udělí souhlas s vydáním románu nakladateli, nestane se nakladatel vlastníkem média, na němž mu spisovatel román předal, pokud se tak se spisovatelem výslovně nedohodne.

U databází je právní režim zvláštních práv pořizovatele k nim odlišný. S ohledem na charakter databází jsou zvláštní práva pořizovatele databáze vázána vždy na její konkrétní podobu. Pokud dojde k jejím podstatnějším úpravám (např. doplnění či zkrácení), vznikají vždy znovu s takovou upravenou (novou) databází.

Obecnou podmínkou jejich vzniku je, že pořizovateli databáze přísluší tato zvláštní práva k dané databázi, pouze pokud pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze představuje kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad.⁸⁵ Nezáleží na tom, zda samotná databáze nebo její obsah jsou předmětem autorskoprávní⁸⁶ nebo jiné ochrany. Databáze tedy může být složena z informací, které vůbec nejsou autorskými díly.

Stejně jako u autorských děl, i u databází existuje dvojí právní režim databáze a věci, prostřednictvím které je databáze vyjádřena.

Podle konkrétních okolností vzniku díla pak rozlišujeme, komu výše uvedená práva svědčí, resp. kdo je vykonává. Autorská práva k autorskému dílu vykonává autor.⁸⁷ Autorem je vždy fyzická osoba, která dílo vytvořila.⁸⁸ V určitých případech nicméně

---

⁸⁵ § 88a odst. 1 autorského zákona.

⁸⁶ Zde měl zákonodárce pravděpodobně na mysli autorskoprávní ochranu v užším slova smyslu jakožto ochranu autorského díla, protože v obecném slova smyslu je tato ochrana poskytována mj. samotným autorským zákonem.

⁸⁷ Zákonná domněnka autorství je uvedena v § 6 autorského zákona:

„Autorem díla je fyzická osoba, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem, není-li prokázán opak; to neplatí v případech, kdy je údaj v rozporu s jiným údajem takto uvedeným. Toto ustanovení se použije i tehdy, je-li toto jméno pseudonymem, pokud autorem přijatý pseudonym nevzbuzuje pochybnosti o autorově totožnosti.“

⁸⁸ § 5 autorského zákona; u souborného díla je to pak fyzická osoba, která je tvůrčím způsobem vybrala nebo uspořádala.

majetková autorská práva mohou vykonávat třetí osoby (např. zaměstnavatel nebo u počítačových programů či databází objednatel⁸⁹ nebo investor⁹⁰).

Ve zkoumaném informačním prostředí internetu se také častěji než v jiných informačních prostředích setkáváme s tím, že totožnost autora není známa⁹¹ nebo je dílo výsledkem činnosti více autorů⁹². Žádná z těchto okolností by však neměla vést k omezování, nebo dokonce obcházení jejich autorských práv.

Zvláštní práva k databázi přísluší jejímu pořizovateli. Tím, na rozdíl od autora, mohou být jak osoby fyzické, tak osoby právnické. Podstatné je, že to musí být subjekt, který databázi pořídí na svou odpovědnost, případně to pro něj učiní jiná osoba na základě jeho podnětu (např. výzvy, příkazu či instrukce). I ohledně identity pořizovatele databáze se použije přiměřeně ustanovení o zákonné domněnce autorství.

Obsah autorského práva tvoří autorská práva osobnostní⁹³ a autorská práva majetková⁹⁴. Z hlediska dalšího osudu autorského díla je asi nejdůležitějším osobnostním právem právo rozhodnout o jeho zveřejnění. Zveřejněním⁹⁵ je ve vztahu ke zkoumaným autorským dílům myšleno první oprávněné zpřístupnění díla veřejnosti a je na ně vázán mimo jiné běh doby ochrany autorských práv, jak je pojednáno dále.

Typickým osobnostním právem je dále právo osobovat si autorství, jakož i právo rozhodnout, jakým způsobem bude toto autorství uváděno.

---

⁸⁹ § 58 autorského zákona.

⁹⁰ § 59 autorského zákona.

⁹¹ § 7 autorského zákona.

⁹² § 8 autorského zákona.

⁹³ § 11 autorského zákona.

⁹⁴ § 12 a násl. autorského zákona.

⁹⁵ § 4 odst. 1 autorského zákona:

„Prvním oprávněným veřejným přednesením, provedením, předvedením, vystavením, vydáním či jiným zpřístupněním veřejnosti je dílo zveřejněno.“

Z hlediska analyzovaného informačního prostředí je nejčastěji porušováno poslední z osobnostních práv, kterým je právo autora na nedotknutelnost jeho díla. To má také největší praktické dopady, neboť součástí tohoto práva je právo udělit jiné osobě svolení k jakékoli změně díla nebo jinému zásahu do něj.⁹⁶

Osobnostních práv se v českém právním prostředí autor nemůže vzdát a jsou nepřevoditelná.

Druhou skupinu tvoří autorská práva majetková. Jak z jejich názvu vyplývá, je to realizace právě těchto práv, jež odráží ekonomický potenciál informací, které jsou autorskými díly. Majetková autorská práva se týkají práva dílo užit a práv na odměnu. Právo dílo užit, vyjma případů stanovených zákonem, o nichž bude pojednáno v dalších částech této práce, svědčí bez dalšího pouze autorovi. Autor však může udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva, tj. poskytnout licenci. Pokud ji autor jiné osobě poskytne, jeho právo tím nezaniká, nově mu však vzniká povinnost strpět zásah do jeho práva v rozsahu udělené licence.

Právo užit dílo sestává z práv užit dílo jednotlivými způsoby a autor může vymezit rozsah udělované licence k užití na způsoby konkrétní. Ve vztahu k informacím publikovaným ve zkoumaném informačním prostředí dochází zejména k výkonu těchto práv následujícími způsoby: rozmnožováním díla,⁹⁷ rozšiřováním rozmnoženiny,⁹⁸ pronájmem rozmnoženiny⁹⁹ a sdělováním díla veřejnosti, což je nejčastější způsob šíření informací v prostředí internetu, jak již bylo vysvětleno.¹⁰⁰ V rámci výkonu

---

⁹⁶ To se nevztahuje na případy, kdy zákon výslovně stanoví odchylný právní režim (např. u děl užívaných jinou osobou nebo zaměstnaneckých děl).

⁹⁷ § 13 autorského zákona; v prostředí internetu se bude nejčastěji jednat o zhotovení rozmnoženiny díla nebo jeho části elektronickou formou.

⁹⁸ § 14 autorského zákona; do úvahy přichází zpřístupňování díla v hmotné podobě převodem vlastnického práva k jeho rozmnoženině.

⁹⁹ § 15 autorského zákona; jedná se o zpřístupňování díla v hmotné podobě za účelem hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím jeho rozmnoženiny na dobu určitou.

¹⁰⁰ § 18 autorského zákona; viz s. 5 této práce.

majetkových autorských práv nejsou samozřejmě vyloučeny ani další způsoby užití informací, nicméně s ohledem na povahu služby WWW jsou tyto nejpravděpodobnější.

Stejně jako osobnostních ani majetkových práv se nelze vzdát, nelze je převést a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí. Tato skutečnost činí v praxi poměrně značné problémy a bývá velmi často komplikovaně řešena, když v prostředí internetu dochází ke střetu různých právních prostředí, jak je popsáno v předchozí kapitole, a některé zahraniční právní úpravy, známé zejména z angloamerického právního systému, takovou možnost znají a zcela běžně ji využívají, zejména při užívání děl publikovaných pod některou z veřejných licencí. Velmi často také dochází k nepřehledným situacím způsobeným skutečností, že autor je oprávněn disponovat s pohledávkami, které mu na základě výkonu majetkových práv vzniknou. Tyto pohledávky převádět lze, stejně tak můžou být postihovány v rámci výkonu rozhodnutí.

V praxi to znamená, že autor není oprávněn postoupit výkon majetkových autorských práv smlouvou jiné osobě, byť se tak často mylně ve smlouvách uvádí, ale může této osobě postoupit nárok na odměnu za užití díla dalšími osobami. Nezanedbatelným aspektem majetkových práv je také fakt, že jsou předmětem dědictví.

Obsah zvláštního práva pořizovatele databáze¹⁰¹ tvoří právo na vytěžování, právo na zužitkování a právo udělit jiným osobám oprávnění k výkonu těchto práv.

Vytěžováním zákon rozumí přepis obsahu databáze nebo její kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části na jiný podklad. V informačním prostředí internetu se mnohem častěji setkáme se zužitkováním. To zákon definuje jako jakýkoli způsob zpřístupnění obsahu databáze nebo její podstatné části veřejnosti. Při udělení oprávnění k výkonu popsaných práv pořizovateli – stejně jako autorovi v případě majetkových autorských práv – zvláštní právo nezaniká, pouze mu vzniká povinnost strpět zásah do tohoto jeho práva v rozsahu vyplývajícím ze smlouvy, kterou oprávnění udělil. Obdobně jako autorské dílo lze i databázi pořízenou v rámci služby WWW rozmnožovat či rozšiřovat, nebo pronajímat její rozmnoženinu a sdělovat ji veřejnosti.

Na rozdíl od autorských práv je právo pořizovatele databáze převoditelné.

---

¹⁰¹ § 90 autorského zákona.

Doba trvání autorských práv je stanovena s ohledem na druh těchto práv a osobu autora. Osobnostní autorská práva zanikají ze své podstaty smrtí autora, ale ani po jeho smrti si nikdo nemůže osobovat autorství k jeho dílu. Dílo může být po smrti autora užíváno toliko způsobem nesnižujícím jeho hodnotu, a pokud je to možné a obvyklé, musí být v rámci užití uveden jeho autor.

Úpravu doby trvání majetkových autorských práv nalezneme v ustanovení § 27 autorského zákona.¹⁰² Majetková autorská práva trvají po dobu autorova života a sedmdesát let po jeho smrti. Je-li dílo vytvořeno jako spoluautorské, počítá se doba trvání od smrti posledního přeživšího spoluautora. Není-li autor znám (u anonymního nebo pseudonymního, příp. osiřelého díla¹⁰³), počítá se doba sedmdesát let od oprávněného zveřejnění díla. Pro snazší orientaci při výpočtu doby trvání majetkových práv zákonodárce stanovil, že se doba počítá vždy od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání.

Zvláštní právo pořizovatele databáze trvá patnáct let od pořízení konkrétní databáze. Tato doba však může být delší, protože pokud je v době trvání zvláštního práva k databázi tato databáze zpřístupněna, zanikne toto právo až za patnáct let od takového prvního zpřístupnění.¹⁰⁴ Stejně jako u majetkových autorských práv platí, že se tato doba počítá vždy od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k relevantní události.

2.3 Výjimky a omezení autorskoprávní ochrany

V předchozích částech práce byl popsán režim autorskoprávní ochrany informací, které jsou svým charakterem autorským dílem nebo databází, a odpovědnost za jeho porušení.

---

¹⁰² V odkazovaném ustanovení § 27 autorského zákona lze nad rámec uvedeného nalézt i doby trvání majetkových autorských práv pro některé další specifické případy děl (např. audiovizuální, hudební s textem aj.).

¹⁰³ § 27a autorského zákona.

¹⁰⁴ § 93 autorského zákona.

Existují však případy, kdy z celospolečenského hlediska převládá veřejný zájem na tom, aby dispozice s určitými informacemi nebyla takovou ochranou omezena, protože z podstaty těchto informací je nutné jimi v souladu s jejich účelem nakládat.

Podle povahy takových informací zákonodárce některé informace vyňal z režimu ochrany autorského zákona úplně, u dalších pak uvolnil do jisté míry možnosti s nimi disponovat tak, aby svému účelu sloužit mohly. V této kapitole bude přiblížen přehled vybraných případů omezení ochrany ve vztahu ke zvolenému informačnímu prostředí.

První skupinu tvoří díla určená k co nejširší publicitě. Poskytování autorskoprávní ochrany by u nich bylo kontraproduktivní, a jsou z ní proto vyňata zcela.¹⁰⁵ Mezi tyto výjimky patří úřední díla (právní předpisy, rozhodnutí, veřejné listiny a rejstříky, úřední překlady, obecní kroniky, státní symboly apod.). Tato výjimka se vztahuje též na databáze, které jsou součástí právního předpisu.

Dále zákonodárce uvolnil z právní ochrany výtvoř tradiční lidové kultury,¹⁰⁶ pokud není pravé jméno autora obecně známo (nikoli však, pokud jde o dílo, u něhož autor vědomě při jeho zveřejnění neuvedl své jméno nebo se jedná o dílo zveřejněné pod pseudonymem). Tato díla však lze užít pouze způsobem nesnižujícím jejich hodnotu.

2.3.1 Volné dílo

Druhým z případů, kdy užíváním nedochází k porušení autorských práv, je užití tzv. volného díla.¹⁰⁷ Tímto termínem zákon označuje autorské dílo, u něhož uplynula doba trvání majetkových práv.

Pokud je takovým užitím volného díla jeho první zveřejnění, neboť z jakéhokoli důvodu dosud zveřejněno nebylo, stane se osoba, která tak učinila, dokonce

---

¹⁰⁵ § 3 písm. a) autorského zákona.

¹⁰⁶ § 3 písm. b) autorského zákona.

¹⁰⁷ § 28 odst. 1 autorského zákona.

vykonavatelem majetkových autorských práv k takovému dílu. Ta jí budou trvat dvacet pět let.

U databází platí obdobné pravidlo, tedy že lze volně užívat databázi, k níž zaniklo jejímu pořizovateli zvláštní právo.

2.3.2 Tříkrokový test

Užívání děl i databází, k nimž doba trvání majetkových autorských práv, resp. zvláštního práva pořizovatele databáze, dosud neuplynula, podléhá z pochopitelných důvodů výrazně přísnějším pravidlům. I u nich zákon stanoví omezení jejich ochrany, přesněji povoluje ve specifických případech jejich užití bez licenční smlouvy, lze tak však činit pouze v případech striktně stanovených platnou právní úpravou.

Pokud jde o výjimky a omezení práva autorského, lze aplikovat pouze ty, které vyhovují tzv. tříkrokovému testu.¹⁰⁸ Jeho podstata tkví v tom, že uživatel uplatňující kteroukoli z výjimek či omezení musí pečlivě vážit, zda se jedná o zvláštní případ, který je zákonem předjímán, a může tak postupovat pouze tehdy, pokud takové užití díla či databáze není v rozporu s běžným způsobem užití díla a současně jím nebudou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora, resp. pořizovatele databáze. Pouze pokud jsou splněny všechny tři tyto podmínky, lze využít některou z výjimek stanovených platnou právní úpravou pro užití díla bez příslušného oprávnění uděleného vykonavatelem majetkových autorských práv nebo pořizovatelem databáze.

2.3.3 Volné užití díla

Typickým příkladem, kdy lze užit autorské dílo bez dalšího, je tzv. volné užití díla.¹⁰⁹ Jedná se o užití díla, které však pro účely poskytování autorskoprávní ochrany není považováno za užití díla dle autorského zákona. Toto užití díla je určeno pouze pro osobní potřebu fyzické osoby. Účelem takového užití díla není a nesmí být dosažení

---

¹⁰⁸ § 29 odst. 1 autorského zákona.

¹⁰⁹ § 30 autorského zákona.

hospodářského nebo obchodního prospěchu. Za protiprávní tedy není považováno zhotovení záznamu, rozmnoženiny nebo napodobeniny díla, pokud tak činí fyzická osoba výlučně pro svou potřebu a nepoužije tento záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu ke komerčnímu účelu. Vždy však musí v každém jednotlivém případě zkoumat, zda takové užití vyhovuje popsánému tříkrokovému testu.

Tato výjimka má i další omezení. Nevztahuje se totiž plošně na veškerá díla, autorský zákon stanoví seznam těch, u nichž je volné užití vyloučeno.¹¹⁰ Z těch nejčastěji se vyskytujících v rámci poskytování WWW služeb se uvedená výjimka nevztahuje na počítačové programy a elektronické databáze.

2.3.4 Zákonné licence

Významným omezením ochrany autorských děl, kdy užitím díla nedochází k zásahům do autorských práv, je využití některé z bezúplatných zákonných licencí. Jsou to případy, kdy zákonodárce pro užití děl v souladu s jejich účelem stanoví podmínky, za nichž jejich oprávněný uživatel získá bezúplatnou licenci přímo *ex lege*, a dílo tak může v souladu s těmito podmínkami využít. Ve vztahu k poskytování WWW služeb se nejčastěji setkáme s aplikací dále vybraných zákonných bezúplatných licencí.

Licence pro rozmnožování na papír nebo na podobný podklad¹¹¹ se týká oprávnění fyzických nebo právnických osob zhotovit nebo si nechat zhotovit tiskovou rozmnoženinu díla (nikoli však notového záznamu) pro jejich osobní nebo – u právnických osob – jejich vnitřní potřebu.

Hojně využívaným omezením autorského práva je použití citace,¹¹² kdy dochází k užití výňatků nebo celých drobných děl. Zákon nabízí možnost činit tak s ohledem na účely ve třech případech. Zákon povoluje užití výňatků ze zveřejněných děl jiných autorů ve

---

¹¹⁰ § 30 odst. 3 autorského zákona.

¹¹¹ § 30a autorského zákona.

¹¹² § 31 autorského zákona.

svém díle, pouze však v odůvodněné míře. Dále zákon umožňuje užití výňatků z díla nebo drobných celých děl, a to pro účely kritiky nebo recenze, jež se vztahují k takovému dílu, nebo pro účely vědecké či odborné tvorby. Vždy ale takové užití musí být v souladu s poctivými zvyklostmi a jen v rozsahu vyžadovaném pro ten který konkrétní účel. Poslední možnost využití citace je pro účely ilustrační při vyučování nebo užití díla při vědeckém výzkumu. Cílem takového užití ovšem nesmí být dosažení hospodářského nebo obchodního prospěchu a použitý rozsah opět nesmí překročit sledovaný účel. Ve všech jmenovaných případech citace, je-li to z objektivních důvodů možné, musí být uvedeno jméno autora, název díla a pramen.

Legální publikace informací v prostředí internetu je *de facto* do značné míry závislá na existenci licence pro dočasné rozmnoženiny.¹¹³ Tato licence technického charakteru umožňuje provádění dočasných úkonů rozmnožování děl, za předpokladu, že se jedná o úkony pomíjivé nebo podružné, tvořící nezbytnou součást technologického procesu, a že tyto úkony nemají samostatný hospodářský význam. Jejich jediným účelem musí být přenos díla počítačovou nebo obdobnou sítí mezi třetími stranami, uskutečněný prostředníkem, nebo samotné oprávněné užití díla (druhý uvedený účel však nelze aplikovat na počítačové programy¹¹⁴).

Pokud jde přímo o počítačové programy, u nich zákonodárce explicitně omezil rozsah práv autora tím, že v § 66 autorského zákona specifikoval, jakým způsobem a za jakých podmínek lze se softwarem nakládat, aniž by tím došlo k zásahu do autorských práv.

Za zmínku při tvorbě WWW stránek pak stojí licence pro nepodstatné vedlejší užití díla,¹¹⁵ kdy lze náhodně užít dílo v souvislosti se zamýšleným hlavním užitím jiného díla nebo prvku.

---

¹¹³ § 38a autorského zákona.

¹¹⁴ § 66 odst. 7 autorského zákona.

¹¹⁵ § 38c autorského zákona.

Za praktické považuji v rámci WWW služby též využití některých dalších licencí. Jmenovitě úřední a zpravodajské licence, užití díla školního, dále pak velmi užitečné omezení práva autorského k dílu soubornému, svými dopady významné oprávnění poskytované knihovní licenci nebo tolik očekávanou a konečně účinnou licenci pro určitá užití osiřelého díla. Tato omezení autorského práva však přímo nesouvisí se zkoumanou problematikou, proto nejsou v textu blíže rozvedena, přestože se s jejich využitím v rámci poskytování WWW služeb můžeme setkat a některá omezení (např. licence pro určitá užití osiřelého díla) jsou pro takové užívání stanovenými institucemi předjímaným způsobem přímo určena.

Nejen u autorských děl, ale také u databází myslel zákonodárce na to, že musí existovat varianta pro jejich využití bez výslovného souhlasu jejich pořizovatelů, a to i v době, kdy k nim těmto pořizovatelům trvají jejich zvláštní práva. Tyto případy jsou dva.

Prvním z těchto případů je generální omezení zvláštního práva pořizovatele databáze¹¹⁶ tak, že u zveřejněné databáze do tohoto práva nezasahuje její oprávněný uživatel, pokud vytěžuje nebo zužitkovává nepodstatné části obsahu této databáze, a to k jakémukoli účelu. To vše za splnění podmínky, že takovým způsobem užívá databázi běžně a přiměřeně (nikoli systematicky ani opakovaně).¹¹⁷ Takové užívání nesmí být na újmu zájmům pořizovatele databáze a využitím nesmí být způsobena ani újma osobám, jimž svědčí práva k dílům obsaženým v této databázi.

Druhým z těchto případů je opět bezúplatná zákonná licence.¹¹⁸ Ta je pro případ užití databáze nastavena tak, že oprávněný uživatel může vytěžovat nebo zužitkovávat podstatnou část obsahu zpřístupněné databáze pro účely nevýdělečné vědecké nebo vyučovací, musí však uvést pramen a databázi užít pouze v odůvodněném rozsahu. Dále může databázi bezúplatně užít pro účely veřejné bezpečnosti nebo soudního či

---

¹¹⁶ § 91 autorského zákona.

¹¹⁷ § 90 odst. 5 autorského zákona.

¹¹⁸ § 92 autorského zákona.

správního řízení. Elektronickou databázi, na rozdíl od jiných forem databáze, však pro osobní potřebu užit nelze.

3. Aktuální otázky právní úpravy licenční smlouvy

3.1 Právní úprava licenční smlouvy

Pokud se nejedná o užití díla v režimu výjimek a omezení autorského práva, jak o nich bylo pojednáno v předchozí části, jsou jiné osoby oprávněny užívat autorská díla pouze na základě jim uděleného oprávnění – licence.

Institut licence je nově upraven v občanském zákoníku, oddílu 5. Zvláštní ustanovení pro licenci k předmětům chráněným autorským zákonem (autorská díla vč. počítačových programů i databází) jsou v § 2371 a násl. občanského zákoníku.

Licenční smlouvou autor poskytuje jiným osobám užívací oprávnění¹¹⁹ k autorskému dílu – předmětu licence. Poskytnutím takového oprávnění pak vzniká samotnému autorovi povinnost strpět jednání nabyvatele licence, které je obsahem udělené licence. Jedná se tedy o závazek obou smluvních stran.

Licenční smlouva má tři obligatorní obsahové náležitosti, bez nichž není možné licenční smlouvu platně sjednat.¹²⁰ Těmito pojmovými znaky jsou určení díla, k němuž je licence udělována, projev vůle poskytnout licenci a ujednání o odměně.¹²¹

Licenci, kterou autor poskytuje licenční smlouvou, uděluje k určitému způsobu užití nebo ke všem způsobům užití, v rozsahu omezeném nebo neomezeném, konečně k užití díla v podobě původní, zpracované nebo jinak změněné.

Zákon předjímá primárně trojí omezení způsobu užití v rozsahu: co do místa, času a množství. Obecně platí pravidlo, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, aby byl splněn účel smlouvy.¹²² Pokud to však nevyplývá ze smlouvy, zákon stanoví vyvratitelnou právní domněnku, že licence je poskytnuta pro

---

¹¹⁹ Oprávnění k výkonu práva užít dílo tzv. licence.

¹²⁰ Srov. např. Telec – Tůma 2007, s. 478.

¹²¹ Je třeba nezaměňovat s nutností sjednat licenci úplatně; má-li být licence poskytnuta bezúplatně, musí však být takové ujednání ve smlouvě explicitně uvedeno, jak bude dále vysvětleno v textu.

¹²² § 2376 odst. 2 občanského zákoníku.

území České republiky, na dobu obvyklou pro daný druh díla, nejvýše na jeden rok od poskytnutí licence nebo odevzdání díla, cokoli nastane později, a v množství obvyklém pro daný druh díla a způsob jeho užití.¹²³

Nedohodne-li se nabyvatel licence s autorem jinak, je povinen udělenou licenci využít.

Licence může být poskytnuta jako nevýhradní nebo výhradní. V případě poskytnutí výhradní licence nemá autor právo po dobu jejího trvání poskytnout ji další osobě, a není-li to výslovně ujednáno, není ani sám oprávněn k výkonu práva, k němuž takovou výhradní licenci udělil. Nově občanský zákoník stanovil pro smlouvu o poskytnutí výhradní licence podmínku písemné formy.¹²⁴

Pokud je tak v licenční smlouvě sjednáno, může nabyvatel licence oprávnění tvořící její součást (příslušná konkrétní oprávnění k užití autorského díla) zcela nebo zčásti poskytnout další osobě – tzv. podlicence.¹²⁵ Samotnou licenci však může postoupit pouze s písemným souhlasem autora.¹²⁶

Nově také občanský zákoník inkorporoval ustanovení týkající se součinnosti při výkonu oprávnění z licence, která byla dříve zařazena v obchodním zákoníku.¹²⁷ Jedná se o povinnost autora poskytnout nabyvateli veškeré podklady a informace potřebné k výkonu licence po uzavření licenční smlouvy a tomu odpovídající povinnost nabyvatele tyto podklady a informace utajit do doby, než se stanou obecně známými (nedohodnou-li se strany jinak), a po zániku licence je vrátit autorovi.

Další změna ve vztahu povinností stran licenční smlouvy je promítnuta do ustanovení § 2369 občanského zákoníku, které stanoví:

---

¹²³ § 2376 odst. 3 občanského zákoníku.

¹²⁴ § 2358 odst. 2 písm. a) občanského zákoníku.

¹²⁵ § 2363 občanského zákoníku.

¹²⁶ § 2364 občanského zákoníku.

¹²⁷ § 512 a násl. zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, týkající se licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví.

„Dojde-li k ohrožení nebo porušení nabyvatelovy licence, zpraví o tom nabyvatel poskytovatele bez zbytečného odkladu, jakmile se o tom dozví. Poskytovatel poskytne nabyvateli součinnost k právní ochraně jeho licence.“

Dřívější úprava, obsažená v § 514 obchodního zákoníku, zakládala princip opačný, kdy potřebná právní opatření měl činit poskytovatel. Nabyvatel byl povinen k nim pouze poskytovat součinnost. Stávající právní úprava se však jeví výrazně praktičtější.

Pokud jde o některá dílčí specifika ve vztahu k licenční smlouvě s přihlédnutím ke zvolenému informačnímu prostředí, není bez významu upozornit zejména na povinnost nabyvatele zachovat označení autora, název díla i dílo samotné. Jakékoli úpravy je možno činit, pouze pokud tak bylo ujednáno.¹²⁸

Za praktické též považuji zmínit možnost autora odstoupit od smlouvy, již udělil výhradní licenci k dílu, pro nečinnost nabyvatele, jsou-li tím značně nepříznivě dotčeny zájmy autora.¹²⁹

Vzhledem k tomu, že zákonodárce reflektuje ekonomický potenciál informací chráněných autorským zákonem, nastavil princip licenční smlouvy jako smlouvy *a priori* úplatné. Licence je tedy poskytována za odměnu, pokud se nejedná o některý ze dvou dále uvedených případů výjimek.

Je-li odměna stanovena jako fixní, tedy nikoli v závislosti na výnosech z poskytnuté licence, může autorovi vzniknout nárok na dodatečnou odměnu, pokud je odměna tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k zisku z udělené licence a k významu předmětu licence pro takto dosažený zisk. Pokud se o výši dodatečné odměny strany nedohodnou, určí ji soud.

Odměna také může být stanovena v závislosti na výnosech z využití licence. V těchto případech je nabyvatel povinen předkládat autorovi pravidelná vyúčtování odměny, jakož i poskytovat autorovi součinnost ke kontrole, příp. zjištění skutečné výše odměny.

---

¹²⁸ § 2375 občanského zákoníku; výjimkou je situace, kdy lze spravedlivě očekávat, že by autor k úpravě či změně díla nebo jeho názvu svolil s ohledem na okolnosti jeho užití a autor si pro takovou úpravu explicitně nevyhradil svolení.

¹²⁹ § 2378 a násl. občanského zákoníku.

Není-li ve smlouvě ujednána výše odměny nebo způsob jejího určení, je smlouva platná pouze tehdy, pokud z jednání stran ohledně jejího uzavření vyplývá jejich vůle uzavřít ji i bez určení výše odměny. V takovém případě je nabyvatel povinen zaplatit autorovi odměnu ve výši obvyklé.

Druhým případem platně sjednané smlouvy bez stanovené výše odměny je případ, kdy si strany sjednají, že je licence poskytnuta bezúplatně. Tento druhý případ je základem pro umožnění poskytování veřejných licencí, jak o nich bude pojednáno v další části této práce. V praxi má však jednu dosud nevyřešenou nevýhodu. Bezúplatný příjem – tedy i bezúplatné nabytí licence – podléhá formálně dani z příjmu ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění.¹³⁰

Na základě licenční smlouvy autor poskytuje nabyvateli oprávnění k výkonu práva dílo užít (licenci) a nabyvatel se zavazuje poskytnout autorovi odměnu. Smrtí fyzické osoby nebo zánikem právnické osoby, která licenci tímto způsobem nabyla, nedochází k zániku licence, pokud tak licenční smlouva výslovně nestanovila. Práva a povinnosti z licenční smlouvy totiž *ex lege* přecházejí na právní nástupce nabyvatele.¹³¹

Licenční smlouvu uzavřenou na dobu neurčitou lze vypovědět. I tato úprava byla převzata z úpravy k licenční smlouvě k předmětům průmyslového vlastnictví v obchodním zákoníku.¹³² Výpověď nabude účinnosti uplynutím jednoho roku od konce kalendářního měsíce, v němž výpověď došla druhé straně.¹³³

Výše uvedený rozbor se vztahuje přiměřeně též na smlouvu o poskytnutí licence k databázím. Z výše uvedených pravidel se však při poskytování licence k databázím

---

¹³⁰ U fyzických osob podléhá této dani nabytí licence s hodnotou nad patnáct tisíc korun, u právnických osob vždy, nejedná-li se o veřejně prospěšného poplatníka.

¹³¹ § 2383 občanského zákoníku.

¹³² Dříve § 515 obchodního zákoníku.

¹³³ § 2370 občanského zákoníku.

neuplatní ustanovení o právu na dodatečnou odměnu a právu na odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele licence. Tato práva pořizovatel databáze nemá.

3.2 Zvláštní případy autorských děl – zaměstnanecké, kolektivní, na objednávku

Jak z uvedeného rozboru vyplývá, autor uděluje licenci ke konkrétně stanovenému dílu, zpravidla za úplatu a konkrétní osobě. Autorovi je též známo, jakým způsobem a v jakém rozsahu, co do množství, místa a času, takovou licenci uděluje. Existují však zvláštní případy, u nichž autorský zákon stanoví režim odlišný.

Specifický právní režim mají veřejné licence, jimž se blíže věnuji v další části této práce a které tvoří nedílnou součást mého výzkumu. Existují ale i další zvláštní případy, kdy zákon upravuje právní režim nakládání s autorskými díly a databázemi.

Ve vztahu k analyzovanému informačnímu prostředí považuji za vhodné přiblížit úpravu zaměstnaneckých děl, kolektivních děl a děl vytvořených na objednávku, s nimiž se v praxi setkáváme nejčastěji.

Zaměstnanecké dílo je upraveno v § 58 autorského zákona. Jeho specifikum tkví v tom, že autorova majetková práva k autorskému dílu vykonává svým jménem a na svůj účet jeho zaměstnavatel, pokud takové dílo bylo vytvořeno ke splnění pracovních povinností zaměstnance. Autorova osobnostní práva zůstávají nedotčena, ale pokud není mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem sjednáno jinak, může zaměstnavatel takové dílo zveřejnit, upravit, dále je zpracovat, přeložit je, spojit s jiným dílem, zařadit je do díla souborného, dílo dokončit, ale také uvést dílo na veřejnost pod svým, nikoli autorovým, jménem. Podstata tohoto principu je v tom, že primárně je poskytovatelem licence vždy zaměstnavatel, nikoli zaměstnanec, přestože je autorem díla.

Kolektivním dílem¹³⁴ je dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů a jejich příspěvky do tohoto díla nelze použít samostatně. Dílo vzniká z podnětu a pod vedením osoby (jak fyzické, tak právnické), která uvede dílo na veřejnost pod svým jménem. A stejně jako

---

¹³⁴ § 59 autorského zákona.

v předchozím případě tato osoba vykonává majetková práva ke kolektivnímu dílu, zejména je poskytovatelem licence k jeho užití.

U díla na objednávku¹³⁵ je situace rozdílná. V případě, že autor vytvoří dílo na objednávku, platí, že autor – zhotovitel poskytl objednateli toliko licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy, a to aniž by taková licence musela být poskytnuta výslovně. Licenční smlouva je potřeba, pouze pokud by objednatel – nabyvatel licence chtěl použít dílo nad rámec takového účelu. Toto pravidlo se ovšem nevztahuje na počítačové programy a databáze.

U počítačových programů a databází platí, že se považují za zaměstnanecká vždy, a to i v případě, že byla vytvořena na objednávku. V takových případech je vykonavatelem majetkových autorských práv objednavatel.¹³⁶

3.3 Rezervy právní úpravy v oblasti autorských práv

Přestože nová právní úprava učinila v oblasti autorského práva pozitivní krok, jak bude popsáno dále v textu, privátní autonomie vůle autorů je stále nedostatečně reflektována. Za největší bolest stávající právní úpravy považují absenci možnosti autora vzdát se autorských práv nebo tato práva převést na jinou osobu, příp. u majetkových autorských práv tato postihnout výkonem rozhodnutí.

Při takto nastaveném schématu působí poněkud ambivalentně a nesystematicky rozložení práv chráněných autorským zákonem na ta, která sestávají z práv osobnostních a majetkových (autorská práva a práva výkonného umělce k uměleckému výkonu), z nichž ani jedna převoditelná nejsou, a ta, která jsou právy majetkovými

---

¹³⁵ § 61 autorského zákona.

¹³⁶ V této souvislosti upozorňuji na v praxi velmi často rozšířený omyl, který má značné ekonomické důsledky. Pokud si objednatel objedná vytvoření softwaru u zhotovitele, kterým je právnická osoba, nenabývá výkon majetkových autorských práv k vytvořenému počítačovému programu, získá pouze nevýhradní licenci k užití takového softwaru a zhotovitel, není-li to ve smlouvě výslovně zakázáno a vzhledem k povaze díla v rozporu se zájmy objednavatele, může licenci k němu poskytnout i jiným osobám.

(právo pořizovatele databáze, právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu, právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho prvotnímu záznamu, právo rozhlasového a televizního vysílatele k jeho vysílání), u nichž zákon převod umožňuje. Přestože je takové rozdělení vnitřně koherentní a z hlediska dispozic s majetkovými hodnotami logické, může být v některých situacích zavádějící, mimo jiné i z hlediska systematiky uspořádání autorského zákona.

Bude zajímavé sledovat, zda a případně jakým způsobem se do budoucna posune vnímání autorských práv, zejména těch majetkových. Dříve platná právní úprava¹³⁷ rozlišovala věci a práva a jiné majetkové hodnoty s tím, že autorská práva (jakož i autorská díla) byla považována za předměty *extra commercium*, a zákon nepřipouštěl translativní převod práv k nim.

Zařazení autorských práv, i s ohledem na celkový charakter nového občanského zákoníku, se však posunulo. V pojetí současné právní úpravy jsou autorská práva věci v právním smyslu dle § 489 občanského zákoníku.¹³⁸ Aplikace ustanovení o věcných právech (tedy zejména odpověď na otázku, zda lze autorská práva vlastnit a disponovat jimi), resp. jejich neuplatnění ve vztahu k autorským právům, je však založena na interpretaci ustanovení § 979 občanského zákoníku:

„Ustanovení této hlavy se použijí na věci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, připouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného.“

Dle stávající úpravy je takový převod práv stále vyloučen na základě zvláštní úpravy v autorském zákoně, ale shledávám zde určitý prostor pro posun vnímání těchto práv, realizovaný např. judikatorně.

V další části textu zaměřím svou pozornost na problematiku související se zkoumaným informačním prostředím. Předkládané úvahy se tak budou týkat především dispozic s informacemi, které jsou autorským dílem ve smyslu příslušných ustanovení autorského zákona.

---

¹³⁷ § 118 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku.

¹³⁸ § 489 občanského zákoníku:

„Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“

Současné nastavení pravidel nakládání s autorskými díly vychází z autorskoprávního pojetí založeného na osobnostním základu autorských práv. Přestože se během historických legislativních změn do autorského zákona promítnula dualistická koncepce, nedošlo zcela k odchýlení se od pojetí práva jako osobněmajetkového tvořícího monistický celek a principu autorských práv jako osobnostněprávních, kde majetková práva tvoří jejich součást.¹³⁹

To v konečném důsledku vede ke shora popsané situaci, kdy je translativní převod práv vyloučen. Autoři (resp. vykonavatelé majetkových autorských práv) tak mohou pouze konstituovat nová majetková oprávnění k výkonu práva svá díla užít, tedy mohou zřídit licenci ve prospěch jiných osob. Po jejím zániku se nicméně autorské právo dotčené licencí konsoliduje zpět do své původní podoby.¹⁴⁰

V tomto kontextu si dovolím upozornit na Usnesení Nejvyššího soudu ČR Cdo 2228/2012 z roku 2012.¹⁴¹ Tímto usnesením bylo rozhodnuto o odmítnutí dovolání žalobkyně Better Ways s.r.o proti žalovaným společnostem TELEMATIX SOFTWARE a.s. a DYNAVIX a.s. ve sporu o autorskoprávní ochranu. Meritem sporu byla žalobkyní neúspěšně uplatněná žaloba o zdržení se šíření a obchodního odbytu, výroby, vývozu originálu nebo rozmnoženiny, a zásahů do zdrojového kódu programu Dynavix. Dále v rámci žaloby neúspěšně požadovala úhradu přiměřeného zadostiučinění a uložení povinnosti, aby jí byl sdělen počet zhotovených rozmnoženin jmenovaného počítačového programu.

Ze skutkových okolností vyplynulo mimo jiné to, že ve sporu neúspěšná žalobkyně poskytla první žalované bezplatně nevýhradní licenci k programu Navigátor, která zahrnovala oprávnění dílo užít, poskytnout třetí osobě a rovněž jej měnit a upravovat. Navigátor se následně stal podkladem pro vytvoření nového softwaru Dynavix, který je jako zaměstnanecké dílo autorským dílem první žalované. Druhá žalovaná pak získala oprávnění k tomuto dílu smlouvou s první žalovanou.

---

¹³⁹ Označováno též jako autorskoprávní kvazidualismus nebo monistická koncepce s prvky dualismu.

¹⁴⁰ Tzv. konsolidační princip autorského práva.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 30 Cdo 2228/2012. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/30Cdo2228/2012>.

Již v rámci předchozích řízení bylo konstatováno, že původní licenční smlouva byla smlouvou o nevýhradní licenci a žalobkyni tedy nic nebránilo rovněž pokračovat v rozvoji původně vytvořeného programu. Soudy I. i II. instance proto neshledaly důvod pro to, aby se žalovaní zdrželi užívání programu Dynavix. Vzhledem k tomu, že nebyly splněny zákonné podmínky pro dovolání, Nejvyšší soud analyzovaným usnesením dovolání odmítl.

Přestože je dotčené rozhodnutí poměrně stručné, je dle mého názoru významné tím, že jako *obiter dictum* připomíná právě základní principy autorských práv uplatňovaných v českém právním prostředí. Mimo jiné explicitně uvádí, že současný autorský zákon zachovává naukou dovozované autorskoprávní pojetí vycházející z osobnostního základu autorských práv, které nepřipouští pravý (translativní) převod autorských práv, a to ani práv majetkových.

Určitý paradox stávající právní úpravy autorských práv shledávám v tom, že z právněfilozofického hlediska došlo přijetím současného autorského zákoníku k oslabení koncepce nepřevoditelnosti autorských práv právě opuštěním koncepce čistě monistické. Přitom ještě předchozí právní úpravy z monistické koncepce vycházející převod majetkových autorských práv obsahovaly,¹⁴² nebo v nich byl zakotven alespoň převod práva dílo užít,¹⁴³ byť se značnými omezeními, danými tehdejší politickou poptávkou.

Domnívám se, že je spíše na škodu, že reálnou privátní autonomii vůle stran v tomto ohledu respektoval naposledy zákon č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském).¹⁴⁴

---

¹⁴² § 26 zákona č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon).

¹⁴³ § 19 zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon).

¹⁴⁴ § 16 odst. 1 zákona č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském) stanovil, že: „*Původce může převést původské právo omezeně nebo neomezeně na osoby jiné právním jednáním mezi živými nebo na případ smrti. Převede-li původce nebo ten, kdo vstoupil v jeho právo dědictvím aneb odkazem, právo původské na osobu jinou, zůstává převodci přes to právo na ochranu nemajetkových zájmů původských podle ustanovení tohoto zákona. Zanikne-li*

Další slabé místo aktuálně platné právní úpravy shledávám v neexplicitním vyjádření možnosti užít autorská díla nikoli na základě licenční smlouvy, ale jen na základě prostého souhlasu. Takto formulovaný souhlas, na rozdíl od závazků založených licenční smlouvou, je pouze jednostranným právním úkonem, který nezakládá žádný právní závazek. Je liberačním důvodem, tedy je s ním spojen právní následek spočívající ve vyloučení protiprávnosti určitého jednání (Telec 2013, s. 457). U osobnostních autorských práv je tento princip běžně aplikován a zákonem v některých případech i předjímán.¹⁴⁵ Oprávnění k výkonu osobnostních práv (licenci k jejich užití) však nelze udělit právě z jejich podstaty. Souhlas se zásahem do nich je proto jedinou možností, jak předejít protiprávnosti takového zásahu. Přitom takový souhlas může mít a v některých případech i má významné ekonomické důsledky (např. nutný souhlas se změnami díla).

V praxi může být za deliberační důvod považován i případ, kdy nedojde k platnému uzavření licenční smlouvy např. z důvodu zcela chybějícího ujednání o odměně při zachování vůle autora poskytnout souhlas s dispozicí s jeho dílem. Podle skutkových okolností se buď bude jednat o smlouvu jako smluvní typ neupravenou, bude-li z obsahu právního úkonu zřejmé, že se jedná o vůli zavázat obě smluvní strany, nebo se může jednat právě o odkazovaný prostý souhlas.

Existenci právního institutu prostého souhlasu lze sice dovést interpretací obecných ustanovení občanského zákoníku ve světle zásad, na nichž současné soukromé právo stojí, při jeho aplikaci v praxi však lze předpokládat řadu protichůdných stanovisek (Myška et al. 2012, s. 17), mimo jiné i s ohledem na zažitá dogmata stran licenční politiky v našem právním řádu.

Je otázkou, do jaké míry by extenzivnější užívání takového souhlasu, resp. jeho explicitní zakotvení v našem právním řádu, ovlivnilo používání veřejných licencí, jak o nich bude pojednáno v další kapitole. V některých případech jejich užití totiž jednoznačně doplňuje tuto mezeru v právním řádu, protože poskytovatelé informací svá

---

*převedené právo v osobě nabyvatelově nebo jeho právních nástupců před tím, než projde doba ochranná, nabývá převodcovu právo rozsahu původního.*¹⁴⁵

¹⁴⁵ § 11 odst. 3 autorského zákona.

díla v prostředí internetu publikují v souladu s nimi, aniž by měli skutečně zájem být *a priori* dále zavázáni ve vztahu k těmto svým dílům.

4. Veřejné licence

4.1 Obecná úprava veřejných licencí

„Šedivá je teorie, zelený strom života,“ praví staré přísloví a na internetu tato pravda platí dvojnásob. Nebylo tedy velkým překvapením, že si praxe vynutila legislativní změnu spočívající v možnosti užívání veřejných licencí. Jak bylo popsáno výše, autorská díla v prostředí internetu lze užívat na základě získané licence, pokud se na ně nevztahuje některá z výjimek nebo omezení autorských práv.

Veřejné licence, na rozdíl od licencí „standardních“, jsou autorem poskytnuty za situace, kdy autorovi (resp. pořizovateli databáze) není znám konkrétní nabyvatel takové licence, nebo mu dokonce není znám ani konkrétní způsob užití díla nabyvatelem licence, neboť autor licenci poskytne k různým způsobům užití.

Poskytování veřejných licencí v České republice umožnila novela autorského zákona č. 216/2006 Sb. z roku 2006. V souvislosti s nabytím účinnosti nového občanského zákoníku pak došlo, zejména s přihlédnutím k praxi při nakládání s autorskými díly v prostředí internetu, k účinnému doplnění předchozí právní úpravy. Nový občanský zákoník v § 2373 vyšel vstříc potřebě flexibilní dispozice s autorskými díly a databázemi a zavedl dvě novinky. Zachována naopak zůstala koncepce možnosti platně sjednat licenční smlouvu distančně. Návrh na uzavření smlouvy může být podán tak, že projev vůle směřuje i vůči neurčitému počtu osob.¹⁴⁶ S přihlédnutím k jeho obsahu¹⁴⁷ pak může být souhlas s ním vyjádřen nabyvatelem samotným provedením určitého úkonu, aniž by o takovém přijetí musel být navrhovatel (poskytovatel licence) jakkoli vyrozuměn.¹⁴⁸ V tomto ohledu občanský zákoník převzal úpravu stanovenou dříve autorským zákonem, která již v § 46 odst. 6 obsahovala možnost konkludentního přijetí.

---

¹⁴⁶ § 2373 odst. 1, první věta občanského zákoníku.

¹⁴⁷ A též praxi stran, kterou mezi sebou zavedly, nebo zvyklostem.

¹⁴⁸ § 2373 odst. 2 občanského zákoníku.

Nová právní úprava se týká možnosti určit obsah licenční smlouvy odkazem na licenční podmínky¹⁴⁹ a byla dříve dovozována interpretací příslušných ustanovení¹⁵⁰. Tato nová právní úprava explicitně stanoví, že obsah licenční smlouvy lze určit odkazem na licenční podmínky, jsou-li stranám známe nebo veřejně dostupné. Vyloučení veškerých pochybností stran této možnosti uzavírání licenční smlouvy, v českém právním řádu ojedinělé, vytvořilo platformu pro rozvoj podnikání s předměty chráněnými autorským zákonem v prostředí internetu, a stejně tak tato úprava definovala právní rámec toho, jakým způsobem mohou být v praxi užívány veřejné licence, aniž by to znamenalo značné administrativní zatížení smluvních stran.

Skutečnou novinkou je stanovení neodvolatelnosti návrhu na uzavření licenční smlouvy adresovanému neurčitému okruhu osob, bude-li přijímán bez vyznění navrhovatele (jako je tomu u veřejných licencí), po dobu stanovenou navrhovatelem v § 2373 odst. 3 občanského zákoníku. V případě, že poskytovatel takovou lhůtu stanoví (u veřejných licencí např. na dobu trvání jeho majetkových práv k dílu), dává tím nezanedbatelné jistoty nabyvatelům licence, že podmínky, za nichž byl návrh publikován, stále trvají.

Veřejné licence jsou svou podstatou výsledkem úsilí o zabránění exkluzivního využití autorských děl, umožňují bezplatnou dostupnost softwaru, vytváří právní platformu pro legální vývoj autorských děl (zejména softwaru), zajišťovaný velmi často „dobrovolnickou“ komunitou.

V praxi se s tímto způsobem přijetí návrhu na uzavření licenční smlouvy nejčastěji setkáváme při digitální akceptaci v dialogovém okně, jež obsahuje návrh licenční smlouvy, která slouží jako technická podmínka zpřístupnění díla, nebo s podobnou variantou, kdy je v dialogovém okně odkaz na webovou stránku s odkazem na obsah návrhu takové licenční smlouvy. Jak již bylo uvedeno výše, nová právní úprava na tuto praxi reagovala právě tím, že ji výslovně začlenila do textu zákona.

---

¹⁴⁹ § 2373 odst. 1, druhá věta občanského zákoníku.

¹⁵⁰ Zejména § 46 autorského zákona.

Lawrence Rosen v knize *Open Source Licensing*¹⁵¹ dělí veřejné licence na akademické, reciproční, běžné a obsahové (angl. *Academic licenses, Reciprocal licenses, Standards licenses, Content licenses*). Pro úplnost uvádím, že Rosen se v knize věnuje licencím k poskytování softwaru a jeho zdrojového kódu.

Za akademické licence považuje licence, které byly vytvořeny akademickými institucemi k distribuci jejich softwaru veřejnosti a které umožňují užívat takový software k jakémukoli účelu, aniž by zavazovaly nabyvatele licence k poskytnutí zdrojových kódů odvozených děl. Typickým představitelem akademické licence je BSD licence (The Berkeley Software Distribution license)¹⁵² původně užívaná Kalifornskou univerzitou k poskytování softwaru.

Mezi reciproční licence řadí Rosen takové licence, které umožňují užití softwaru k libovolnému účelu, ale jejich užití je podmíněno tím, že nabyvatel takové licence udělí tutéž licenci k případným odvozeným dílům – softwaru vč. zveřejnění zdrojových kódů k takovým odvozeným dílům. Nejznámějším příkladem reciproční licence je GPL licence¹⁵³ Richarda Stallmana a Ebena Moglena.

Za standardní licence označuje ty, které jsou navrženy především k zajištění, aby při běžných implementacích standardních produktů byl dostupný průmyslově standardizovaný software i s dokumentací. V některých případech mohou takové licence stanovit, že odchylky od těchto průmyslových standardů musí být zveřejňovány jako odkazy při implementaci, což může vést k vývoji takových standardů.

Na rozdíl od výše uvedených licencí, které jsou poskytovány zejména k softwaru, uvádí Rosen k poslední z licencí, obsahové, že je určena pro poskytnutí k autorským dílům jiným než software. Těmi mohou být díla hudební, literární, filmová, umělecká a licence k nim umožňuje, aby byly užity jakýmkoli způsobem. Právě do této kategorie patří Creative Commons licence, které v této práci budu rozebírat podrobněji.

Stejně jako Creative Commons licenci, i některé další včetně shora uváděných BSD licence a GPL licence představím dále v textu, protože ve specifických případech ovlivňují zdroj informací, jak je předmětem výzkumu.

---

¹⁵¹ Rosen 2004, s. 69–71.

¹⁵² Dostupné z: <http://opensource.org/licenses/BSD-2-Clause>.

¹⁵³ Dostupné z: <http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>.

Společnými definičními znaky veřejných licencí je, že jsou sjednávány:

- bezúplatně
- distančně
- s předem neomezeným okruhem uživatelů
- na dobu trvání majetkových autorských práv k dílu
- zpravidla odkazem na jejich znění (typicky prolinkováním na jejich plný text)
- tak aby bylo dílo dále možno šířit s uvedením autora

Jak bude dále detailněji popsáno, předmětem mého výzkumu vlivu veřejných licencí na kvalitu informací jsou především CC licence (Creative Commons) jakožto licence určené pro poskytování jiných děl než softwaru.

Ve zkoumaném informačním prostředí se ale můžeme setkat i s dalšími druhy veřejných licencí, které vznikly právě za účelem poskytování softwaru a dokumentace k němu. Mezi neznámější z nich patří copyleftové GPL (GNU General Public License) a LGPL (GNU Lesser General Public License), licence svobodného softwaru MPL (Mozilla Public License) nebo permissivní, resp. liberální Apache License, MIT (Massachusetts Institute of Technology License) a BSD (Berkeley Software Distribution License).

Že obliba veřejných licencí není záležitostí pouze softwarových komunit nebo soukromého sektoru, dokazuje licence EUPL (European Union Public License), vytvořená v rámci programu Evropského společenství IDABC s cílem podpořit poskytování celoevropských služeb elektronické správy (eGovernment).

Copyleftovými licencemi jsou označovány takové licence, jejichž podmínky jsou stanovené tak, aby co možná nejméně omezovaly šíření a sdělování díla veřejnosti. Tyto licenční podmínky obsahují závazek nabyvatele licence k dílu dále poskytovat takové dílo, které v souladu s nimi získal, nebo dílo, které zpracoval na základě díla, jež v souladu s nimi získal. A to zásadně za stejných podmínek, za nichž oprávnění disponovat s původním dílem nabyt, s tím, že je jeho povinností zajistit, že i budoucí

nabyvatel je vázán takovým závazkem dále poskytovat dílo a další díla z něj odvozená zásadně pod stejnou licencí.

Autorství tohoto principu copyleftu¹⁵⁴ je přičítáno Richardu Stallmanovi, který je zakladatelem hnutí svobodného softwaru, projektu GNU a Free Software Foundation. Stallman tento princip uplatnil v masově užívaných licencích GPL a GFDL¹⁵⁵.

4.2 GPL

GPL licence je poskytována jako licence nevýhradní, množstevně a místně neomezená, na dobu trvání majetkových autorských práv k autorskému dílu (v případě použití u databází na dobu trvání zvláštního práva pořizovatele databáze).

S ohledem na to, že v daném případě neexistuje ujednání o odměně jakožto podstatné náležitosti smlouvy, je diskutabilní, zda tato licence vůbec splňuje podmínky licenční smlouvy ve smyslu ustanovení § 2371 a násl. občanského zákoníku. Interpretací textu GPL licence lze sice dovodit záměr poskytování licence k užití díla (resp. dalšího užití i zpracování softwaru) bez nároku na odměnu, explicitní vyjádření bezúplatnosti poskytované licence však chybí. Tento záměr lze dovodit zejména z textu, kde je výslovně uvedeno, že jen v případě rozšiřování rozmnoženin díla je požadavek úplaty za tyto rozmnoženiny zcela v gesci poskytovatele takové licence.¹⁵⁶

Autorská díla a databáze musí být v souladu s licenčními podmínkami GPL označeny tak, aby bylo zřejmé, že jsou publikovány pod GPL licencí s tím, že u díla musí být vždy uvedeno, zda se jedná o dílo původní nebo dílo zpracované z díla původního.

---

¹⁵⁴ Označováno mj. logem ©, které tvoří protiklad k logu ©.

¹⁵⁵ Licence určená zejména pro publikaci dokumentace.

¹⁵⁶ Viz preambuli GNU General Public License GPLv3. Dostupné z: <http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>.

Na rozdíl od LGPL, jak bude uvedeno dále, musí v případě děl publikovaných pod GPL licencí být vždy takové dílo užíváno s jiným dílem (programem nebo knihovnou), které je stejně tak publikováno v souladu s podmínkami GPL licence.¹⁵⁷

Nabyvatel, který získá dílo pod GPL licencí, je oprávněn rozšiřovat takové dílo nebo je sdělovat veřejnosti pouze za podmínek stanovených touto licencí.

Nabyvatel není oprávněn omezovat užití díla, k němuž mu byla poskytnuta GPL licence, nad rámec stanovený příslušnými licenčními podmínkami. Nabyvatel není oprávněn poskytovat k takovému dílu podlicenci. Při rozšiřování díla nebo jeho sdělování veřejnosti je pak nabyvatel povinen zachovat beze změny všechny odkazy na tuto licenci a případná ustanovení o odpovědnosti vztahující se k dílu. Při rozšiřování díla nebo jeho sdělování veřejnosti nesmí nabyvatel použít žádné technické prostředky ochrany, které by omezovaly oprávnění dalších osob v užití díla.

Na základě této licence má být zabezpečena možnost neomezeného šíření a úprav díla – primárně softwaru. Proto je nedílnou součástí licence povinnost poskytnout oprávnění disponovat všem nabyvatelům ke zdrojovému kódu a strojovému kódu (resp. zabezpečit jim přístup) s tím, že dílo jako celek i všechny jeho části musí být poskytovány dále zásadně na základě stejných licenčních podmínek.

Výše uvedený princip je zajištěn tím, že poskytovatel vždy musí uvést autora.¹⁵⁸ Dále je povinen uvést informaci, že dílo bylo publikováno pod dotčenou GPL licencí, příp. specifikovat podmínky, které jdou nad její rámec.

Konečně je poskytovatel povinen uvést u díla informace, zda se jedná o dílo původní nebo dílo upravené, a pokud se jedná o upravené verze díla, též informace o datu provedení jeho úprav.

---

¹⁵⁷ Licenční podmínky v čl. 13 a 14 GNU General Public License GPLv3 připouštějí omezenou možnost využívání i jiných kompatibilních licenčních podmínek GNU Affero General Public License v3 a dalších případných verzí GNU General Public License.

¹⁵⁸ Veřejné užívání jmen autorů, resp. poskytovatelů licence může být omezeno jen jimi samými, viz čl. 7, 4. odrážka tamtéž.

V rámci tohoto licenčního typu je pak stanoveno i pro všechny další nabyvatele GPL licence k dílu omezení, že takoví nabyvatelé mohou rozšiřovat nebo sdělovat veřejnosti původní díla nebo jimi upravená díla výhradně za podmínky zachování shodné GPL. Žádný nabyvatel není oprávněn omezovat užití svého upraveného díla nad rámec stanovený příslušným licenčním ujednáním.

Bez významu není ani způsob, kterým samotné licenční podmínky v čl. 11 brojí proti zneužití svobodného softwaru v rámci obchodního styku za použití patentové ochrany. V případě, že se ukáže u jakéhokoli díla, že není možné je dále šířit v souladu s odkazovanými licenčními podmínkami z důvodu patentové ochrany, je další publikace takového díla zcela vyloučena.

Předkládaný rozbor byl proveden z textu licenčních podmínek GNU General Public License GPLv3,¹⁵⁹ jehož kopie tvoří přílohu č. 1 této práce.

4.3 LGPL

Další tzv. slabě copyleftovou licencí je GNU Lesser General Public License, v současnosti nejnověji ve verzi 3, jejíž text odkazuje přímo na text licenčních podmínek GPLv3 a v návaznosti na splnění určitých podmínek, resp. při nastavení určitých parametrů z nich umožňuje výjimky.¹⁶⁰ Tvoří tak *de facto* jejich verzi. V tomto směru se na ně také vztahuje spornost stran náležitostí licenční smlouvy podle českého právního řádu, když ani v nich není řešena otázka licenční odměny.

Bez ohledu na právní charakter takové smlouvy aplikace podmínek této LGPLv3, přesněji využití uvedených výjimek oproti podmínkám dle GPLv3, ve svém důsledku umožňuje nabyvatelům větší dispozitivitu při nakládání s dílem (opět určeno především pro software, resp. původně softwarové knihovny). Na základě nich je možné díla, resp. knihovny v souladu s LGPLv3 publikované používat, a to za splnění konkrétních

---

¹⁵⁹ Dostupné z: <http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>.

¹⁶⁰ Čl. 1 GNU Lesser General Public License LGPLv3.

podmínek,¹⁶¹ i v kombinaci s proprietárním softwarem nebo softwarem publikovaným pod jakoukoli jinou licencí.

Z tohoto důvodu se také těší značné oblibě, a to i přes doporučení Stallmana jakožto autora používat tento způsob poskytování licence pouze v případě knihoven, které mají proprietární alternativy, a u zbývajících děl užívat GPL licence, aby byla zachována jejich konkurenční výhoda.¹⁶²

Výše uvedený rozbor byl proveden z textu licenčních podmínek GNU Lesser General Public License LGPLv3,¹⁶³ jehož kopie tvoří přílohu č. 2 této práce.

4.4 MPL

Další veřejnou licenci, kterou jsem podrobila analýze s ohledem na zjištění, do jaké míry může ovlivňovat kvalitu informací v prostředí internetu, je slabě copyleftová Mozilla Public License. Ta je používána pro poskytování oprávnění k užití softwaru např. společně s dvěma výše uvedenými licencemi pro software Firefox nebo Thunderbird.

Vzhledem k možnosti kombinovat software pod ní publikovaný s jinými, a to i proprietárními díly, a dále možnosti zpoplatnit poskytování dalších služeb ve vztahu k licencovanému softwaru (např. jeho další servis a podpora),¹⁶⁴ je užívána také v komerční sféře.¹⁶⁵

---

¹⁶¹ Zejména povinnost publikace knihovny a odvozených, resp. zpracovaných děl pod stejnou licencí nebo pod licencí GNU GPL.

¹⁶² „The choice of license makes a big difference: using the Lesser GPL permits use of the library in proprietary programs; using the ordinary GPL for a library makes it available only for free programs.

Which license is best for a given library is a matter of strategy, and it depends on the details of the situation. At present, most GNU libraries are covered by the Lesser GPL, and that means we are using only one of these two strategies, neglecting the other. So we are now seeking more libraries to release under the ordinary GPL.“ (Stallman 1999.)

¹⁶³ Dostupné z: <https://www.gnu.org/licenses/lgpl.html>.

¹⁶⁴ Čl. 3.5. Mozilla Public License Version 2.0.

¹⁶⁵ Používá ji např. společnost Sun Microsystems, Inc., která je od ledna 2010 členem skupiny Oracle.

Mozilla Public License (MPL) licence je poskytována jako licence celosvětová, nevýhradní a bezúplatná. Tzv. copyleft vyplývá z čl. 3 licenčních podmínek, na základě něhož je nabyvatel povinen pod touto licencí získaný software nebo software z něj upravený (resp. jeho zdrojový kód) dále poskytovat za stejných licenčních podmínek.

I v souladu s touto licencí je nabyvatel při další publikaci původního nebo dále zpracovaného díla povinen zachovat veškeré relevantní informace,¹⁶⁶ mj. ty, které se týkají výkonu majetkových autorských práv.

Výše uvedený rozbor byl proveden z textu licenčních podmínek Mozilla Public License Version 2.0,¹⁶⁷ jehož kopie tvoří přílohu č. 3 této práce.

4.5 Apache

Do nedávna velmi často využívanou veřejnou licencí a první z tzv. liberálních licencí, kterou představím, je Apache License. Tato licence byla vytvořena neziskovou organizací Apache Software Foundation, jejímž hlavním cílem je podpora produktů založených na Apache software.¹⁶⁸ To byl také jeden z důvodů, proč vytvořila i své vlastní licenční podmínky tak, aby umožnily co možná největší publicitu a další vývoj svých softwarových produktů.

Tyto licenční podmínky byly sice původně vytvořeny s tímto záměrem, nicméně protože splňují parametry pro užívání tzv. svobodného softwaru a otevřeného softwaru, získaly si záhy velkou oblibu i mimo projekty realizované v rámci Apache Software Foundation.

Apache License je poskytována jako celosvětová, nevýhradní, bezúplatná, neodvolatelná, na dobu trvání majetkových autorských práv k dílu, s právem poskytování sublicence. Nabyvatel je oprávněn takto nabytou licencí využívat, pokud splní další podmínky.

---

¹⁶⁶ Čl. 3.4. Mozilla Public License Version 2.0.

¹⁶⁷ Dostupné z: <https://www.mozilla.org/MPL/2.0/>.

¹⁶⁸ Např. OpenOffice.

Nabyvatel zejména musí při dalším rozmnožování díla nebo sdělování nového zpracovaného díla veřejnosti poskytnout případným nabyvatelům znění těchto licenčních podmínek. Dále v případě úprav softwaru musí o provedených úpravách informovat další nabyvatele. Především však musí zachovat označení vykonavatele majetkových autorských práv. Nabyvatel při dalším poskytování softwaru nebo upraveného softwaru musí zachovat případně i další označení a informace, jakožto i informaci o ochranných známkách nebo patentech vztahujících se k softwaru, k němuž je taková licence poskytována, případně je-li společně s dílem poskytován textový soubor „NOTICE“, obsahující informace, které mají být zachovány, musí tento soubor společně se softwarem poskytovat dále.

Na rozdíl od dříve jmenovaných licencí, licence Apache neklade na nabyvatele nároky týkající se copyleftu, nabyvatel tedy podle této licence nemá povinnost dále poskytovat oprávnění k jím dále zpracovanému softwaru za stejných licenčních podmínek.¹⁶⁹

Stejně jako MPL i Apache License umožňuje nabyvatelům zpoplatnit poskytování dalších služeb ve vztahu k licencovanému softwaru.

Výše uvedený rozbor byl proveden z textu licenčních podmínek Apache License Version 2.0,¹⁷⁰ jehož kopie tvoří přílohu č. 4 této práce.

4.6 BSD

Za pravděpodobně nejznámější liberální licenci je považována BSD licence, která byla původně sepsána a užívána Kalifornskou univerzitou v Berkeley pro distribuci na ní vyvinutého operačního systému BSD (Berkeley Software Distribution).

BSD licence prošla postupným zeštíhlením z původních čtyř ustanovení do podoby současných dvou. Důvod těchto úprav spočíval v tom, aby byli její uživatelé, kteří v

---

¹⁶⁹ Čl. 4 Apache License, Version 2.0.

¹⁷⁰ Dostupné z: <http://www.apache.org/licenses/LICENSE-2.0>.

souladu s ní užívají software, co nejméně omezování, a aby byla kompatibilní s jinými veřejnými licencemi (především GPL GNU).

Výhodou BSD licence a důvodem její oblíbenosti je, že skutečně nijak neomezuje užívání softwaru, k jehož užívání opravňuje. Takto získaný software je možné užívat jak komerčně, tak nekomerčně.

Jak z uvedeného vyplývá, licence je skutečně velmi stručná a nabyvatelé jsou v souladu s ní povinni toliko uvést tzv. copyrightovou doložku, tedy údaje o vykonavateli majetkových autorských práv k dílu, a dále ustanovení o omezení odpovědnosti.¹⁷¹ Nabyvatelé jsou také povinni společně se softwarem uvést i licenční podmínky BSD licence.

Tato licence, na rozdíl od předchozích, neobsahuje žádné ustanovení týkající se jejího rozsahu. *Ex lege* se tedy jedná o licenci nevýhradní. Licence však již dále neobsahuje dobu, na kterou je poskytována, ani územní rozsah či způsob užití. Vzhledem k neexplicitnímu vyjádření bezúplatnosti poskytované licence je opět sporné, nakolik by v rámci českého právního řádu byla tato licence považována za licenční smlouvu *stricto sensu*.

Výše uvedený rozbor byl proveden z textu licenčních podmínek BSD 2-Clause License,¹⁷² jehož kopie tvoří přílohu č. 5 této práce.

---

¹⁷¹ Obdobné ustanovení o omezení odpovědnosti obsahují všechny v práci analyzované veřejné licence. Z hlediska jeho právní závaznosti v rámci českého právního řádu však nemají tato ustanovení zamýšlené důsledky, protože způsob, jakým omezují odpovědnost za případnou škodu způsobenou softwarem poskytovaným dle konkrétní licence či jeho vady, nemá oporu v českém právu.

Lze předpokládat, že by se tak dotčená ustanovení použila v případě sporu např. při interpretaci úmyslu smluvních stran. Omezení odpovědnosti v nich uvedené by však rozhodně nebylo soudy aplikováno v jimi odkazovaném rozsahu.

Vzhledem k tomu, že detailní rozbor ustanovení o omezení odpovědnosti uváděný v jednotlivých veřejných licencích není předmětem této práce, neboť taková ustanovení nemají přímý dopad na kvalitu informací v prostředí internetu jinak, než co do úmyslu smluvních stran poskytnout licenci k dílu bez dalších závazků z ní plynoucích a tomu odpovídajícímu zájmu nabyvatelů nabýt licenci k dílu za těchto podmínek, nevěnuji se mu v rámci rozboru jednotlivých licencí a v rámci výzkumu je zohledněn především v kategoriích obsah zdroje a přesnost zdroje jako okolnost, již musí uživatelé informací zohlednit, pokud ze zdroje chtějí čerpat.

¹⁷² Dostupné z: <http://opensource.org/licenses/BSD-2-Clause>.

4.7 MIT

MIT licence¹⁷³ je další velmi známou liberální licenci. Stejně jako BSD, i tato licence má svůj původ v akademickém prostředí, neboť vznikla na Massachusettském technologickém institutu pro distribuci populárního X Windows systému.

Její znění je obdobně stručné jako znění BSD licence. Z právního hlediska se však odlišuje ve dvou podstatných skutečnostech. Předně obsahuje ustanovení o bezúplatnosti, tedy splňuje tuto zákonem předjímanou náležitost licenční smlouvy ve smyslu české právní úpravy.

Druhou odlišností je, že explicitně obsahuje ustanovení, že se vztahuje též na dokumentaci týkající se softwaru, k němuž je licence poskytována.

Shodně jako u BSD licence se jedná o licenci nevýhradní, nabyvatelé jsou v souladu s ní povinni toliko uvést údaje o vykonavateli majetkových autorských práv k dílu, ustanovení o omezení odpovědnosti a poskytnout její znění společně se softwarem. Rozsah ani doba, na niž se licence poskytuje, nejsou uvedeny. Obdobně jako v předchozím případě, i v případě softwaru užívaného v souladu s touto licencí je možné jej použít i komerčně.

Tato licence je označena jako kompatibilní s jinými licencemi vč. GPL.

Výše uvedený rozbor byl proveden z textu nejčastěji užívané verze¹⁷⁴ licenčních podmínek MIT License.¹⁷⁵ Jejich text tvoří přílohu č. 6 této práce.

---

¹⁷³ Má několik verzí, proto se můžeme setkat též s označeními Expat licence nebo X11 licence.

¹⁷⁴ Odkazované znění je shodné s licenčními podmínkami Expat License.

¹⁷⁵ Dostupné z: <http://opensource.org/licenses/MIT>.

4.8 EUPL

Poslední z představovaných licencí, Veřejná licence Evropské unie (EUPL), je uváděna spíše pro zajímavost než z důvodu jejího uplatňování v rámci analyzovaného informačního prostředí. Svědčí vzrůstajícím uplatnění tohoto typu licenční politiky a zájmu o něj.

Jak vyplývá z preambule těchto licenčních podmínek, EUPL vznikla pro využívání softwarových aplikací vytvořených v rámci programů Evropského společenství IDABC (na podporu celoevropských služeb eGovernmentu orgánům veřejné správy, podnikům i občanům) a její předchůdkyně IDA (pro výměnu dat mezi správními orgány). Díky všeobecnému znění může být použita i pro užívání jiných děl než pro původně vyvinutý software – např. aplikace CIRCA, IPM nebo eLink.¹⁷⁶

Licenční podmínky této licence jsou poměrně podrobné. Lze ji charakterizovat jako copyleftovou a je poskytována jako celosvětová, bezúplatná, nevýhradní, s možností poskytování podlicence. Licence je udělována k používání díla za jakýchkoli okolností a pro veškerá použití, k rozmnožování díla, úpravě původního díla a vytvoření odvozených děl na základě díla původního, sdělování díla veřejnosti, vč. práva zpřístupnění nebo zobrazení díla či jeho kopií, a také k veřejnému užití díla, šíření díla i jeho kopií, zapůjčení nebo pronájmu díla i jeho kopií a konečně k poskytování podlicence k dílu nebo jeho kopiím. Rozsah užití je velmi široký a je taxativně vymezen.

Nabyvatel má ve vztahu k získanému oprávnění také řadu povinností. Ty nejpodstatnější jsou uvedeny v čl. 5 EUPL. Mezi ně patří samozřejmě povinnost zachovat informace týkající se vykonavatele majetkových autorských práv k dílu a dále povinnost zachovat veškerá další oznámení týkající se patentů nebo ochranných známek, vyloučení záruk a odkaz na licenční podmínky EUPL. Dále je nabyvatel v případě úprav původního díla povinen takové úpravy v díle označit.

---

¹⁷⁶ Jedná se o aplikace využívané v rámci státní správy; CIRCA slouží ke sdílení dokumentů v uzavřených uživatelských skupinách, IPM je určen pro přímé konzultace po internetu a eLink slouží k identifikaci vzdálených služeb a poskytuje služby zpracování zpráv.

S ohledem na charakter licence je nabyvatel také mj. povinen zajistit, aby se šíření nebo sdělování kopií původního díla nebo děl z něj odvozených uskutečnilo výlučně při zachování stejných licenčních podmínek, příp. lze poskytnout možnost aplikace novější verze EUPL. Nabyvatel také musí vždy zpřístupnit zdrojový kód. Nabyvatel není oprávněn omezovat užití díla nebo děl odvozených nad rámec licenčních podmínek EUPL. Zejména tyto závazky a zákaz dalších omezení činí licenci EUPL kompatibilní s dalšími licencemi vč. GPL.

Licence i její preambule¹⁷⁷ jsou přeloženy do dvaadvaceti oficiálních jazyků užívaných v rámci Evropské unie. Za její velkou přednost považuji, že v maximální možné míře reflektuje specifika jednotlivých právních řádů států Evropské unie, když ve svém textu velmi často odkazuje na lokální právní úpravu, ať již jde o omezení odpovědnosti nebo ochranu osobnostních práv.

Výše uvedený rozbor byl proveden z textu licenčních podmínek EUPL v.1.1,¹⁷⁸ jehož kopie tvoří přílohu č. 7 této práce.

Jak z předkládaného rozboru vyplývá, z hlediska právní závaznosti v rámci právního řádu České republiky nesplňují veřejné licence GPL, LGPL a BSD základní náležitost licenční smlouvy, tedy ujednání o odměně (resp. explicitní vyjádření bezúplatnosti poskytované licence).

Používání veřejných licencí má však ještě další sporný aspekt, a to způsob, jakým je v rámci nich určeno (přesněji nevyjádřeno) konkrétní dílo, k němuž je licence poskytována. Vzhledem k tomu, že v rámci distribuovaného softwaru je ke konkrétnímu dílu vždy připojena příslušná licence, měl by dle mého názoru být shledán takový způsob pro vyjádření určitosti díla za dostatečný.

Lze shrnout, že je velmi pravděpodobné, že by i užití děl na základě výše jmenovaných veřejných licencí, které nesplňují náležitosti licenční smlouvy ve smyslu české právní

---

¹⁷⁷ Preambule není součástí licence EUPL.

¹⁷⁸ Dostupné z https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/11/4c/da/EUPL_v1.1_CS.pdf.

úpravy, nebylo posouzeno jako neoprávněné. Na takové užití by bylo pravděpodobně nahlíženo jako na užití v souladu s uzavřenou smlouvou vyjadřující vůli stran, která by z hlediska práva byla posuzována jako nepojmenovaný smluvní typ.

4.9 Creative Commons

Jak již bylo uvedeno v předchozí části, Creative Commons licence jsou projektem stejnojmenné neziskové organizace, kterou založil v roce 2001 Lawrence Lessig. Vzhledem k tomu, že byly vytvořeny k použití pro jiná díla než software a jeho dokumentaci (texty, fotografie, video, hudba, databáze), pokrývají mnohem větší rozsah informací analyzovaného informačního prostředí, a jsou proto z hlediska mého výzkumu výrazně vhodnější platformou než licenční schémata jmenovaná v předchozí části.

Sestávají z šesti licenčních šablon, které v principu umožňují vykonavatelům majetkových autorských práv a zvláštního práva pořizovatele databáze nabídnout některá práva k užívání díla veřejnosti a některá si ponechat.

Tato licenční ujednání nabízí nezisková organizace Creative Commons za účelem usnadnění volného zpřístupnění autorských děl.

Creative Commons licence byly poprvé uveřejněny v USA v roce 2002 a získaly si velmi záhy oblibu po celém světě. Aby mohlo dojít k jejich poskytování i v dalších zemích, organizace Creative Commons vytvořila program CCI (Creative Commons International), jehož cílem je umožnit libovolné zemi implementovat licence CC tak, aby byly v souladu s místní autorskoprávní legislativou. Zpravidla docházelo ke korekcím znění jednotlivých licencí tak, aby byla zcela v souladu s platnou právní úpravou daného státu, vždy při zachování principu původního licenčního vztahu. Současně dochází k překladu licence do národního jazyka příslušného státu.¹⁷⁹

---

¹⁷⁹ U verze 3.0 Česko se skutečně jednalo o adaptaci licenčních ujednání v souladu s právní úpravou České republiky. Verze 4.0 International je dosud v překladové fázi, nicméně dochází toliko k jazykovému překladu, nikoli k zmiňovanému přizpůsobení právnímu prostředí. Naopak již sama původní anglická verze obsahuje licenční text upravený tak, aby byl v principu aplikovatelný mezinárodně.

Podmínkou finálního přijetí licencí a jejich následného legitimního využívání je samozřejmě příznivý stav autorskoprávní legislativy, který licenční schémata typu Creative Commons reflektuje.

Česká verze CC licencí je účinná od dubna 2009. V současné chvíli je v České republice ještě stále užívána verze 3.0 Česko (v češtině) nebo verze 4.0 International (v angličtině) těchto licenčních ujednání. Stejně tak, aby česká verze licencí mohla „být uvedena v život“, předcházela jejímu vzniku poměrně rozsáhlá procedura, neboť organizace Creative Commons schvaluje každé národní znění jejích licenčních podmínek s přihlédnutím ke specifickým právního řádu státu, v němž jsou CC licence přijímány.

Aby mohly být Creative Commons licence plnohodnotně využívány nejen v rámci jednoho státu, ale nadnárodně, jsou překládány z původní verze poskytované organizací Creative Commons a současně odrážejí specifika právního řádu příslušného státu, jak je uvedeno výše. Následně probíhají připomínková řízení s fixně stanovenou dobou trvání. Poté je národní verze přeložena zpět do angličtiny a zaslána ke schválení organizaci. Akceptuje-li organizace takové znění, může být posléze užíváno v příslušném státě.

O užitečnosti a oblibě CC licencí svědčí mimo jiné i to, že již krátce po zveřejnění jejich české verze docházelo k jejich hojnému užívání a zájem o ně projevovaly i státní instituce. V současnosti jsou informace pod touto licencí uveřejňovány čím dál častěji nejen v zahraničí, ale i v České republice.¹⁸⁰

Také z hlediska budoucí perspektivy můžeme i nadále očekávat velký nárůst informací poskytovaných pod některým typem CC licencí, a to nejen v prostředí internetu, ale také v tištěné podobě, na hudebních nosičích, případně jiných typech médií. Zejména nekomerční umělci upřednostňují možnost šíření své tvorby prostřednictvím těchto licenčních ujednání. Snadnost jejich poskytování, spočívající v připojení příslušného loga, piktogramů a odkazu na konkrétní licenční ujednání, umožňuje přehlednou orientaci jak autorům, tak i uživatelům. Současně jim otevírá

---

¹⁸⁰ Pod některým typem CC licencí byla vydána např. tato díla: cc.aljazeera.net, Radiohead: House of Cards, Nine Inch Nails: Ghost I-IV, Elephants Dream, Free Culture, Manybooks.net, Wikipedia.org, sketchory.com, brooklynmuseum.org, foodista.com, legaltorrents.com, nature.com, flickr.com, Public Library of Science (<http://www.plos.org/>).

možnost poskytnout, resp. získat legálně a bezúplatně autorská díla bez složitých formálních procedur.

Domnívám se, že z hlediska informací, nejen při posuzování kvality jejich zdrojů, bylo přijetí české verze licencí Creative Commons (Česká republika je dvaapadesátý stát, který zveřejnil lokálně adaptované znění těchto licenčních ujednání) značným krokem vpřed, neboť umožnil šíření informací a jejich další zpracování na legálním základě, a právě tato transparence autorskoprávních vztahů vede ke zvyšující se oblibě veřejných licencí obecně.

CC licence jsou primárně zaměřeny na volné šíření obsahu, ať již je slovesný, hudební, grafický, vizuální nebo audiovizuální a lze na jejich základě poskytovat i licence k databázím, což je mj. nově výslovně uvedeno ve verzi 4.0 International.

Pokud je tedy dále v textu týkajícím se CC licencí používáno označení „dílo“ bez dalšího rozlišení, vztahuje se takový text i na databáze, resp. ke zvláštním právům pořizovatele databáze.

Z hlediska práva se jedná o licenční smlouvu, na základě níž je poskytována licence nevýhradní, bezúplatná, množstevně a místně neomezená, na dobu trvání majetkových autorských práv k autorskému dílu, resp. trvání zvláštního práva pořizovatele databáze. (Jak již bylo uvedeno dříve, po jejich uplynutí lze dílo volně užívat.)

Autorská díla a databáze bývají označeny tak, aby bylo zřejmé, že jsou publikovány pod některou z CC licencí,¹⁸¹ jednotlivé CC licence jsou graficky znázorněny příslušnými piktogramy a bývá k nim připojeno zkrácené znění konkrétních licenčních podmínek.

Nabyvatel, který získá dílo pod CC licencí, je oprávněn rozšiřovat takové dílo nebo je sdělovat veřejnosti pouze za podmínek stanovených v příslušném licenčním ujednání, vztahujícím se ke zvolenému licenčnímu subtypu. Nabyvatel je přitom vždy povinen k

---

¹⁸¹ Logo jako protiklad k logu , označujícím copyright.

dílu připojit text takového ujednání nebo odkaz na ně ve formátu URI (Uniform Resource Identifier).

Nabyvatel není oprávněn omezovat užití díla, k němuž mu byla poskytnuta CC licence, nad rámec stanovený příslušným licenčním ujednáním. Nabyvatel není oprávněn poskytovat k takovému dílu podlicenci.¹⁸² Při rozšiřování díla nebo jeho sdělování veřejnosti je pak nabyvatel povinen zachovat beze změny všechny odkazy na toto ujednání a případná ustanovení o odpovědnosti vztahující se k dílu. Při rozšiřování díla nebo jeho sdělování veřejnosti nesmí nabyvatel použít žádné technické prostředky ochrany, které by omezovaly oprávnění dalších osob v užití díla.

CC licence se dělí na šest licenčních typů, které v různé míře a za splnění v nich specifikovaných podmínek umožňují dílo v různých kombinacích:

- rozmnožovat, zahrnovat do souborných děl a dále jako součást souborného díla rozmnožovat nebo
- dílo upravovat, jako upravené rozmnožovat, zařazovat do souborných děl a dále jako součást souborných děl rozmnožovat, pokud je zřejmé, že dílo bylo změněno či jinak upraveno nebo
- samostatně nebo jako součást souborného díla rozšiřovat a sdělovat veřejnosti nebo
- rozšiřovat a sdělovat veřejnosti upravené dílo.

Na základě kombinací různých způsobů užití a dodržení dalších podmínek (uvedení autora, nekomerční užití či zachování CC licence u upraveného díla), za nichž je některá z CC licencí udělována, lze vybrat jeden z jejich následujících typů:

---

¹⁸² Tím se liší od některých jiných veřejných licencí, např. od Apache License nebo EUPL.

4.9.1 Licence „Uveďte autora“

Na základě této licence poskytuje poskytovatel CC licenci k dílu ke všem výše uvedeným způsobům užití za podmínky uvedení autora (jména, případně pseudonymu autora nebo jmen či označení jiných osob, které autor nebo poskytovatel uvedl v copyrightové doložce k dílu, v podmínkách užití díla nebo které označil jiným přiměřeným způsobem), názvu díla, umístění odkazu ve formátu URI, který poskytovatel k dílu připojil, pokud odkazuje na copyrightovou doložku k dílu nebo na licenční podmínky, a pokud se jedná o upravené dílo, též údaje o díle a o způsobu, kterým bylo upraveno.

4.9.2 Licence „Uveďte autora – zachovejte licenci“

Na základě této licence poskytuje poskytovatel CC licenci k dílu ke všem výše uvedeným způsobům užití za podmínky uvedení autora (jména, případně pseudonymu autora nebo jmen či označení jiných osob, které autor nebo poskytovatel uvedl v copyrightové doložce k dílu, v podmínkách užití díla nebo které označil jiným přiměřeným způsobem), názvu díla, umístění odkazu ve formátu URI, který poskytovatel k dílu připojil, pokud odkazuje na copyrightovou doložku k dílu nebo na licenční podmínky, a pokud se jedná o upravené dílo, též údaje o díle a o způsobu, kterým bylo upraveno.

V rámci tohoto licenčního typu je pak stanoveno pro nabyvatele CC licence omezení, kdy nabyvatel může rozšiřovat nebo sdělovat veřejnosti jím upravené dílo výhradně za podmínky zachování shodné licence, což znamená, že licence k jím upravenému dílu musí být poskytována jako CC licence. Nabyvatel je přitom vždy povinen k upravenému dílu připojit text licenčního ujednání nebo odkaz na něj ve formátu URI. Nabyvatel není oprávněn omezovat užití svého upraveného díla nad rámec stanovený příslušným licenčním ujednáním. Při rozšiřování svého upraveného díla nebo jeho sdělování veřejnosti je nabyvatel povinen zachovat beze změny všechny odkazy na takové ujednání a případná ustanovení o odpovědnosti vztahující se k dílu. Při rozšiřování upraveného díla nebo jeho sdělování veřejnosti nesmí nabyvatel použít

žádné technické prostředky ochrany, které by omezovaly oprávnění dalších osob v užití upraveného díla.

Pod touto licencí je v současné době publikována nejznámější internetová encyklopedie Wikipedie.¹⁸³

4.9.3 Licence „Uveďte autora – nezasahujte do díla“

Na základě této licence poskytuje poskytovatel CC licenci k dílu, k jeho rozmnožování, zahrnování do souborných děl a dále rozmnožování jako součásti souborného díla a jeho rozšiřování či sdělování veřejnosti jako díla samostatného nebo jako součásti souborného díla za podmínky uvedení autora (jména, případně pseudonymu autora nebo jeho jmen či označení jiných osob, které autor nebo poskytovatel uvedl v copyrightové doložce k dílu, v podmínkách užití díla nebo které označil jiným přiměřeným způsobem), názvu díla, umístění odkazu ve formátu URI, který poskytovatel k dílu připojil, pokud odkazuje na copyrightovou doložku k dílu nebo na licenční podmínky, a pokud se jedná o upravené dílo, též údaje o díle a o způsobu, kterým bylo upraveno.¹⁸⁴

Na základě této licence není nabyvatel oprávněn dílo dále upravovat.

4.9.4 Licence „Uveďte autora – neužívejte komerčně“

Na základě této licence poskytuje poskytovatel CC licenci k dílu ke všem výše uvedeným způsobům užití za podmínky uvedení autora (jména, případně pseudonymu autora nebo jmen či označení jiných osob, které autor nebo poskytovatel uvedl v copyrightové doložce k dílu, v podmínkách užití díla nebo které označil jiným přiměřeným způsobem), názvu díla, umístění odkazu ve formátu URI, který poskytovatel k dílu připojil, pokud odkazuje na copyrightovou doložku k dílu nebo na licenční podmínky, a pokud se jedná o upravené dílo, též údaje o díle a o způsobu, kterým bylo upraveno, s tím, že oprávnění poskytnutá nabyvateli se vztahují pouze na

---

¹⁸³ Dostupné z http://wikimediafoundation.org/wiki/Terms_of_Use.

¹⁸⁴ Jedná se o změny původního díla. Nabyvatel není oprávněn ke sdělování jím dále upraveného díla veřejnosti ve smyslu příslušných ustanovení licenčních podmínek, neboť to explicitně vylučují licenční ujednání v čl. 3 licenčních podmínek Attribution – No Derivatives 4.0 International.

taková užití díla, jejichž primárním účelem není získání přímého nebo nepřímého obchodního prospěchu nebo jiného peněžitého plnění (nekomerční využití).

Za nekomerční využití se pro potřeby tohoto typu licence považuje i poskytnutí díla za jiné dílo, ke kterému dochází například při sdílení dat prostřednictvím počítačové nebo jiné sítě, pokud v souvislosti s poskytnutím nedochází k platbám nebo jinému peněžitému plnění.

4.9.5 Licence „Uveďte autora – neužívejte komerčně – zachovejte licenci“

Na základě této licence poskytovatel CC licenci ke všem výše uvedeným způsobům užití za podmínky uvedení autora (jména, případně pseudonymu autora nebo jmen či označení jiných osob, které autor nebo poskytovatel uvedl v copyrightové doložce k dílu, v podmínkách užití díla nebo které označil jiným přiměřeným způsobem), názvu díla, umístění odkazu ve formátu URI, který poskytovatel k dílu připojil, pokud odkazuje na copyrightovou doložku k dílu nebo na licenční podmínky, a pokud se jedná o upravené dílo, též údaje o díle a o způsobu, kterým bylo upraveno, s tím, že oprávnění poskytnutá nabyvateli se vztahují pouze na taková užití díla, jejichž primárním účelem není získání přímého nebo nepřímého obchodního prospěchu nebo jiného peněžitého plnění (nekomerční využití). Za nekomerční využití se pro potřeby tohoto typu licence považuje i poskytnutí díla za jiné dílo, ke kterému dochází například při sdílení dat prostřednictvím počítačové nebo jiné sítě, pokud v souvislosti s poskytnutím nedochází k platbám nebo jinému peněžitému plnění.

V rámci tohoto licenčního typu je pak stanoveno pro nabyvatele CC licence omezení, kdy nabyvatel může rozšiřovat nebo sdělovat veřejnosti jím upravené dílo výhradně za podmínky zachování shodné licence, což znamená, že licence k jím upravenému dílu musí být poskytována jako CC licence. Nabyvatel je přitom vždy povinen k upravenému dílu připojit text licenčního ujednání nebo odkaz na něj ve formátu URI. Nabyvatel není oprávněn omezovat užití svého upraveného díla nad rámec stanovený příslušným licenčním ujednáním. Při rozšiřování svého upraveného díla nebo jeho sdělování veřejnosti je nabyvatel povinen zachovat beze změny všechny odkazy na takové ujednání a případná ustanovení o odpovědnosti vztahující se k dílu. Při rozšiřování upraveného díla nebo jeho sdělování veřejnosti nesmí nabyvatel použít

žádné technické prostředky ochrany, které by omezovaly oprávnění dalších osob v užití upraveného díla.

4.9.6 Licence „Uveďte autora – neúžívejte komerčně – nezasahujte do díla“

Na základě této licence poskytuje poskytovatel CC licenci k dílu, k jeho rozmnožování, zahrnování do souborných děl a dále rozmnožování jako součásti souborného díla a jeho rozšiřování či sdělování veřejnosti jako díla samostatného nebo jako součásti souborného díla za podmínky uvedení autora (jména, případně pseudonymu autora nebo jeho jmen či označení jiných osob, které autor nebo poskytovatel uvedl v copyrightové doložce k dílu, v podmínkách užití díla nebo které označil jiným přiměřeným způsobem), názvu díla, umístění odkazu ve formátu URI, který poskytovatel k dílu připojil, pokud odkazuje na copyrightovou doložku k dílu nebo na licenční podmínky, a pokud se jedná o upravené dílo, též údaje o díle a o způsobu, kterým bylo upraveno,¹⁸⁵ s tím, že oprávnění poskytnutá nabyvateli se vztahují pouze na taková užití díla, jejichž primárním účelem není získání přímého nebo nepřímého obchodního prospěchu nebo jiného peněžitého plnění (nekomerční využití). Za nekomerční využití se pro potřeby tohoto typu licence považuje i poskytnutí díla za jiné dílo, ke kterému dochází například při sdílení dat prostřednictvím počítačové nebo jiné sítě, pokud v souvislosti s poskytnutím nedochází k platbám nebo jinému peněžitému plnění.

Na základě této licence není nabyvatel oprávněn dílo dále upravovat.

V rámci provedené analýzy byla použita licenční ujednání Creative Commons 4.0 International, jejichž text tvoří přílohy č. 8 až 13 této práce.¹⁸⁶

---

¹⁸⁵ Stejně jako tomu bylo u licence „Uveďte autora – Nezasahujte do díla“, i zde se hovoří o změnách původního díla a nabyvatel není oprávněn ke sdělování veřejnosti dále upraveného díla jím samým ve smyslu příslušných ustanovení licenčních podmínek. Ty to výslovně vylučují v čl. 3 licenčních podmínek Attribution – NonCommercial – No Derivatives 4.0 International.

¹⁸⁶ Dostupné z <http://creativecommons.org/licenses/>.

5. Reflexe pozitivního vlivu veřejných licencí na kvalitu informací v prostředí internetu

5.1 Zdroj informací jako ukazatel jejich kvality

Kvalitu informace je možné posuzovat řadou hledisek. Pro účely výzkumu této práce je kvalita informace posuzována mírou schopnosti uspokojení uživatele dané konkrétní informace. Takto definované měřítko není a nemůže být objektivizováno, neboť je úzce závislé právě na potřebách konkrétního uživatele informace. Obecně však platí, že kvalita informace je dána třemi základními prvky: a) samotnými daty, která obsahuje, b) jejich definicí a konečně c) jejich prezentací. Pokud kterákoli z vyjmenovaných složek nebude kvalitní, nebude kvalitní ani informace. Ve vazbě na tyto tři složky tak lze dále dovodit, že jeden ze způsobů, jak přispět ke zkvalitnění informací v prostředí internetu, je čerpat informace z kvalitních zdrojů, neboť existuje provázanost těchto prvků s vlastnostmi zdroje a kvalita všech tří prvků, jak vyplývá z dalšího textu, je tak na zdroji v různé míře závislá.

Na rozdíl od tištěných zdrojů, které často procházejí edičními, redakčními a korektorskými úpravami, a dochází tak k redukci nekvalitních informací, publikace informací na internetu je do značné míry záležitostí živelnou a rozsah kontroly kvality informací je ve většině zdrojů nízký.

S ohledem na tuto skutečnost jsem se ve své práci zabývala především výzkumem, který se týká posouzení toho, jaký vliv mají veřejné licence na kvalitu informací, právě prostřednictvím hodnocení zdroje informací ve vztahu k tomuto licenčnímu modelu. Cílem výzkumu bylo zjistit, zda licenční politika veřejných licencí, jež je vhodně aplikována účastníky informačního procesu, ovlivňuje kvalitu informací v informačním prostředí internetu při užívání WWW služby, a to již zmiňovaným způsobem.

Samotný výzkum probíhal ve třech navazujících fázích. V první fázi bylo nutné stanovit parametry zdroje, které vypovídají o jeho kvalitě. Ve druhé fázi jsem ze zkoumaných veřejných licencí abstrahovala ta licenční ujednání, která jsou dostatečně obecná a vyskytují se opakovaně ve zkoumaných veřejných licencích, a přitom by mohla mít vztah ke sledovaným parametrům zdroje. Ve třetím, posledním kroku pak

byla předmětem výzkumu právě relace mezi sledovanými parametry zdroje a vybranými licenčními podmínkami za účelem zjištění, zda tato licenční ujednání mají vliv na sledované parametry zdroje, a mohou tak ovlivňovat jeho kvalitu.

V předchozích částech této práce bylo vysvětleno, že se předkládaná analýza netýká posouzení kvality všech typů informací publikovaných v prostředí internetu, ale pouze těch informací, které jsou chráněny autorským právem jako autorská díla vč. softwaru a databáze.

V tomto místě považuji za nutné upřesnit, co bylo pro účely provedeného rozboru předmětem hodnocení jako zdroj informací. Pokud v této práci používám termínu „zdroj informací“, pro účely výzkumu za něj považuji webové stránky, které jsou na internetu přístupné po zadání jejich doménového jména, resp. příslušné URL adresy do webového prohlížeče.

Obsah takto posuzovaného zdroje je tvořen mimo jiné informacemi na takové webové stránce publikovanými a právě vliv na jejich kvalitu je zjišťován. Autoritou takového zdroje je poskytovatel těchto informací, zpravidla subjekt, na něhož je registrována příslušná doména. Cílovou skupinou uživatelů takového zdroje jsou poskytovatelem předpokládání příjemci obsahu tohoto zdroje, z hlediska licenčního vztahu jsou to nabyvatelé licence k užití těchto informací.¹⁸⁷

Pro úplnost uvádím, že výzkum se vztahuje na zdroje informací, jejichž obsah je publikován v souladu se zvolenými veřejnými licencemi jako celek. Pokud jde o zdroje, v rámci nichž je publikována – v souladu se zvolenými veřejnými licencemi – jen část obsahu, vztahují se závěry výzkumu pouze na informace, které tvoří tuto část.

5.2 Hodnotící kritéria zdroje informací

Jako první krok realizovaného výzkumu bylo nutné definovat hodnotící kritéria zdrojů informací. Ta byla následně podrobena analýze s účelem zjistit, zda mezi nimi existuje vztah ke zkoumaným veřejným licencím, jejichž texty tvoří přílohy této práce. Pro jejich výběr bylo určující, jakým způsobem se podílejí na kvalitě informací.

---

¹⁸⁷ Nevztahuje-li se na ně jiný důvod užití takových informací, např. některá z výjimek či omezení autorského práva, jak o nich bylo pojednáno v kapitole 2.3 této práce.

Kvalita informace byla v tomto kontextu posuzována jako míra schopnosti uspokojit informační potřebu příjemce. Za kvalitní informace jsou v této práci považovány ty, které jsou z hlediska obsahu správné, úplné, přesné, kontextuální, z hlediska formy v použitelném formátu a je možné je získat v potřebný okamžik na předpokládaném místě.

Existuje řada hodnotících kritérií zdrojů informací, které jsou sestavovány pro posuzování jejich kvality. Já si ve své práci vybrala ke zkoumání kvality informací tyto parametry zdroje:

- obsah zdroje
- účel zdroje
- cílová skupina jeho uživatelů
- autorita zdroje
- přesnost zdroje
- aktuálnost zdroje
- správa zdroje
- dostupnost zdroje
- prezentace zdroje
- uspořádání informací ve zdroji publikovaných
- snadnost použití zdroje
- komparace zdroje s jinými zdroji

Při výběru uvedených parametrů jsem vycházela zejména z hodnotících kritérií použitých V. Sklenákem v práci *Data, informace, znalosti a internet*.¹⁸⁸ Stanovila jsem si je jako určující, protože dle mého názoru komplexně popisují vlastnosti ovlivňující kvalitu zdroje, pokud jde o informace, které obsahuje, a tím subsidiárně i jejich kvalitu.

---

¹⁸⁸ Sklenák 2001, s. 379 a násl.

Z hlediska některých kritérií pak veřejné licence, v souladu s nimiž jsou informace v takových zdrojích publikovány, o zdroji vypovídají přímo, na některé parametry mají veřejné licence vliv nepřímý.

5.3 Vybrané podmínky veřejných licencí definující zdroj informací

Dalším krokem při realizaci analýzy bylo abstrahovat ze zkoumaných veřejných licencí ty licenční podmínky, které by mohly mít přímou či nepřímou souvislost se zvolenými hodnotícími kritérii.

Při analýze všech shora popsaných licenčních ujednání jsem identifikovala tyto licenční podmínky, které, je-li obsah zdroje v souladu s nimi poskytován, v různé míře definují zdroj informací:

- povinnost uvést autora (tzv. copyrightová doložka)
- povinnost zachovat licenci (tzv. copyleft)
- zákaz dílo dále upravovat
- zákaz dílo poskytovat komerčně
- další povinnosti, které mohou ovlivnit zvolená hodnotící kritéria (zpřístupnit zdrojové kódy k SW, poskytnout dokumentaci, zachovat další označení a informace připojené k dílu aj.)

Pro doplnění uvádím, že jako obsah zdroje publikovaného pod vybranými veřejnými licencemi GPL, LGPL, MPL, Apache, BSD a MIT je zamýšlen především software, příp. dokumentace k němu.

V případě veřejné licence EUPL byl původně zamýšlený obsah tvořen aplikacemi pro využití ve veřejné správě.

Konečně šest typů licenčních ujednání veřejné licence Creative Commons bylo vytvořeno a předurčeno pro poskytování jiného obsahu než softwaru.

Analyzované vzorky veřejných licencí tak pokrývají co do druhu děl chráněných autorským zákonem veškerý obsah zdrojů informací, s nímž se lze v rámci poskytování WWW služeb setkat. Monitoruji tak v rámci předkládaného výzkumu komplexně zkoumané informační prostředí, pokud jde o obsah zdrojů z hlediska sledovaných parametrů.

Zvolené relevantní podmínky licenčních ujednání jsem pro přehlednost přiřadila do tabulky k jednotlivým analyzovaným veřejným licencím tak, aby bylo možné určit, které ze zkoumaných licencí a do jaké míry vypovídají o zdroji informací, jehož obsah je v souladu s nimi poskytován.

Název licence	Povinnost uvést autora	Povinnost zachovat licenci	Zákaz dílo dále upravovat	Zákaz dílo poskytovat komerčně	Další povinnosti
GPL	x	x		komerčně lze pouze rozmnoženiny	uvést licenci; uvést zda je dílo zpracované a příp. datum úprav; poskytnout zdrojové i strojové kódy; zachovat odkazy; zásadně neomezovat užití původního díla; nepoužívat technické prostředky ochrany bránící užití díla
LGPL	x	x k původnímu dílu		lze kombinovat s proprietárním SW	uvést licenci; uvést údaje o původním díle, příp. původní dílo připojit; poskytnout přiměřeně zdrojové i strojové kódy k původnímu dílu; zachovat odkazy
MPL	x	x k původnímu SW nebo SW (resp. zdrojovému kódu) z něj upravenému		lze kombinovat s proprietárním SW, zpoplatnit další služby	uvést licenci; zachovat všechny relevantní odkazy; poskytnout zdrojové kódy k původnímu SW nebo z něj upravenému SW

Apache	x			lze zpoplatnit služby poskytované k SW	poskytnout znění licence; informovat o případných úpravách SW; poskytnout zdrojový kód k původnímu nebo z něj upravenému SW; je-li připojen k SW textový soubor, tento poskytovat dále
BSD	x				poskytnout znění licence; zachovat odkazy (zde jen na omezení odpovědnosti)
MIT	x				poskytnout znění licence; zachovat odkazy (zde jen na omezení odpovědnosti); vztahuje se i na dokumentaci k SW
EUPL	x	x			poskytnout odkaz na licenci; označit úpravy díla; zpřístupnit zdrojové kódy; zachovat odkazy, označení a vyloučení záruk; zásadně neomezovat užití díla nebo děl odvozených; zákaz použití obchodních označení, ochranných známek nebo názvů poskytovatelů licence
CC Uved'te autora	x				uvést název díla; uvést odkaz ve formátu URI na připojené podmínky nebo copyrightovou doložku; informace o úpravách
CC Uved'te autora – zachovejte licenci	x	x			uvést název díla; uvést odkaz ve formátu URI na připojené podmínky nebo copyrightovou doložku; informace o úpravách; nepoužívat technické

					prostředky ochrany bránící užití díla
CC Uved'te autora – nezasahujte do díla	x		x		uvést název díla; uvést odkaz ve formátu URI na připojené podmínky nebo copyrightovou doložku; informace o úpravách ¹⁸⁹
CC Uved'te autora – neužívejte komerčně	x			x	uvést název díla; uvést odkaz ve formátu URI na připojené podmínky nebo copyrightovou doložku; informace o úpravách
CC Uved'te autora – neužívejte komerčně – zachovejte licenci	x	x		x	uvést název díla; uvést odkaz ve formátu URI na připojené podmínky nebo copyrightovou doložku; informace o úpravách; nepoužívat technické prostředky ochrany bránící užití díla
CC Uved'te autora – neužívejte komerčně – nezasahujte do díla	x		x	x	uvést název díla; uvést odkaz ve formátu URI na připojené podmínky nebo copyrightovou doložku; informace o úpravách ¹⁹⁰

Z předložené tabulky vyplývá, že každá ze zkoumaných licencí obsahuje vždy alespoň dvě ze stanovených licenčních podmínek, které mají vztah k hodnotícím kritériím zdroje informací. Z toho lze předpokládat, že všechny ověřované licence budou mít přímý či nepřímý vliv na zdroj informací.

¹⁸⁹ Jak již bylo uvedeno, toto oznámení se týká pouze změn původního díla. Sdělování změněného díla veřejnosti (míněno díla upraveného nabyvatelem ve smyslu příslušných ustanovení odkazovaných licenčních podmínek) je explicitně vyloučeno čl. 3 těchto licenčních podmínek Attribution – No Derivatives 4.0 International.

¹⁹⁰ Stejně jako v předchozím případě se oznámení vztahuje toliko na změny původního díla. Sdělování nabyvatelem upraveného díla veřejnosti je explicitně vyloučeno čl. 3 licenčních podmínek Attribution – NonCommercial – No Derivatives 4.0 International.

5.4 Vztah hodnotících kritérií zdroje informací a vybraných licenčních podmínek

V další části výzkumu jsem se již zaměřila na konkrétní jednotlivé vazby mezi sledovanými licenčními podmínkami a jednotlivými hodnotícími kritérii, aby bylo možné určit, jak vybrané licenční podmínky tento zdroj informací ovlivňují.

Předně bylo nutné blíže vymežit zvolená hodnotící kritéria a podrobit zkoumání vztah mezi nimi a stanovenými licenčními podmínkami s cílem určit, zda tyto licenční podmínky na zvolená kritéria působí a zda je ovlivňují přímo či subsidiárně.

Klíčovým hodnotícím kritériem je **obsah zdroje**, protože *a priori* určuje užitečnost takového zdroje jako celku, když se přímo týká poskytovaných informací. Do této kategorie jsem podřadila tyto charakteristiky zdroje: věcné zaměření zdroje, pokrytí dané oblasti, míru detailu, rozsah záběru co do úplnosti zpracovávaného tématu, charakter obsahu a odkazy na jiné relevantní zdroje.

Pokud jde o vztah mezi obsahem zdroje a zkoumanými licenčními podmínkami, dospěla jsem k závěru, že pro obsah zdroje jsou přímo vypovídající podmínky zákaz dílo dále upravovat a další povinnosti vyplývající z konkrétních licenčních podmínek. V případě, že zdroj obsahuje podmínku zákazu úpravy díla, je uživatel často schopný vyhledat zdroj původní. Další specifické podmínky některých veřejných licencí zase obsahují povinnost uvádění názvů děl nebo odkazů na zdroje, z nichž autor čerpal, což je nespornou výhodou pro příjemce při vyhledávání a selekci informací. Mimo to další podmínky zejména u softwaru stanoví povinnost poskytovateli zpřístupnit zdrojový i strojový kód a dále uvést veškeré relevantní informace o úpravách, což z hlediska obsahového jednoznačně přispívá ke kvalitě takto poskytnutých informací.

Uvedené kritérium má také nepřímou vazbu na povinnost uvést autora, neboť pokud příjemce zná poskytovatele obsahu zdroje, může na základě svých znalostí a zkušeností vyhodnotit, zda se jedná o poskytovatele spolehlivého, a může tak předpokládat určité vlastnosti obsahu zdroje s ohledem na osobu poskytovatele.

Dalším posuzovaným hodnotícím kritériem je **účel zdroje**. Výpovědní hodnotou posuzovanou při aplikaci tohoto parametru je záměr, s nímž byl zdroj vytvořen, resp.

cíl, s nímž je obsah zdroje poskytován. Je-li zdroj informací kvalitní, znamená to, že umožňuje příjemci informací rozhodnout se, zda nalezený zdroj vyhovuje jeho potřebám.

V přímé vazbě k účelu zdroje jsem indikovala následující licenční podmínky: povinnost zachovat licenci, zákaz dílo dále upravovat, zákaz dílo poskytovat komerčně a některé další povinnosti, zejména povinnosti určující dispozici s informacemi, jako je povinnost jejich dalšího zpřístupnění, povinnost informovat o úpravách obsahu, zákazy dalších omezení sdělování díla veřejnosti apod. Vyjmenovaná licenční omezení totiž upravují, za jakým účelem byl zdroj vytvořen, resp. jaký byl záměr poskytovatele ohledně dalších případných dispozic se zdrojem a jeho obsahem.

Lze z nich zjistit, zda bylo primárním zájmem poskytovatele dispozice s obsahem dále omezit (zákaz úprav), nebo naopak obsah co nejvíce publikovat (povinnost zachovat licenci a další povinnost neomezovat nijakými prostředky, ať technickými, nebo právními, další užití díla); či zda byl poskytovatel zdroje motivován finančními zájmy, nebo naopak si nepřeje, aby byl třetími osobami bez jeho vědomí využit ekonomický potenciál zdroje a jeho obsahu (zákaz dílo poskytovat komerčně).

Nepřímý vliv na účel zdroje má povinnost uvést autora. Při znalosti poskytovatele obsahu zdroje a za předpokladu, že tento poskytovatel publikuje zdroj, resp. jeho obsah v souladu s veřejnými licencemi k zamýšlenému účelu, může příjemce informace tento účel dovodit při zvážení dalších relevantních informací, kterými o autorovi disponuje nebo si jinak zjistí.

Souvisejícím hodnotícím kritériem je **cílová skupina uživatelů**, která je charakterizována určením očekávaných, resp. zamýšlených příjemců informací (uživatelů příslušné WWW služby).

Přímý vliv na tento parametr má licenční omezení zákaz dílo poskytovat komerčně. Tím poskytovatel primárně cílí na okruh předpokládaných uživatelů zdroje ze skupiny nepodnikatelů. Mohou jimi sice být i jinak tržně se chovající subjekty komerční sféry, vždy však budou moci publikované informace použít pouze v rámci nekomerčního užití, jak je případně definováno konkrétními licenčními podmínkami.

Zbývající licenční podmínky, tj. povinnost uvést autora, povinnost zachovat licenci, zákaz dílo upravovat a další povinnosti, pak ovlivňují cílovou skupinu uživatelů

nepřímo. Mají vůči ní selektivní charakter, neboť tyto omezující podmínky nebudou určitým druhům příjemců informací vyhovovat, protože neumožní dispozici se zdrojem nebo jeho obsahem k účelu, který požadují. Jejich kombinacemi tak lze zvýšit pravděpodobnost využití zdroje zamýšleným okruhem příjemců informací. Vždy je při tom však třeba respektovat, že veřejné licence jsou svou podstatou určeny k tomu, aby informace v souladu s nimi publikované mohly být používány co nejširším okruhem příjemců a bez zbytečného administrativního zatížení. Proto také bude jejich využití při eliminaci cílové skupiny uživatelů omezené.

Významným parametrem zdroje je jeho **autorita**. Ta je definována především odpovědností za něj, a to nejen pokud jde o autorskoprávní aspekty, jak bylo blíže popsáno v 1. kapitole této práce, ale také pokud jde o odbornou stránku publikovaných informací. Je tak úzce spjata s renomé zdroje i jeho poskytovatele (původce).

V přímé vazbě k autoritě zdroje jsem identifikovala povinnost uvést autora a některé z dalších povinností.

Povinnost uvést autora jakožto definiční znak veřejných licencí je vlastní všem zkoumaným veřejným licencím. V případě, že příjemce informace chce dílo jakkoli dále užívat, je vždy povinen uvést autora způsobem uvedeným v příslušných licenčních podmínkách. Pokud mají být uvedeny i další skutečnosti týkající se autority zdroje (např. informace o ochranných známkách nebo patentech), jsou specifikovány v rámci dalších povinností.

Informace publikované na základě těchto dvou povinností pak přímo umožňují příjemci informací zjistit, příp. ověřit si autoritu zdroje, zejména zda je původce zdroje expertem na danou problematiku nebo zda je zdroj ve správě instituce, která je dostatečně kompetentní k poskytnutí uváděných informací. Uživatel si v některých případech může ověřit pověst zdroje a jeho poskytovatele a zjistit si jeho spolehlivost.

Zbývající licenční závazky – povinnost zachovat licenci, zákaz dílo dále upravovat a zákaz dílo poskytovat komerčně – působí ve vztahu k autoritě pouze nepřímo. Pro příjemce informací mají, pokud jde o autoritu zdroje, omezenou výpovědní hodnotu. Má-li být zachována licence, vyplývá z toho pro příjemce, že obsah zdroje je určen k široké publikaci, a je tedy pravděpodobné, že původce předpokládá další ověření obsahu zdroje a existenci zpětné vazby, pokud jde o věcnou i formální stránku obsahu

zdroje, což zvýší jeho autoritu. Při zákazu dílo dále upravovat lze dovodit, že původce zdroje se považuje sám za dostatečně autoritativního, když si nepřeje, aby s jeho dílem bylo dále nakládáno. Může to být způsobeno druhem díla (zejména v případě děl uměleckých), když si takto původci obsahu mohou zajišťovat ochranu svých osobnostních práv (viz 2. kapitolu této práce). Při zákazu dílo poskytovat komerčně si může příjemce ověřit, zda tak sám původce zdroje nebo jím ustanovené osoby činí. Prokazatelný ekonomický potenciál zdroje nebo jeho obsahu totiž zvyšuje pravděpodobnost autority zdroje.

Asi nejvíce sledovaným parametrem po obsahu zdroje je **přesnost zdroje**. Je otázka, zda se nejedná o jeho vlastnost, nicméně z hlediska posuzování kvality informací jde o zásadní ukazatel, věnují se mu proto jako samostatnému hodnotícímu kritériu. Přesností zdroje je myšlena bezchybnost informací v něm uvedených. Posouzení tohoto kritéria zpravidla závisí na znalostech a zkušenostech příjemce informací.

Uvedený parametr je přímo dotčen dvěma z uvedených licenčních podmínek. Zákaz dílo dále upravovat indikuje, že se bude jednat o originární informaci nebo její kopii, její přesnost tak nebyla dotčena dalším zpracováním. Dochází tak k eliminaci chyby způsobené při její další publikaci zpřístupňováním nebo rozmnožováním. Ještě výrazněji ovlivňují přesnost zdroje další povinnosti, protože obsahují v některých případech povinnost publikovat zdrojový i strojový kód, související dokumentaci a další údaje o provedených úpravách. Tím často může příjemce informace přesnost zdroje nebo jeho obsahu verifikovat sám nebo prostřednictvím jiných odborně způsobilých subjektů. V těchto povinnostech také může být stanovena povinnost uvést další zdroje, což usnadní příjemci ověření přesnosti nebo mu umožní dobrat se originární informace.

Na přesnost zdroje dále nepřímě působí zbývající licenční podmínky. Zná-li příjemce informace autora, může snáze podrobit zdroj kritice ve smyslu, zda je založen na provedeném výzkumu, zda je původce dostatečně odpovědný, aby před publikací informace do zdroje ověřil, zda lze u poskytovatele obsahu očekávat neutralitu u uveřejňovaných informací apod. Při povinnosti zachovat licenci lze, jako v předchozím případě, předpokládat existenci zpětné vazby co do faktické správnosti publikovaných informací, nebo tato licenční podmínka dokonce předjímá jejich následné úpravy, je-li

ve veřejné licenci stanovena v kombinaci s možností dílo dále upravovat.¹⁹¹ Jak již bylo dříve uvedeno, na tomto principu v současnosti funguje velmi efektivně např. internetová encyklopedie Wikipedie. Stejně tak jako v případě autority, i u přesnosti lze shrnout, že využití komerčního potenciálu zdroje ukazuje spíše na jeho přesnost.

Další z hodnocených parametrů je **aktuálnost** zdroje. Tento parametr vyjadřuje, zda zdroj reflektuje poslední stav problematiky ve zdroji publikované oblasti. Vždy však bude záležet na sledované tematicke, neboť při publikaci uměleckých děl je následná aktualizace informací z podstaty takové informace vyloučena, zatímco např. u databází sledujících dění na finančních trzích je poměrně zásadní jejich aktualizace v reálném čase. Aktuálnost zdroje lze ověřit z data vzniku publikovaných informací.

O aktuálnosti zdroje přímo vypovídá povinnost uvést autora, když součástí tzv. copyrightové doložky je i rok vzniku informace. Příjemce si tak může ověřit, nakolik je takové dílo aktuální, resp. jestli je s ohledem na charakter díla a plynutí času nutné aktuálnost zdroje zohlednit při užití dané informace. Velmi užitečné při zjišťování aktuálnosti zdroje budou také informace přímo poskytnuté na základě splnění dalších povinností, neboť tyto obsahují mj. povinnost uveřejnit data úprav díla.

Povinnost zachovat licenci, zákaz dílo upravovat a zákaz dílo komerčně poskytovat vypovídají o jeho aktuálnosti toliko nepřímou. Povinnost zachovat licenci opět signalizuje, že dílo je určeno k široké publikaci, a stejně jako v případě přesnosti zdroje, je-li stanovena společně s možností dílo dále upravovat, lze u takových informací předpokládat větší pravděpodobnost aktualizace zdroje, v němž jsou publikovány. Využití komerčního potenciálu zdroje při poskytování dalších služeb spojených s dílem ukazuje na možnost existence alespoň dílčích aktualizací, ty však nemusí být (a pravděpodobně ani nebudou) dostupné pro příjemce informací bezúplatně.

Správa zdroje souvisí mimo jiné s jeho aktuálností. Zahrnuje však širší okruh dispozice se zdrojem než jen zajištění mechanismu jeho aktualizace, např. administraci zdroje a zajištění jeho technické dostupnosti. Existenci správy lze zjistit z údajů o ní, resp. o subjektu, který příslušnou WWW službu provozuje, případně ji lze dovodit stejně jako v předchozím případě z data provedené aktualizace. O správě zdroje svědčí nejčastěji

---

¹⁹¹ Zde zákaz dílo dále upravovat vypovídá o přesnosti zdroje inverzně.

uvedení subjektu správce a případný kontakt na něj (nejčastěji kontaktní e-mailová adresa).

Ve vztahu k vymezeným licenčním podmínkám shledávám u tohoto kritéria přímou vazbu pouze na některé další povinnosti, kdy dílčí informace týkající se správy mohou vyplývat z povinnosti společně s dílem uvádět i některé konkrétní informace (např. informace týkající se způsobu a data úprav díla).

Nepřímo pak lze na správu zdroje usuzovat z ostatních sledovaných licenčních ujednání, když osoba autora může garantovat jeho zájem na další správě zdroje, povinnost zachování licence ve spojení s možností dílo upravovat indikuje tentýž zájem a komerční poskytování některých služeb spojených s dílem znamená velmi často právě poskytování správy zdroje za úplatu.

Dostupnost zdroje zahrnuje řadu různých hledisek, z nichž je posuzována. Patří mezi ně technické aspekty dostupnosti (hardware i SW podmínky a zabezpečení), právní dostupnost zdroje, omezení přístupu (např. povinná registrace), ekonomická náročnost (zpoplatněný přístup, licenční poplatky) i další faktory (např. použitý jazyk zdroje, spolehlivost přístupu, snadnost nalezení zdroje).

Přestože toto hodnotící kritérium není hlavním kritériem pro výběr použití určitého zdroje, často volbu zdroje určujícím způsobem ovlivňuje, nebo dokonce determinuje. Lakonicky vyjádřeno, není-li zdroj pro příjemce dostupný, bez ohledu na kvalitu v něm publikovaných informací z něj nemůže čerpat.

Je zřejmé, že již samotný fakt, že dílo je poskytováno pod některým z typů veřejných licencí, má exaktní výpovědní hodnotu o dostupnosti zdroje z hlediska autorských práv a při splnění podmínek veřejné licence, v souladu s nimiž je zdroj publikován, může příjemce úspěšně eliminovat možnost, že by byly při nakládání s nalezenými informacemi porušeny. Současně tento fakt sám o sobě do značné míry vypovídá též o nenáročnosti z hlediska finančních nákladů na použití zdroje, když veřejné licence umožňují bezúplatné užití děl, která jsou v souladu s nimi publikována.

Pokud jde o přímou vazbu sledovaných podmínek, praktický dopad z hlediska právní stránky dostupnosti mají povinnost zachovat licenci, zákaz dílo dále upravovat, zákaz dílo poskytovat komerčně i další povinnosti. Z licenčních podmínek konkrétní veřejné licence může příjemce informace zjistit, zda je oprávněn nalezené informace na

základě příslušné licence dále zpracovávat (upravovat je) a zda tak může činit bez dalších omezení či zda je povinen dodržet podmínku poskytnutí shodné licence k jím upravenému dílu. Z licenčních podmínek příjemce dále zjistí, zda tak může činit pouze nekomerčně, popřípadě za splnění jakých dalších podmínek. Může se tak kvalifikovaně rozhodnout, zda zdroj obsahující takto zpřístupněné informace vyhovuje účelu, s nímž z něj chtěl informace čerpat.

Technická dostupnost zdroje, resp. v něm publikovaných informací je v některých případech zaručena přímo dalšími povinnostmi, když, jak již bylo opakovaně uváděno, mezi ně patří povinnost neomezovat další užití žádnými technickými nebo právními prostředky a současně je v některých veřejných licencích stanovena povinnost poskytnout přímo zdrojový i strojový kód společně s dokumentací.

Dalším, spíše subsidiárním kritériem, pro výběr zdroje je jeho **prezentace**. I přes značnou míru subjektivity při jejím posuzování (je to z velké části záležitost osobního vkusu a preferencí) lze zobecnit, že prezentace zdroje by měla být pro příjemce informací srozumitelná, konzistentní a logická. Také dobře zvolená struktura, bezproblémová čitelnost textu a vyvážený estetický vizuální dojem přispívají ke vnímání prezentace jako kvalitní.

Také toto hodnotící kritérium může být přímo ovlivněno licenčními podmínkami. Je to zákaz díla upravovat, který znemožňuje v rámci jeho prezentace jakékoli změny nebo úpravy. V rámci dalších povinností pak mohou existovat i další omezení, jakým přesným způsobem musí být dílo v rámci zdroje poskytováno (zpřístupnění zdrojového i strojového kódu, povinnost připojit další odkazy, např. na znění příslušných licenčních podmínek apod.).

Nepřímý vliv na prezentaci mají související informační povinnosti. U publikovaného díla musí být vždy uveden jeho autor, případně musí být splněny další podmínky vážící se k dílu, jako je povinnost zachovat licenci nebo zákaz dílo poskytovat komerčně. Již při tvorbě prezentace zdroje musí proto poskytovatel všechny tyto okolnosti zohlednit, aby v případě, kdy je to příslušnou licencí stanoveno, mohl relevantní informace v prezentaci zdroje uvést.

Více než samotná prezentace ovlivní volbu zdroje to, jak jsou v něm **uspořádány informace**. Vnímání tohoto parametru opět nelze zcela objektivizovat, protože závisí na osobních zvyklostech a očekáváních. Samotné uspořádání informací by však mělo být především logické a pro příjemce předvídatelné tak, aby mohl požadované informace ve zdroji nalézt. Adekvátně nastavená mapa zdroje, obsah, index, vhodně zvolené možnosti vyhledávání ve zdroji, správně nastavené hypertextové odkazy, to vše usnadňuje příjemci informací práci se zvoleným zdrojem, resp. informacemi v něm uspořádanými.

Podobně jako prezentace i uspořádání informací ve zdroji je přímo dotčeno zákazem dílo upravovat, příp. dalšími povinnostmi stanovenými příslušnou veřejnou licencí. V tomto kontextu považuji za významnou zejména skutečnost, že původce zdroje musí informace zpřístupnit v určitém rozsahu a formátu a tyto nemůže dle potřeby stávajícímu uspořádání zdroje přizpůsobit.

Souvisejícím hodnotícím kritériem je **snadnost použití** zdroje. Tento parametr je také velmi subjektivní, neboť je určován především dostupností zdroje, jeho prezentací a tím, jak jsou v něm uspořádány informace. Snadnost použití je tak dána určitou funkčností zdroje pro jeho uživatele. Zdroj pro příjemce informací musí být snadno dostupný, přehledný a intuitivní. Měl by být uživatelsky přívětivý (tzv. *user friendly*) a příjemce informací by ho měl být schopen efektivně využívat. Zdroj může k usnadnění práce s ním nabízet určité nástroje nebo služby, např. nápovědu („help“), specifická školení nebo kontakt na kompetentní osoby.

I tento parametr je dotčen licenčními podmínkami. Jednak na něj mají vliv licenční podmínky působící na dříve popsaná kritéria dostupnosti, prezentace a uspořádání informací, přímo je však ovlivňují další povinnosti, které při stanovení povinnosti zveřejnit zdrojový i strojový kód a související dokumentaci přímo usnadňují příjemci informace její získání a možnost s ní dále disponovat. Taktéž zákaz omezování užití díla technickými i jinými prostředky usnadňuje přístup k požadovaným informacím. Přímou výpovědní hodnotu má i další licenční omezení, a to zákaz dílo dále upravovat. Pokud je dílo publikováno s tímto omezením, může příjemce předpokládat, že se jedná o informaci nezměněnou, nemusí tedy často hledat zdroj informace původní.

Posledním zkoumaným hodnotícím kritériem je **komparace s jinými zdroji**. Na rozdíl od všech předchozích hodnotících parametrů, které popisovaly vlastnosti určitého zdroje jako samostatné entity, komparace s jinými zdroji je vlastností určenou jeho hodnotou ve vztahu k jiným srovnatelným zdrojům, a to nejen v rámci zvoleného informačního prostředí. Opět se jedná o kritérium, jehož hodnocení je subjektivní, protože je podmíněno vnímáním všech předchozích parametrů z hlediska osobních preferencí konkrétního příjemce. Při posuzování tohoto parametru hodnotu zdroje zvyšuje jeho jedinečnost, zejména pokud se jedná o specifikum odpovídající potřebám příjemce.

I toto kritérium může být dotčeno licenčními podmínkami. Pokud další povinnosti vybrané veřejné licence stanoví povinnost uvést údaje o zdroji původního díla, je taková komparace příjemci usnadněna.

Ostatně souhrn konkrétních licenčních podmínek v daném případě použité veřejné licence, v souladu s nimiž je informace publikována, může pro příjemce znamenat vyhovující celek, což poskytne takovému zdroji komparativní výhodu. Je nepochybné, že se tak děje, protože užívání veřejných licencí se stává celosvětově zcela běžným způsobem poskytování licence k dílům. To ukazuje mimo jiné i na vzrůstající oblibu čerpání ze zdrojů, v nichž jsou informace poskytovány na základě veřejných licencí.

Pro přehlednost jsem výše uvedené poznatky zpracovala do tabulky, z níž lze jednoduše vyčíst, které parametry jsou ovlivněny jakými licenčními podmínkami, s tím, že „x“ označuje vazbu přímou, „N“ označuje nepřímý vliv vybraného licenčního prvku na dané hodnotící kritérium:

Parametry zdroje	Povinnost uvést autora	Povinnost zachovat licenci	Zákaz dílo dále upravovat	Zákaz dílo poskytovat komerčně	Další povinnosti
Obsah	N		x		x
Účel	N	x	x	x	x
Cílová skupina uživatelů	N	N	N	x	N
Autorita	x	N	N	N	x

Přesnost	N	N	x	N	x
Aktuálnost	x	N	N	N	x
Správa	N	N	N	N	x
Dostupnost		x	x	X	x
Prezentace	N	N	x	N	x
Uspořádání informací v něm			x		x
Snadnost použití			x		x
Komparace s jinými zdroji					x

Z výše uvedeného rozboru jednoznačně vyplývá, že všechna kritéria hodnocení kvality zdroje jsou přímo nebo nepřímo ovlivněna sledovanými licenčními ujednáními. Z toho také plyne, že užívání zdrojů a informací v nich publikovaných v souladu s veřejnými licencemi má přímý vliv na kvalitu zdrojů, a subsidiárně tedy i na kvalitu informací z nich čerpaných.

Stejně tak platí i další postulát, tedy že publikace zdrojů a informací v nich pod některou z veřejných licencí není z hlediska kvality informací samospasitelná, nicméně uvědomělost a odpovědnost poskytovatelů informací na všech úrovních a příjemců těchto informací, která se promítá do jednání právem aprobovaného, např. právě v intencích některé z veřejných licencí, vede ke zkvalitnění prostředí internetu i zvýšení samotné kvality na něm publikovaných informací. Mimo to účastníci informačního procesu efektivně minimalizují rizika porušení autorských práv a důsledků z těchto porušení plynoucích, jak o nich bylo pojednáno v předchozích částech této práce.

Reálným příkladem toho, jak v prostředí internetu lze aplikovat uvedený závěr v praxi, je využití nastavení některých běžných internetových vyhledávačů,¹⁹² umožňující vyhledávání požadované informace s ohledem na charakter licence, v souladu s níž je

¹⁹² Např. vyhledávač Google umožňuje při použití rozšířeného vyhledávání filtrovat v rámci kritérií zúžení okruhu výsledků podle práva k užití. (Viz https://www.google.cz/advanced_search?hl=cs&fg=1.)

tato informace v prostředí internetu publikována. Takové použití výrazně ulehčuje práci s informacemi v prostředí internetu a přispívá k vhodnému informačnímu chování uživatelů.

5.5 Autorskoprávní aspekty v rámci povinného informačního vzdělávání

Práce s informacemi se v současné době, kdy jsme jimi při každodenním užívání internetu přehlčeni, stává společenskou nutností. Mezi kritéria vedoucí k úspěchu jak v životě profesním, tak soukromém proto nezbytně patří informační gramotnost jedince. Stává se naprostou nutností a zahrnuje schopnost informace najít, analyzovat a aplikovat je. Součástí tohoto procesu je pak fáze hodnocení kvality informací jako podstatná složka informační gramotnosti.

Zřejmě nejčastěji citovaná definice informační gramotnosti¹⁹³ ze zprávy Komise pro informační gramotnost z roku 1989, vytvořená Asociací amerických knihoven, v sobě implicitně nese jako jednu ze základních vlastností odpovědnost informačně gramotného jedince. Pokud totiž součástí informační gramotnosti jednotlivce je i schopnost informace využít tak, aby se z nich mohli učit další jedinci, nutně to v sobě zahrnuje takové chování informačně gramotného jedince, které v maximální míře eliminuje rizika přerušování informační kontinuity. Má-li tedy být zachována informace pro využití do budoucna, ať již v původní, nebo zpracované podobě, musí být publikována takovým způsobem, aby její využití neohrozilo další příjemce. V případě, že má informace charakter autorského díla, bude muset splňovat její zveřejnění a další využití podmínky specifikované v normách upravujících oblast autorských práv.

---

¹⁹³ „K dosažení informační gramotnosti musí být jedinec schopen rozeznat, kdy potřebuje informace, a dále je vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit. Vědí, jak se učit, protože vědí, jak jsou znalosti pořádány, jak je možné informace vyhledat a využít je tak, aby se z nich další mohli učit. Jsou to lidé připravení pro celoživotní vzdělávání, protože mohou vždy najít informace potřebné k určitému rozhodnutí či k vyřešení daného úkolu.“ (Odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách: *Jak rozumíme informační gramotnosti*. Dostupné z <http://www.ivig.cz/informacni-gramotnost.html>.)

Jak jsem již opakovaně předeslala, v prostředí internetu jsou příjemci i poskytovatelé informací vrženi do apriorně anonymního prostředí, proto je dodržování takto nastavených normativů ztíženo a klade na poskytovatele i na příjemce informací zvýšené nároky v tom ohledu, jak důslední musí být při nakládání s informacemi. Nevhodné informačního chování¹⁹⁴ nemusí nutně být jednáním protiprávním, jak již bylo v této práci popsáno, vždy však ohrožuje kvalitu informací v prostředí internetu.

Tyto popsané okolnosti v kontextu výsledků provedeného výzkumu, z něhož vyplynul přímý pozitivní vliv licenční politiky na kvalitu informací v prostředí internetu, mne vedly k otázce, do jaké míry je tedy veřejnoprávně zajišťován rozvoj informační gramotnosti, pokud jde o oblast autorských práv v rámci informačního vzdělávání v České republice. Při hledání odpovědi jsem se zaměřila na aspekty regulace informačního vzdělávání realizovaného na povinné úrovni vzdělávání, které tak vytváří společný všeobecný základ a v rámci něhož se jedinci učí disponovat s informacemi.

Za povinnou úroveň vzdělávání pro účely této práce považuji vzdělávání základní.¹⁹⁵ Při tomto omezení vycházím z ustanovení § 36 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů:

„Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku.“

---

¹⁹⁴ Např. poskytovatelé informací publikující autorská díla v prostředí internetu, aniž by k nim uváděli zdroj a případně připojili licenční oprávnění; příjemci informací užívající autorská díla vyhledaná na internetu, aniž by se zajímali o zdroj a licenční oprávnění; příjemci informací užívající bezplatné služby v prostředí internetu (Google, YouTube, Facebook, emailové služby na veřejně přístupných doménách atd.) bez znalosti smluvních podmínek vč. licenčních ujednání, ač jsou vždy tyto podmínky na dotčených portálech dostupné.

¹⁹⁵ V současné době Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky zvažuje změnu této koncepce tak, že by byl povinný i poslední rok vzdělávání předškolního, a to buď v mateřských školách, nebo v nultém ročníku škol základních. Dosud však platí stávající úprava, kdy mateřské školy mají povinnost takové dítě v posledním roce před nástupem do základní školy k předškolnímu vzdělávání přijmout, ale rodiče této možnosti nemusí využít, protože není legislativně zakotvena povinnost, že dítě musí předškolní vzdělání absolvovat. (Viz <http://zpravy.aktualne.cz/posledni-rok-predskolni-dochazky-bude-povinny/r~4167b8424dc911e4975f0025900fea04/>.)

Vycházím přitom z předpokladu, že pokud je takto povinně položený základ informačního vzdělávání dostatečně hodnotný, jsou jedinci v rámci svého dalšího osobního, studijního či profesního uplatnění připraveni jej dále rozvíjet. Na celorepublikové úrovni pak vytváří informačně gramotné osobnosti, které jsou připravené aktivně se podílet na rozvoji informační společnosti. To mimo jiné znamená, že přispějí i ke zvýšení kvality informačního prostředí internetu.

Základní vzdělávání je realizováno na dvou navazujících stupních. Základní vzdělávání na prvním stupni má být realizováno tak, aby usnadnilo přechod žáků z předškolního vzdělávání do vzdělávání systematického a motivovalo žáky k dalšímu učení. Na druhém stupni je již vzdělávání orientováno na získávání vědomostí, dovedností a návyků umožňujících samostatné učení a utváření hodnot a postojů, na nichž je založena společnost v České republice, jakož i společnost v rámci Evropské unie.

Základní vzdělávání si klade za cíl poskytnout základ všeobecného vzdělání a vytvořit a rozvíjet tzv. klíčové kompetence, které představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.

V etapě základního vzdělávání jsou jako klíčové definovány tyto kompetence:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní

Osvojení si každé z těchto klíčových kompetencí je podmíněno integrální schopností žáků pracovat s informacemi, a to i za využití informačních a komunikačních technologií. Vzhledem k tomu, že dosažení určitého stupně informační gramotnosti je

nutným předpokladem pro získání a další rozvoj stanovených klíčových kompetencí, je informační vzdělávání nutnou součástí vzdělávání základního.

Stěžejní normou, stanovující limity pro informační vzdělávání v rámci vzdělávání základního, je výše citovaný školský zákon.

Na základě něj MŠMT zpracovává Národní program vzdělávání tzv. Bílou knihu, kterou následně projednává s vybranými odborníky z vědy a praxe a dalšími subjekty v zákoně stanovenými.¹⁹⁶ Národní program vzdělávání je závazným koncepčním dokumentem a jsou v něm rozpracovány cíle vzdělávání. Dále vymezuje hlavní oblasti vzdělávání, obsahy vzdělávání a prostředky, které jsou nezbytné k dosahování definovaných cílů.

Z hlediska vybrané problematiky má větší význam a přímý praktický dopad na regulaci informačního vzdělávání Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Ten v souladu s Bílou knihou vydává MŠMT. Rámcový vzdělávací program již přímo vymezuje konkrétní povinný obsah, rozsah a podmínky pro informační vzdělávání a je závazný mimo jiné pro tvorbu jednotlivých školních vzdělávacích programů v této oblasti, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů.

Principiálně platí, že rámcový vzdělávací program v oblasti informačního vzdělávání musí vždy odpovídat nejnovějším poznatkům informační vědy a jiných souvisejících vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má informační vzdělávání zprostředkovat, a dále musí odpovídat poznatkům pedagogiky a psychologie o účinných metodách a organizačním uspořádání informačního vzdělávání přiměřených věku a rozvoji žáků.

Informační vzdělávání v jednotlivých školách se uskutečňuje podle konkrétních školních vzdělávacích programů. Ty musí být vždy v souladu s rámcovým vzdělávacím programem, je-li pro danou oblast vzdělávání vydán, což v případě informačního vzdělávání je. Obsah informačního vzdělávání bývá ve školním vzdělávacím programu uspořádán zpravidla do předmětů nebo do modulů tvořících ucelenou část učiva daného

---

¹⁹⁶ Návrh Národního programu vzdělávání pak vláda předkládá ke schválení Poslanecké sněmovně a Senátu.

tématu. Vydání školního vzdělávacího programu pro konkrétní školu je v kompetenci ředitele školy, který za něj také odpovídá.

5.5.1 Koncepce informačního vzdělávání podle Bílé knihy

Z uvedeného rozboru vyplývá, že na státní úrovni je regulace informačního vzdělávání stanovena v obecné rovině školským zákonem, hlavní koncepci informačního vzdělávání pak obsahuje Bílá kniha.

Ta již v úvodu v části specifikující základní cíle vzdělávání při zvyšování zaměstnatelnosti deklaruje nutnost zabezpečit dostatečnou úroveň vzdělání, které je zaměřené na uplatnění v informační společnosti, na schopnost práce s moderními informačními a komunikačními technologiemi, schopnost vyhledávat informace a kriticky myslet, a také označuje dosažení vyšší kvality a funkčnosti vzdělávání tvorbou nových vzdělávacích a studijních programů odpovídajících požadavkům informační a znalostní společnosti za jednu z hlavních strategických linií rozvoje vzdělávání v ČR. Nicméně s konkrétním rozvojem informačního vzdělávání explicitně počítá až na úrovni vzdělávání středního všeobecného a středního odborného. Předpokládá na této úrovni rozvoj širokého všeobecného a obecně odborného základu, kdy výslovně předjímá významnou podporu práce s informacemi a informačními technologiemi a právě práci s nimi považuje za jednu z klíčových kompetencí, jež by měla být na úrovni středního vzdělávání rozvíjena.

Ve vztahu k povinné školní docházce Bílá kniha pro oblast informačního vzdělávání vytváří platformu *„nové orientaci vzdělávání: naučit se poznávat, zvládnout metody, jak se učit, jak využívat nové informační a komunikační technologie, jak se vyhnout zahlcení povrchními informacemi, ale naučit se informace zpracovávat, měnit je ve znalosti a aplikovat, umět kriticky myslet a hodnotit,“* kterou požaduje zohlednit jak v rámcovém vzdělávacím programu, tak ve školních vzdělávacích programech.

Přestože je Bílá kniha primárně dokumentem ideově-koncepčním, má v informačním vzdělávání na základním stupni nezastupitelnou roli, protože ve svém závěru definuje

opatření v oblasti informačních a komunikačních technologií, závazné pro všechny dotčené subjekty:

„V souladu se státní informační politikou bude podporován rozvoj kompetencí žáků na všech stupních škol efektivně využívat prostředků informačních a komunikačních technologií při vzdělávání i v pracovním a osobním životě. Školám budou vytvořeny podmínky, aby mohly využívat ICT k modernizaci metod a forem výuky, včetně podpory rozvoje kompetencí učitelů v této oblasti.“

Toto opatření musí být promítnuto do Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání pro oblast informačních a komunikačních technologií, který bude následně rozpracován do konkrétních školních vzdělávacích programů.

5.5.2 Regulace informačního vzdělávání podle Rámcového vzdělávacího programu

Konkrétní regulace v oblasti informačního vzdělávání je dána již zmiňovaným Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, účinným od 1. 9. 2013. V souladu s ním je obsah základního vzdělávání rozdělen do devíti základních vzdělávacích oblastí, které jsou tvořeny jednotlivými povinnými vzdělávacími obory. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání pak upravuje i obory nepovinné, doplňující. Tyto obory sice nejsou povinnou součástí základního vzdělávání, ale slouží k jeho doplnění a rozšíření.¹⁹⁷

Rámcový vzdělávací program dále specifikuje tzv. průřezová témata, která jsou nedílnou součástí základního vzdělávání. Jedná se o témata reprezentující jevy současného světa, která v rámci vzdělávacího systému procházejí napříč vzdělávacími oblastmi. Obsah průřezových témat doporučený pro základní vzdělávání je v rámcovém vzdělávacím programu rozpracován do tematických okruhů s tím, že výběr konkrétních témat a způsob jejich zpracování v učebních osnovách je plně v kompetenci školy. Ta je může využít jako součást vzdělávacího obsahu některého vyučovacího předmětu nebo v

---

¹⁹⁷ Tyto doplňující vzdělávací obory je možné využít pro všechny nebo jen pro některé žáky jako povinný nebo povinně volitelný vzdělávací obsah, což je v konkrétních případech stanoveno školním vzdělávacím programem konkrétní školy a je to zcela v gesci příslušné školy, resp. jejího ředitele.

podobě samostatných předmětů, projektů, seminářů, kurzů apod. Všechna průřezová témata však tvoří povinnou součást základního vzdělávání, škola je proto musí do vzdělávání zařadit.

Ačkoli rámcový vzdělávací program definuje „Informační a komunikační technologie“ jako samostatnou vzdělávací oblast, informační vzdělávání ji svým charakterem přesahuje. Sledovaná problematika informačního vzdělávání ve vztahu k ochraně autorských práv tak je, příp. může být, promítnuta napříč několika vzdělávacími oblastmi. Výuka informačního vzdělávání je rámcovým vzdělávacím programem předpokládána v různé míře a rozsahu hned v několika vzdělávacích oborech, jak povinných, tak nepovinných. Tato problematika je také součástí některých průřezových témat.

Vzhledem k tomu, že samotná realizace výuky bude dána vždy konkrétním školním vzdělávacím programem příslušné školy, bude určující, jaký způsob, formu a časový rozsah příslušná škola při realizaci výuky informačního vzdělávání zvolí. Následující text tak přibližuje toliko rámeček, v němž se bude muset příslušný školní vzdělávací program realizovat. I přes tuto velkou míru dispozice ze strany každé školy v něm lze nalézt minimální standardy, s nimiž by měli být žáci v rámci povinného minima při informačním vzdělávání seznámeni.

Problematika informačního vzdělávání se dotýká přímo nebo okrajově těchto konkrétních vzdělávacích oblastí:

- Jazyk a jazyková komunikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost
- Člověk a svět práce

Vzdělávací oblast „Jazyk a jazyková komunikace“ jsem identifikovala jako vhodnou platformu pro dílčí rozvoj informačního vzdělávání proto, že mezi cíle v této oblasti patří mimo jiné vnímání a postupné osvojování si jazyka jako prostředku k získávání a předávání informací, a dále zvládnutí samostatného získávání informací z různých zdrojů a zvládnutí práce s jazykovými a literárními prameny i s texty různého zaměření.

Konkrétní prostor pro realizaci výuky shledávám na druhém stupni vzdělávání. Lze využít obor „Komunikační a slohová výchova“, protože mezi její očekávané výstupy patří již nyní schopnost žáků ověřit fakta porovnáváním s dostupnými informačními zdroji a uspořádat informace v textu s ohledem na jeho účel. Dále je možné promítnout informační vzdělávání v této oblasti do oboru „Literární výchova“, mezi jejíž výstupy je řazena schopnost žáků vyhledávat informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích.

Nejčastěji zmiňovanou oblastí vzdělávání ve vztahu ke vzdělávání informačnímu je bezesporu oblast „Informační a komunikační technologie“, která je přímo určena pro získání elementární informační gramotnosti a její rozvoj. Má umožnit žákům získat dovednosti v základním ovládnutí výpočetní techniky a moderních informačních technologií, orientovat se ve světě informací, tvořivě pracovat s informacemi a využívat je při dalším vzdělávání i v praktickém životě.

Důležitou skutečností je, že tato vzdělávací oblast je vnímána jako oblast přímo zaměřená na rozvoj klíčových kompetencí, proto je zařazena jako povinná součást vzdělávání na obou stupních, v současnosti s časovou dotací minimálně jedné hodiny týdně.

Mezi cílové zaměření právě této oblasti patří mimo jiné i respektování práv k duševnímu vlastnictví při využívání softwaru a zaujetí odpovědného, etického přístupu k nevhodným obsahům vyskytujících se na internetu či v jiných médiích.

Velmi pozitivně hodnotím rozložení souvisejících témat, protože již na prvním stupni si žáci při základech práce s počítačem mají osvojit pojmy informace, informační zdroje a informační instituce a mezi výstupy je řazena ochrana dat před poškozením, ztrátou a zneužitím. Dále se při vyhledávání informací a komunikaci mají žáci naučit, co je společenský tok informací, seznámit se se základními způsoby komunikace a osvojit si

metody a nástroje vyhledávání informací na portálech, v knihovnách a databázích, přičemž se mají naučit formulovat požadavky při vyhledávání na internetu. Součástí prvostupňové materie je též zpracování a využití informací pomocí práce s textem a obrázky v textovém a grafickém editoru.

Vzdělání poskytované na druhém stupni pak získané znalosti dále prohlubuje. Při vyhledávání informací a komunikaci by se žáci měli seznámit s vývojovými trendy informačních technologií, naučit se rozpoznávat hodnotu a relevanci informací a informačních zdrojů, metody a nástroje jejich ověřování a práci s internetem. Při zpracování a využití informací se pak mimo jiné mají s nimi přímo naučit pracovat v souladu se zákony o duševním vlastnictví, když školní vzdělávací program musí obsahovat téma ochrany práv k duševnímu vlastnictví, pojem copyright a alespoň základy informační etiky.

Další vzdělávací oblastí, v rámci níž vidím potenciální prostor pro zařazení výuky sledované problematiky, je vzdělávací oblast „Člověk a jeho svět“. Tato oblast je koncipována pouze pro první stupeň vzdělávání a vymezuje např. obsah týkající se člověka, společnosti, kultury, techniky, bezpečí a dalších témat.

Tematický okruh této vzdělávací oblasti „Lidé kolem nás“ je zaměřen mj. na osvojení si a upevnění základů vhodného chování, seznámení se s právy a povinnostmi a mezi jeho cíle patří vést žáky k orientaci ve světě informací, jednání na základě respektu a pravidel, plnění povinností a úkolů, utváření ohleduplného vztahu ke kulturním výtvorům a poznávání a upevňování preventivního chování. Mezi výstupy tohoto okruhu pak rámcový vzdělávací program řadí schopnost rozpoznat jednání a chování, které by nemělo být tolerováno s ohledem na základní lidská práva a hodnoty demokratické společnosti a také orientaci v základních formách vlastnictví. Do učiva by tak měla být přímo zařazena témata jako právo a spravedlnosti či vlastnictví.

Ve spojení s tématy vymezenými okruhem „Informační a komunikační technologie“ pro první stupeň tak rámcový vzdělávací program vytváří zcela odpovídající prostor pro vytvoření školního vzdělávacího programu, který by zajistil komplexní základ informačního vzdělávání ve vztahu k ochraně autorských práv, a mohl tak být již na prvním stupni základního vzdělávání položen kvalitní základ pro rozvoj informační gramotnosti všech žáků.

Předpokládaný prvostupňový základ sledovaného informačního vzdělávání by měl být následně detailněji rozpracován pro druhý stupeň nejen v okruzích pro oblast „Informační a komunikační technologie“, ale také v další vzdělávací oblasti, kterou je „Člověk a společnost“.

Tato vzdělávací oblast je na základě rámcového vzdělávacího programu tvořena dvěma obory „Dějepis“ a „Výchova k občanství“. Právě druhý ze jmenovaných oborů má mimo jiné směřovat k vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Jeho obsahem je učit žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Ve vztahu ke sledované problematice by měl rozvíjet občanské a právní vědomí žáků a posilovat jejich smysl pro osobní i občanskou odpovědnost.

Za relevantní cíle tohoto oboru považuji zejména vytváření schopnosti využívat jako zdroj informací různorodé verbální i neverbální texty společenského a společenskovedního charakteru, uplatňování aktivního přístupu k ochraně zdraví, života, majetku při běžných, rizikových i mimořádných událostech. Nejvhodnější pro realizaci výuky sledované otázky vztahu informačního vzdělávání a autorského práva v tomto oboru se jeví téma „Člověk, stát a hospodářství“, v němž je očekávaným výstupem mezi dalšími explicitní rozlišení a porovnání různých forem vlastnictví včetně duševního a znalost způsobů jejich ochrany.

Poslední vzdělávací oblastí, v níž jsem identifikovala alespoň dílčí potenciál k rozvoji informační gramotnosti jedince ve vztahu ke sledované vazbě informačního vzdělávání a autorského práva, je oblast „Člověk a svět práce“, a to na druhém stupni základního vzdělávání v rámci tematického okruhu „Využití digitálních technologií“. Tento okruh má mimo jiné naučit žáky ovládat základní funkce digitální techniky, diagnostikovat a odstraňovat základní problémy při provozu digitální techniky, naučit je vzájemně propojovat různá digitální zařízení, ale také naučit žáky pracovat uživatelsky s mobilními technologiemi.

Pokud jde o nepovinné, doplňující vzdělávací obory, které v rámci školních vzdělávacích programů mohou být do výuky zakomponovány a mohou vhodně doplnit informační vzdělávání, identifikovala jsem určitý prostor ve vzdělávacím oboru „Etická výchova“, který by s ohledem na svůj charakter mohl vytvořit komplexní rámec pro pochopení principu ochrany autorských práv při práci s informacemi např. v tématu „Prosociální chování ve veřejném životě. Solidarita a sociální problémy“ nebo v aplikačních tématech „Etické hodnoty“ a „Ekonomické hodnoty“. Vzhledem k tomu, že obor je orientován na položení mravního rámce, kde již na prvním stupni cílí na to, aby žáci byli schopni asertivního chování vůči společensky negativním jevům, např. skrze schopnost odmítnutí nabídky k podvodu, krádeži, pomlouvání apod., nabízí určitý prostor pro začlenění odpovídajících příkladů z prostředí internetu. Na druhém stupni by pak měli být žáci při Etické výchově dále podporováni v uvědomění si pozitivních prosociálních jevů a směřování k identifikaci s nimi.

Jak bylo již dříve uvedeno, sledované problematiky se dotýkají také některá průřezová témata. V souvislosti s tématem „Osobnostní a sociální výchova“ by bylo možné v rámci informačního vzdělávání vhodně zpracovat téma „Morální rozvoj“, v němž se má škola mimo jiné soustředit na analýzu postojů a hodnot a jejich projevů v chování lidí, vytvořit u žáků povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost nebo respekt a vést je k dovednosti rozhodovat se v eticky problematických situacích všedního dne.

Další průřezové téma, do něhož je možné vhodně začlenit výuku informačního vzdělávání, je „Výchova demokratického občana“. V obecné rovině má téma představovat syntézu pozitivních hodnot spravedlnosti, tolerance a odpovědnosti, v konkrétní rovině má být téma zpracováno tak, aby vedlo k rozvoji kritického myšlení, vědomí svých práv a povinností a porozumění demokratickému uspořádání společnosti a demokratickým způsobům řešení konfliktů a problémů. Cílem výuky je mezi jinými i výchova žáků k úctě k zákonu a rozvoj disciplinovanosti.

Konečně nezanedbatelný význam pro informační vzdělávání má průřezové téma „Mediální výchova“. Začlenění tohoto tématu do výuky by mělo žákům zajistit základní

poznatky a dovednosti týkající se mediální komunikace a práce s médii včetně schopností zvolit si adekvátní médium jako prostředek pro naplnění různých potřeb nebo využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času.

Z výše uvedeného jednoznačně vyplývá, že na základě státní regulací vytvořeného rámce je dána povinnost školám zajistit komplexní informační vzdělávání na povinné úrovni pro všechny žáky, a to včetně vzdělávání v oblasti dodržování autorských práv. Záleží ovšem na konkrétní škole, jak v rámci školního vzdělávacího programu projektovaného do osnov zajistí pro takové informační vzdělávání prostor.

Zásadní faktory ovlivňující dosažení informační gramotnosti jsou tak vždy dány na úrovni jednotlivých škol, zejména pokud jde o formu a způsob, které budou voleny při výuce, a především nutnost zajistit si dostatečně kompetentní a kvalifikovaný personál, který bude schopen kvalitně výuku vést a znalosti žákům předat tak, aby byli žáci schopni se s předloženou materií nejen seznámit, ale také se s ní identifikovat jako s pozitivním vzorem chování. Jen tím lze dosáhnout informační gramotnosti ve všech sociálních vrstvách napříč celou společností. Odpovědné informační chování by tak přestalo být výsadou některých sociálních skupin a vznikl by předpoklad k potenciálnímu zvýšení kvality informací ve všech informačních prostředích včetně internetu.

Samozřejmě nelze předpokládat přímou úměru dopadu kvalitního informačního vzdělávání na zvýšení informační gramotnosti a s tím související vhodné informační chování. Jak bylo v této práci již popsáno, informace mají zásadní ekonomický potenciál a zejména autorskoprávní ochrana jej přímo reflektuje. Lze se tedy domnívat, že ochota platit si licenční odměnu za autorská díla publikovaná v prostředí internetu, která mohou všichni bez rozdílu – byť nelegálně, ale s minimální mírou rizika – získat zdarma, nebude zvláště mezi mládeží nijak vysoká. O to více je nutné již od chvíle, kdy jsou pro to děti mentálně způsobilé, vštěpovat jim, že nelegální získávání autorských děl je stejně deliktní jednání jako krádež v obchodě.

Ve vztahu k veřejným licencím existuje naopak velká pravděpodobnost, že jejich uplatnění bude výrazně vyšší, protože právě na jejich základě jsou informace poskytovány legálně a bezúplatně. Domnívám se, že by pozitivní přínos mohla mít i průběžná dílčí osvěta na úrovni vyučujících v jednotlivých školách, když toho mezi veřejností o existenci veřejných licencí a způsobu jejich využití např. prostřednictvím webových vyhledávačů není příliš známo.

Závěr

Tato práce si kladla za cíl ověřit, zda je kvalita informací v prostředí internetu při poskytování WWW služby ovlivňována zvolenou licenční politikou a do jaké míry tuto skutečnost reflektuje povinné informační vzdělávání poskytované v České republice.

Základním předpokladem pro provedení výzkum bylo vymezení relevantních prvků vybraných licencí a stanovení určujících hodnotících kritérií zdroje informací jakožto ukazatele kvality informace. Takové vymezení však nešlo učinit, aniž by byl stanoven hlubší teoretickoprávní rámec popisovaných souvislostí. Bylo tedy nutné nejprve přiblížit jednotlivé pojmy ve vztahu k autorskoprávním aspektům.

Vzhledem k tomu, že práce byla orientována zejména na dopad veřejných licencí na kvalitu informací, byla nutné tato témata přiblížit. Nejprve proto byly veřejné licence představeny obecně a následně byly analyzovány vybrané licenční typy, tak aby svým zaměřením pokryly kompletní portfolio typů informací majících podobu autorských děl, která se ve zkoumaném informačním prostředí vyskytují, a mohou tak být v souladu s nimi na internetu publikována. Poté mohl být realizován samotný kvalitativní výzkum.

Po formální stránce byla práce rozčleněna do pěti hlavních kapitol, jejichž obsah koresponduje s hlavními tezemi této práce. Následně byly kapitoly členěny do tematicky ucelených podkapitol. Přílohová materie práce sestává z konkrétních analyzovaných znění vybraných licenčních podmínek. V práci byly použity všechny předpokládané metodologické postupy. Protože se jedná o práci teoretického charakteru, převládaly při jejím zpracování teoretické a hermeneutické metody.

Pokud jde o zpracování samotné, práci lze rozdělit na tři obsahově související celky. První část je tvořena kapitolami „Vymezení autorskoprávních limitů v prostředí internetu“, „Informace jako autorské dílo a její ochrana“ a „Aktuální otázky právní úpravy licenční smlouvy“. V nich jsem se snažila co možná nejvíce přiblížit teoretickoprávní konsekvence sledované problematiky, aby následně bylo možné

vycházet z již definovaných pojmů s přihlédnutím k jejich autorskoprávním aspektům. Mám za to, že se obsahem těchto kapitol podařilo prokázat, že dispozice s informacemi na internetu je z hlediska práva determinována autorskoprávními aspekty, že informace subsumované v režimu autorského práva mají specifický charakter a že stávající autorskoprávní úprava má ve vztahu k praxi rezervy, jak bylo v rámci tezí předjímáno.

Druhý obsahově samostatný celek tvoří kapitola „Veřejné licence“, v níž je představen institut veřejných licencí, a následně jsou podrobněji mapovány vybrané veřejné licence, z jejichž znění vycházím v poslední části při kvalitativním výzkumu. Mám za to, že i v rámci této kapitoly se podařilo prokázat tezi o právní úpravě veřejných licencí, která částečně vyřešila nefunkčnost právní úpravy s ohledem na potřeby šíření informací v prostředí internetu.

Konečně poslední obsahově samostatnou část tvoří kapitola s názvem „Reflexe pozitivního vlivu veřejných licencí na kvalitu informací v prostředí internetu“. Ta je dále složena ze dvou tematicky souvisejících celků, z nichž každý představuje část realizovaného výzkumu.

První z těchto výzkumů byl realizován v oblasti vazby kritérií zdroje informací a určených licenčních prvků veřejných licencí s ohledem na zjišťování vlivu na kvalitu informací. Druhý výzkum vycházel z výsledků prvního a byl zaměřen na odraz těchto výsledků v legislativně stanoveném rámci povinného informačního vzdělávání.

Výsledky výzkumu potvrdily i poslední předpokládanou tezi, tedy že nakládání s informacemi v intencích platné právní úpravy přispívá ke zkvalitnění informací v prostředí internetu.

Z provedeného výzkumu vyplynulo, že je-li zdroj informací, případně dílčí informace v něm uváděné, poskytnut v souladu s některou z veřejných licencí, vždy o něm z hlediska posuzovaných kritérií taková licence vypovídá. Posuzovaná kritéria jsou veřejnou licencí, resp. sledovanými licenčními ujednáními podle konkrétního typu licence ovlivňována vždy, a to přímo nebo nepřímo.

Ze závěrů realizovaného výzkumu dále vyplynul i fakt, že pozitivní vliv licenční politiky veřejných licencí je, resp. může být, využit v rámci dosahování informační gramotnosti při povinném informačním vzdělávání.

Státní regulace informačního vzdělávání, upravená zejména v rámci tzv. Bílé knihy a v jejích intencích vydaného Rámcového vzdělávacího programu, totiž vytvořila dostatečnou platformu povinnému informačnímu vzdělání, tak aby zahrnovalo mimo jiné i autorskoprávní aspekty se zaměřením na jejich ochranu. To v konečném důsledku umožňuje jednotlivým školám v rámci konkrétních školních vzdělávacích programů zahrnout do osnov i problematiku veřejných licencí a jejich aplikaci. Za nejvhodnější způsob považuji teoretický výklad ilustrovaný pomocí názorných ukázek aplikace veřejných licencí např. prostřednictvím k tomu upravených rozhraní na webových stránkách Creative Commons či pomocí speciálně upravených vyhledávačů jako je Google.

Vzhledem k tomu, že užívání veřejných licencí toho času zažívá velký boom především mezi mladými lidmi, bylo by jistě vhodné tohoto trendu využít ve prospěch komplexnější autorskoprávní osvěty.

Seznam použité literatury

BARLOW, J. P. (1996). *A Cyberspace Independence Declaration* [on-line]. Davos: Electronic Frontier Foundation [cit. 24. března 2015]. Dostupné z: http://w2.eff.org/Censorship/Internet_censorship_bills/barlow_0296.declaration.

CEJPEK, J. (1998). *Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy*. 1. vydání. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-767-4.

ČERMÁK, J. (2003). *Internet a autorské právo*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde. ISBN 80-7201-423-4.

ČERMÁK, J. (2000). „Internet a autorské právo – otázka určení rozhodného práva a jiné autorskoprávní aspekty Internetu“ [on-line]. *ITprávo.cz*, 9. ledna 2000 [cit. 24. března 2015]. Dostupné z <http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=45621>.

ČINČERA, J. (2002). *Informační etika: sylabus k bakalářskému studiu informační vědy*. Brno: Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta. ISBN 80-210-2981-1. Dostupné též on-line z: <http://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=f&f=-&x=131144>.

DANĚK, P. (2010). *Využívání informačních technologií jako kompetence žáka*. Praha. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Katedra pedagogiky.

DOSTÁL, J. (2007). „Informační a počítačová gramotnost – klíčové pojmy informační výchovy“. *Infotech 2007 – moderní informační a komunikační technologie ve vzdělávání*. Ed. J. Dostál. Olomouc: Votobia, s. 60–65. ISBN 978-80-7220-301-7. Dostupné též on-line z: http://nazornost-ucebni-pomucky.xf.cz/informacni_gramotnost.pdf.

GRUBER, L. (2009). „Licence Creative Commons v českém prostředí“. *Knihovna*, roč. 20, č. 1/2009, s. 88–94. ISSN 1801-3252. Dostupné též on-line z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna91/gruber.htm>.

HOLCOVÁ, I. – KŘEŠŤANOVÁ, V. – VOBORNÍK, M. (2005). *Ochrana autorského práva*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0960-7.

HOŘÍNKOVÁ-KOURELOVÁ, L. – PAZDESKÝ, M. – ŠKYŘÍK, P. (2007). „Informační etika a hodnocení informací“ [on-line]. *Kurz práce s informacemi* [e-learnigový kurz]. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta [cit. 2011-05-18]. Dostupné z:

http://is.muni.cz/elportal/estud/ff/js07/informace/materialy/kurz_prace_s_informacemi.html.

HRUŠÁKOVÁ, M. (2009). „Vybrané majetkové trestné činy v novém trestním zákoníku ve srovnání s aktuální úpravou se zaměřením na nedbalostní trestné činy“. *Bulletin advokacie*, č. 10/2009, s. 73–77. ISSN 1210-6348.

KLESLA, J. (2014). „Evropský soudní dvůr nepochopil internet“ [on-line]. *Právní rádce*, č. 3/2014, 12. března 2014 [cit. 24. března 2015]. Dostupné z: <http://pravnicadce.ihned.cz/c1-61838580-evropsky-soudni-dvur-nepochopil-internet>.

KNAPP, V. (1995). *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-028-1.

KŘÍŽ, J., et al. (2015). *Autorský zákon. Komentář a předpisy související*. 2. vydání. Praha: Linde. ISBN 80-7201-546-X.

KUHLEN, R. (1990). „Zum Stand pragmatischer Forschung in der Informationswissenschaft“. In *Pragmatische Aspekte beim Entwurf und Betrieb von Informationssystemen: Proceedings des 1. Internationalen Symposiums für Informationswissenschaft*. Ed. J. Herget. Konstanz: Universitätsverlag Konstanz, s. 13–18. ISBN 978-3879403844.

LANDOVÁ, H. (2010). „Vzdělávací aspekty informační vědy a informační profese“. *Knihovna*, roč. 21, č. 2/2010, s. 82–92. ISSN 1801-3252.

LANDOVÁ, H. (2002). „Informační gramotnost – náš problém“. *Ikaros*, roč. 6, č. 8/2002. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/1024>. ISSN 1212-5075.

MACQUEENQ, H. – WAELDE, Ch. – LAURIE, G. (2007). *Contemporary Intellectual Property, Law and Policy*. 1st edition. Oxford – New York: Oxford University Press. ISBN 978-0-230-50063-1.

MAISNER, M., et al. (2011). *Základy softwarového práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-638-7.

MAREŠ, D. (2012). „K limitaci odpovědnosti providera v prostředí internetu – aktuální judikatura“. *epravo.cz*, 30. listopadu 2012 [cit. 24. března 2015]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-limitaci-odpovednosti-providera-v-prostredi-internetu-aktualni-judikatura-87409.html>.

- MYŠKA, M., et al. (2012). *Veřejné licence v České republice*. 1. vydání. Brno: Tribun EU. ISBN 978-80-263-0343-5. Dostupné též on-line z: <http://is.muni.cz/www/102870/Prirucka.pdf>.
- MYŠKA, M., et al. (2014). *Veřejné licence v České republice verze 2.0*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-7192-6. Dostupné též on-line z: https://is.muni.cz/repo/1203341/Myska_et_al._Verejne_licence_2.0_-_online_FOSS.pdf.
- POLČÁK, R. (2012). *Internet a proměny práva*. 1. vydání. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-22-3.
- POLČÁK, R. (2007). *Právo na internetu: spam a odpovědnost ISP*. 1. vydání. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1777-4.
- ROSEN, L. E. (2004). *Open Source Licensing. Software Freedom and Intellectual Property Law*. 1st edition. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall Professional Technical Reference. ISBN 0-13-148787-6.
- SEDLÁČKOVÁ, B. (2011). „Současné informační prostředí a informační gramotnost“ [on-line]. *ITlib. Informačné technológie a knižnice*, č. 3/2011 [cit. 24. března 2015]. ISSN 1336-0779. Dostupné z: http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2011/3/soucasne-informacni-prostredi-a-informacni-gramotnost.html?page_id=733.
- SHY, O. (2000). „The Economics of Copy Protection in Software and Other Media“. *Internet Publishing and Beyond: The Economics of Digital Information and Intellectual Property*. Eds. B. Kahin and H. R. Varian. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 2000, s. 97–113. ISBN 0-262-61159-7.
- SKLENÁK, V., et al. (2001). *Data, informace, znalosti a Internet*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 80-7179-409-0.
- SLUŠNÁ, K. (2010). „Autorské právo“. *Sborník Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka 2010*. Ed. K. Hlínová. Praha: Nakladatelství Akropolis – Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka, s. 113–120. ISBN 978-80-87481-25-7.
- SLUŠNÁ, K. (2009a). „Zpřístupnění internetu uživatelům knihoven“ [on-line]. *Čtenář – měsíčník pro knihovny*, č. 2/2009 [cit. 24. března 2015]. ISSN 1805-4064. Dostupné z: <http://ctenar.svkkl.cz/clanky/2009-roc-61/02-2009/jak-na-to-zakonik-je-take-kniha-55-335.htm>.

SLUŠNÁ, K. (2009b). „Zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy“ [on-line]. *Čtenář – měsíčník pro knihovny*, č. 4/2009 [cit. 24. března 2015]. ISSN 1805-4064. Dostupné z: <http://ctenar.svkk1.cz/clanky/2009-roc-61/04-2009/jak-na-to-zakonik-je-take-kniha-57-376.htm>.

STALLMAN, R. M. (1999). „Why you Shouldn't Use the Lesser GPL for Your Next Library“ [on-line]. [Místo vydání neuvedeno]: Free Software Foundation [cit. 24. března 2015]. Dostupné z: <https://www.gnu.org/philosophy/why-not-lgpl.html>.

ST. LAURENT, A. M. (2004). *Understanding Open Source and Free Software Licensing*. 1st edition. Beijing – Sebastopol, CA: O'Reilly Media, Inc. ISBN 0-596-00581-4.

SVANTESSON, D. J. B. (2004). *An Introduction to Jurisdictional Issues in Cyberspace* [on-line]. Robina: Bond University [cit. 24. března 2015]. Dostupné z: http://epublications.bond.edu.au/law_pubs/265/.

ŠEBELOVÁ, M. (2006). *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. 1. vydání. Brno: Computer Press. ISBN 80-251-1090-7.

TELEC, I. (2015). *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vydání. Praha: Leges. ISBN 978-80-7502-061-1.

TELEC, I. (2013). „Souhlas, nebo licenční závazek?“. *Právní rozhledy*, č. 13–14/2013, s. 457. ISSN 1210-6410.

TELEC, I. – TŮMA, P. (2007). *Autorský zákon: Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7179-608-4.

TŮMA, P. (2007). *Smluvní licence v autorském právu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7179-573-5.

WILSON, T. (1999). „Models in Information Behaviour Research“ [on-line]. *Journal of Documentation*. Vol. 55, No. 3/1999 [cit. 2013-10-13]. [ISSN 0022-0418](http://210.48.147.73/silibus/model.pdf). Dostupné z: <http://210.48.147.73/silibus/model.pdf>.

Právní předpisy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, v platném znění

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/9/ES o právní ochraně databází

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu), v platném znění

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/98/ES o opakovaném použití informací veřejného sektoru, v platném znění

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících, v platném znění

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/19/ES o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení (přístupová směrnice)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/20/ES o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací (autorizační směrnice)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/21/ES o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací (rámcová směrnice)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací (směrnice o univerzální službě)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích)

Směrnice Komise 2002/77/ES o hospodářské soutěži na trzích sítí a služeb elektronických komunikací

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/5/ES o rádiových a koncových telekomunikačních zařízeních a vzájemném uznávání jejich shody

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/136/ES, kterou se mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací, směrnice 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací a nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/140/ES, kterou se mění směrnice 2002/21/ES o společném předpisovém rámci pro sítě a služby elektronických komunikací, směrnice 2002/19/ES o přístupu k sítím elektronických komunikací a přiřazeným zařízením a o jejich vzájemném propojení a směrnice 2002/20/ES o oprávnění pro sítě a služby elektronických komunikací

Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském

Úmluva o počítačové kriminalitě

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., kterým je Listina základních práv a svobod vyhlášena jako součást ústavního pořádku České republiky

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 133/1980 Sb., o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl, v platném znění

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 134/1980 Sb., o Všeobecné úmluvě o autorském právu revidované v Paříži dne 24. července 1971

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění

Zákon č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti), v platném znění

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v platném znění

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), v platném znění

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění

Další zdroje

BSA / The Software Alliance. Dostupné z: www.bsa.org

The Compliance Gap: BSA Global Software Survey, BSA / The Software Alliance, 2014. Dostupné z:

http://globalstudy.bsa.org/2013/downloads/studies/2013GlobalSurvey_Study_en.pdf

Tisková zpráva BSA ze dne 24. 2. 2015: Firmy mohou snížit riziko kybernetických útoků odstraněním nelicencovaného softwaru z firemních počítačů. Dostupné z: <http://ww2.bsa.org/country/News%20and%20Events/News%20Archives/global/02232015-MalwareStudy.aspx>

CZ.NIC, z.s.p.o. Dostupné z: www.nic.cz

Licenční podmínky Wikipedie. Dostupné z: http://wikimediafoundation.org/wiki/Terms_of_Use

GNU General Public License GPLv3. Dostupné z: <http://www.gnu.org/copyleft/gpl.html>

GNU Lesser General Public License LGPLv3. Dostupné z: <https://www.gnu.org/licenses/lgpl.html>

Mozilla Public License Version 2.0. Dostupné z: <https://www.mozilla.org/MPL/2.0/>

Apache License Version 2.0. Dostupné z: <http://www.apache.org/licenses/LICENSE-2.0>

BSD 2-Clause License. Dostupné z: <http://opensource.org/licenses/BSD-2-Clause>

MIT License. Dostupné z: <http://opensource.org/licenses/MIT>

EUPL v.1.1. Dostupné z: https://joinup.ec.europa.eu/sites/default/files/11/4c/da/EUPL_v1.1_CS.pdf

Creative Commons Česká republika. Dostupné z: www.creativecommons.cz

Creative Commons licence. Dostupné z: <http://creativecommons.org/licenses/>

Google Česká republika. Dostupné z: www.google.cz

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy: Národní program rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha. Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris. 2001. Dostupné z: <http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>

Upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1. 9. 2013. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>

Odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách: Jak rozumíme informační gramotnosti. Dostupné z:

<http://www.ivig.cz/informacni-gramotnost.html>

Statistická ročenka kriminality za roky 2010, 2011, 2012, 2013, Ministerstvo spravedlnosti ČR. Dostupné z: www.justice.cz

<http://www.pravoit.cz/>

Rozhodnutí australského Nejvyššího soudu ve věci Dow Jones & Company Inc v Gutnick. Dostupné z: www.austlii.edu.au/au/cases/cth/high_ct/2002/56.html

Rozhodnutí německého Spolkového soudu ve věci „Schöner Wetten“. Dostupné z:

<http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi->

[bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=adafc3b6b67af0ca713f1e080bbca5bf&nr=29367&pos=11&anz=20&Blank=1.pdf](http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=adafc3b6b67af0ca713f1e080bbca5bf&nr=29367&pos=11&anz=20&Blank=1.pdf)

Rozhodnutí německého Spolkového soudu ve věci „Paperboy“. Dostupné z:

<http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi->

[bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&Datum=2003&Sort=3&Seite=5&client=3&anz=1706&pos=171&nr=27035](http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&Datum=2003&Sort=3&Seite=5&client=3&anz=1706&pos=171&nr=27035)

Rozsudek SDEU ve spojených věcech C-509/09 a C-161/10 eDate Advertising GmbH v. X a Olivier Martinez a Robert Martinez v. MGN Limited. Dostupný z:

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?&num=C-509/09>

Rozsudek SDEU ve věci C-466/12. Dostupný z:

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-466/12>

Rozsudek SDEU ve spojených věcech C-236/08 až C-238/08. Dostupný z:

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&num=C-236/08>

Rozsudek SDEU ve věci C-324/09. Dostupný z:

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&num=C-324/09>

Rozsudek SDEU ve věci C 70/10. Dostupný z:

<http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&num=C-70/10#>

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cmo 197/2010. Dostupný z:

<http://i.iinfo.cz/files/lupa/551/prolux-vs-mesec-rozsudek-vrchniho-soudu.pdf>

Rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 23 Cdo 2623/2011. Dostupný z:

<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=2386783>

Usnesení Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 30 Cdo 2228/2012. Dostupné z:

<http://kraken.slv.cz/30Cdo2228/2012>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – GNU General Public License GPLv3

Příloha č. 2 – GNU Lesser General Public License LGPLv3

Příloha č. 3 – Mozilla Public License Version 2.0

Příloha č. 4 – Apache License Version 2.0

Příloha č. 5 – BSD 2-Clause License

Příloha č. 6 – MIT License

Příloha č. 7 – EUPL v.1.1

Příloha č. 8 – Licence „Uveďte autora“ Creative Commons 4.0 International

Příloha č. 9 – Licence „Uveďte autora – zachovejte licenci“ Creative Commons 4.0 International

Příloha č. 10 – Licence „Uveďte autora – nezasahujte do díla“ Creative Commons 4.0 International

Příloha č. 11 – Licence „Uveďte autora – nežívejte komerčně“ Creative Commons 4.0 International

Příloha č. 12 – Licence „Uveďte autora – nežívejte komerčně – zachovejte licenci“ Creative Commons 4.0 International

Příloha č. 13 – Licence „Uveďte autora – nežívejte komerčně – nezasahujte do díla“ Creative Commons 4.0 International